

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GRAFİK HAZIRLAMA VE OKUMA
BECERİSİNE DAYALI ETKİNLİKLERİN AKADEMİK BAŞARIYA
KATKISININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖKHAN KESKİN

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. TAHSİN YILDIRIM

AKSARAY 2018

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GRAFİK HAZIRLAMA VE OKUMA
BECERİSİNE DAYALI ETKİNLİKLERİN AKADEMİK BAŞARIYA
KATKISININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖKHAN KESKİN

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. TAHSİN YILDIRIM

AKSARAY 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Gökhan

Soyadı: KESKİN

Bölümü: Sosyal Bilgiler Eğitimi (Tezli Y.L.)

İmza:

Teslim Tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: Sosyal Bilgiler Dersinde Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisine Dayalı Etkinliklerin Akademik Başarıya Katkısının İncelenmesi

İngilizce Adı: Investigation of Academic to Achievement Contribution of Activities Based on Graphic Preparation and Reading Skill in Social Studies Course

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Gökhan KESKİN

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Gökhan KESKİN tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Dersinde Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisine Dayalı Etkinliklerin Akademik Başarıya Katkısının İncelenmesi” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM
Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD/ Aksaray Üniversitesi

İMZA

Üye: Doç. Dr. Hakan AKDAĞ
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi ABD / Mersin Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Hatice GEDİK
Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD / Aksaray Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 05/03/2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun 29.03.2018 tarih ve 2018/16-9 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Gökhan KESKİN

İMZA

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU

İMZA

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecimin her bölümünde, hiçbir zaman yardımlarını esirgemedен bana yol gösteren saygıdeğer hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM'a vermiş olduğu bu desteklerinden dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Mustafa KIŐOĐLU ve Arş. Gör. Ünal ŞİMŞEK'e teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim boyunca bana yardımını ve desteğini her zaman gösteren değerli arkadaşım İbrahim ASLAN'a ve beni hayatımın her alanında destekleyen ve bu süreçte bana yardımcı olan aileme teşekkür ederim.

Bu araştırmamın sosyal bilgiler eğitime destek vermesini ve bu alandaki araştırmalara bir yol gösterici olması dileklerle.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**Sosyal Bilgiler Dersinde Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisine Dayalı
Etkinliklerin Akademik Başarıya Katkısının İncelenmesi**

Yüksek Lisans Tezi

Gökhan Keskin / Aksaray 2018

ÖZET

Bu tez çalışmasının amacı sosyal bilgiler dersinde grafik hazırlama ve okuma becerisine dayalı etkinliklerin akademik başarıya katkısını incelemektir. Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma kullanılmıştır. Nicel araştırma olarak, yarı deneysel desenlerden ön test son test eşleştirilmiş kontrol gruplu desenden faydalanılmıştır. Bu kapsamda öğrencilere araştırmacı tarafından bir başarı testi geliştirilmiştir. Ülkemizde nüfus ünitesi kapsamında bu başarı testi öğrencilere ön test ve son test olarak uygulanmıştır. 7/A sınıfı kontrol grubu, 7/B sınıfı ise deney grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubunda konular dört hafta etkinliklerle beraber işlenirken, kontrol grubunda ise mevcut öğretim programı ile işlenerek tamamlanmıştır. Nitel araştırma olarak deney grubu öğrencilerinden 12 öğrenciye etkinlikler ile ilgili yarı yapılandırılmış görüşme kapsamında 4 soru sorulmuş ve öğrencilerin verdiği cevaplar üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Konular tamamlandıktan sonra son test yapılarak uygulama sonlandırılmıştır. Araştırma 2017-2018 Eğitim-Öğretim döneminde Aksaray ilinde bulunan resmi bir devlet ortaokulunda 23 erkek ve 25 kız olmak üzere toplam 48 öğrenciye uygulanmıştır.

Başarı testi verileri, SPSS programından faydalanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada bağımsız grupları karşılaştıran mann whitney u testi ile bağımlı iki durumu karşılaştıran wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır. Bu testlerin sonucuna göre deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Etkinlik temelli öğretimden yararlanılarak ders işlenen deney grubu, mevcut öğretim programı ile ders işlenen kontrol grubundan daha başarılı olmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda ise öğrencilerin etkinlikler sayesinde grafikleri daha iyi bir şekilde öğrendikleri, derse karşı ilgi ve isteklerinin arttığı ve ülkemizde nüfus ünitesini iyi bir şekilde anladıkları saptanmıştır. Ulaşılan sonuçlardan hareketle, öğretmenlerin derslerde etkinlik temelli öğretimden ve bu kapsamda çeşitli materyallerden yararlanmaları önerilmektedir.

Bilim Kodu:

Anahtar Kelimeler: Nicel ve Nitel Araştırma, Etkinlik Temelli Öğretim, Ülkemizde Nüfus, Grafik Hazırlama, Grafik Okuma

Sayfa Sayısı: 133

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM

AKSARAY UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE
Investigation of Academic to Achievement Contribution of Activities
Based on Graphic Preparation and Reading Skill in Social Studies Course
Master Thesis
Gökhan Keskin / Aksaray 2018

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to examine the contribution of activities based on graphic preparation and reading skills to academic achievement in the course of social studies. Quantitative and qualitative research was used in this study. As quantitative research, pre-test post-test paired with semi-experimental design was used. In this context, a success test was developed by the researcher to the students. With in the scope of the population unit in our country, this achievement test was applied to the students as pre-test and post-test. 7/A class control group and 7/B class test group. In the experiment group, the subjects were processed with the activities for four weeks, while in the control group they were completed with the current teaching program. As a qualitative research, 4 questions were asked with in the scope of semi-structured interview about 12 student activities among the students of the experimental group and the answers were evaluated based on the answers given by the students. After the subjects are completed, the final test is done and the application is terminated. Research In the period of 2017-2018 education, a total of 48 students, 23 boys and 25 girls, were enrolled in an official state secondary school in Aksaray.

Success test data were analyzed using the SPSS program. The study used the mann whitney u test comparing independent groups and two dependent conditions comparing the Wilcoxon signed rank test. According to the results of these tests, it is concluded that there is a meaningful difference in favor of the experiment group. The experiment group in which the course was taught using activity-based instruction was more successful than the control group in which the course was taught with the current curriculum. As a result of the semi-structured interview, it was determined that the students learn better the graphics thanks to the activities, increased interest and desire towards the lesson and understand the population unit in our country well. From the conclusions reached, it is suggested that teachers should benefit from activity-based teaching in lessons and various materials in this context.

Science Code:

Keywords: Quantitative and Qualitative Research, Activity Based Instruction, Population in our Country, Graphic Preparation, Graphic Reading

Page Number: 133

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
BÖLÜM I	1
I. GİRİŞ	1
1. 1. Problem Durumu	1
1. 2. Araştırmanın Amacı	2
1. 3. Problem Cümlesi	2
1. 4. Alt Problemler	2
1. 5. Araştırmanın Önemi	3
1. 6. Sayıtlar	3
1. 7. Sınırlılıklar	3
1. 8. Tanımlar	4
BÖLÜM II	5
II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2. 1. Sosyal Bilgiler Programında Beceriler.....	5
2. 2. Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisi	7
2. 2. 1. Grafik Okuma.....	7
2. 2. 2. Grafik Hazırlama.....	8
2. 3. Etkinlik Temelli Öğretim	10
2. 3. 1. Etkinlik Temelli Öğretimin Özellikleri	10
2. 4. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Görsel Materyaller.....	10
2. 4. 1. Küre.....	11
2. 4. 2. Profiller ve Kesitler	11

2. 4. 3. Televizyon ve Videolar	11
2. 4. 4. Haritalar.....	11
2. 4. 5. Resimler	11
2. 4. 6. Fotoğraflar	11
2. 4. 7. Bilgisayarlar	12
2. 4. 8. Tepegöz.....	12
2. 4. 9. Akıllı Tahtalar	12
2. 4. 10. Slâytlar	12
2. 4. 11. Model ve Numuneler.....	12
2. 4. 12. Ders Kitapları	12
2. 4. 13. Sergiler	13
2. 4. 14. Karikatürler	13
2. 4. 15. Kavram Haritaları.....	13
2. 4. 16. Grafikler	13
2. 5. Grafik Çeşitleri.....	13
2. 5. 1. Çizgi Grafik.....	13
2. 5. 2. Sütun (Çubuk) Grafikler.....	14
2. 5. 3. Nüfus piramitleri	15
2. 5. 4. Daire (Pasta) Grafiği	16
2. 5. 5. Resimli Grafik	17
2. 6. Grafiklerin Eğitim – Öğretime katkıları	17
2. 7. Sosyal Bilgiler Dersinde Grafik Kullanımının Gereklikleri:	18
2. 8. İlgili Araştırmalar	21
2. 8. 1. Grafikler İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	21
2. 8. 2. Etkinlik Temelli Öğretim İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	25
BÖLÜM III.....	27
III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	27
3. 1. Araştırmanın Modeli	27
3. 2. Örneklem.....	28
3. 3. Veri Toplama Araçları.....	29
3. 4. Verilerin Analizi.....	30
3. 5. Deneysel İşlem Süreci.....	31
3. 5. 1. İşlem Öncesi Süreç	31
3. 5. 2. İşlem Dönemi	33

1. Hafta Etkinliği:	33
2. Hafta Etkinliği:	36
3. Hafta Etkinliği:	40
4. Hafta Etkinliği:	47
3. 5. 3. İşlem Sonrası Süreç	48
BÖLÜM IV	49
IV. BULGULAR VE YORUM.....	49
4. 1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	50
4. 2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	50
4. 3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	51
4. 4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	53
4. 5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	54
4. 6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	54
BÖLÜM V	60
V. SONUÇ VE ÖNERİLER	60
5. 1. Sonuç	60
5. 2. Öneriler	61
BÖLÜM VI	62
VI. KAYNAKÇA	62
BÖLÜM VII.....	68
VII. EKLER.....	68
Ek 1: Başarı Testi Soruları	68
Ek 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları	84
Ek 3: İzin Belgesi	85
Ek 4: Çizerek öğreniyorum etkinliğinde çizilen görseller	86
Ek 5: Her durakta öğreniyorum etkinliği ile ilgili görseller	89
Ek 6: Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliği ile ilgili görseller	94
Ek 7: Soralım cevaplayalım etkinliği ile ilgili görseller	110
BÖLÜM VIII	115
VIII. ÖZGEÇMİŞ	115

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo: 1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında (MEB 2017) Beceriler	5
Tablo: 2. Becerilerin Öğrenme Alanlarına ve Sınıflara Göre Dağılımı (MEB, 2005)	6
Tablo: 3. Becerilerin Öğrenme Alanlarına ve Sınıflara Göre Dağılımı (MEB, 2005)	7
Tablo: 4. ÖnTest-SonTest Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen	28
Tablo: 5. SonTest Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen	28
Tablo: 6. Çalışma Grubu İçerisinde Bulunan Öğrencilerin Cinsiyet ve Gruplara Göre Dağılımı....	29
Tablo: 7. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test Son Test Puanlarının Shapiro-Wilks Test Sonuçları.....	30
Tablo: 8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (MEB, 2005) Ünite Kazanımları.....	31
Tablo: 9. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (MEB, 2017) Ünite Kazanımları.....	32
Tablo: 10. Konuların Haftalara Dağılımı ve Uygulanacak Etkinlikler.....	33
Tablo: 11. Bazı Yıllara Ait Bir Yerin Kır ve Kent Nüfus Verileri	38
Tablo: 12. Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	39
Tablo: 13. Önce Ayrıl Sonra Birleş Öğrendiklerini Paylaş Gruplarının Genel Dağılımı	41
Tablo: 14. Önce Ayrıl Sonra Birleş Öğrendiklerini Paylaş Grupları.....	42
Tablo: 15. Deney ve Kontrol grubu Öğrencilerinin Ön Test Puan Farklarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	50
Tablo: 16. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Test Puan Farklarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	50
Tablo: 17. Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puan Farklarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	51
Tablo: 18. Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puan Farklarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	52
Tablo: 19. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puan Farklarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	53
Tablo: 20. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puan Farklarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	53
Tablo 21: 1. Soru: Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “çizerek öğreniyorum” etkinliği ülkemizde nüfusun dağılışı konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.....	55

Tablo 22: 2. soru: Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “her durakta öğreniyorum” etkinliği nüfusumuzun özellikleri konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.....	56
Tablo 23: 3. soru: Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş” etkinliği göç konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.	57
Tablo 24: 4. soru: Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisine Dayalı Uygulanan Etkinliklerin Ülkemizde Nüfus Ünitesindeki Başarınıza Nasıl Katkı Sağladığını Anlatınız?	58

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Grafik: 1. Türkiye'nin Nüfus Artış Hızı.	14
Grafik: 2. Yıllara Göre Türkiye'nin Kırsal Nüfus Gelişimi.....	15
Grafik: 3. Türkiye'nin Nüfus Piramidi	16
Grafik: 4. İç Göçün Nedenleri.....	17
Grafik: 5. Edgar Dale'nin Yaşantı Konisi.....	19
Grafik: 6. Türkiye'nin 2016 Yılı Nüfus Piramidi	34
Grafik: 7. Sütun ve Çizgi Grafik Örnekleri.....	35
Grafik: 8. Çizgi Grafik Örneği.....	35
Grafik: 9. Pasta Grafik Örneği	36
Grafik: 10. Nüfus Piramitleri Örnekleri.....	37
Grafik: 11. Çizgi Grafik Örneği.....	39
Grafik: 12. Pasta Grafikleri.....	43
Grafik: 13. Gelişmiş ve Gelişmemiş Ülke Nüfus Piramitleri	43
Grafik: 14. Sütun Grafiği	44
Grafik: 15. Pasta Grafikleri.....	44
Grafik: 16. Sütun Grafiği	45
Grafik: 17. Türkiye'de Çalışan Nüfusun Ekonomik Sektörlere Dağılımı	46
Görsel: 1. 2016 yılı Türkiye Nüfus piramidi	86
Görsel: 2. Çeşitli grafiklerin çizimi	86
Görsel: 3. Sütun grafik örneği	87
Görsel: 4. Pasta grafik örneği	87
Görsel: 5. Çizgi grafik örneği.....	88
Görsel: 6. Sütun ve pasta grafik örneği.	88
Görsel: 7. Nüfus piramitlerinin karşılaştırılması (Nüfus piramidi grubunun cevapları)	89
Görsel: 8. Gelişmiş ve gelişmemiş ülke nüfus piramitleri (nüfus piramidi grubunun cevapları).....	90

Görsel: 9. Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı (pasta grafiği grubunun cevapları)	90
Görsel: 10. Nüfusun yıllara göre artış oranı (çizgi grafik grubunun cevapları)	91
Görsel: 11. Ülkemizin kırsal ve kent nüfus oranları (sütun grafiği grubunun cevapları)	91
Görsel: 12. Her durakta öğreniyorum etkinliğinden görüntüler	92
Görsel: 13. Her durakta öğreniyorum etkinliğinden görüntüler	92
Görsel: 14. Her durakta öğreniyorum etkinliğinden görüntüler	93
Görsel: 15. Her durakta öğreniyorum etkinliğinden görüntüler	93
Görsel: 16. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinden görüntüler.....	94
Görsel: 17. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinden görüntüler.....	94
Görsel: 18. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinden görüntüler.....	95
Görsel: 19. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinden görüntüler.....	95
Görsel: 20. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde A grubu	96
Görsel: 21. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde B grubu	96
Görsel: 22. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde C grubu	97
Görsel: 23. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde D grubu	97
Görsel: 24. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde beyin göçü ve 1.soru grubu	98
Görsel: 25. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde mevsimlik göç ve 2.soru grubu	98
Görsel: 26. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde dış göç ve 3.soru grubu.....	99
Görsel: 27. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde iç göç ve 4.soru grubu.....	99
Görsel: 28. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde zorunlu göç ve 5.soru grubu	100
Görsel: 29. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde mübadele ve 6.soru grubu..	100
Görsel: 30. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 1. sorunun cevabı	101
Görsel: 31. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 2. sorunun cevabı	101
Görsel: 32. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 3. sorunun cevabı	102
Görsel: 33. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 4. sorunun cevabı	102
Görsel: 34. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 5. sorunun cevabı	103
Görsel: 35. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 6. sorunun cevabı	103
Görsel: 36. Dış göç ile ilgili sorular ve cevapları	104
Görsel: 37. İç göç ile ilgili sorular ve cevapları	105
Görsel: 38. Mübadele ile ilgili sorular ve cevapları	106
Görsel: 39. Zorunlu göç ile ilgili sorular ve cevapları.....	107
Görsel: 40. Beyin göçü ile ilgili sorular ve cevapları	108
Görsel: 41. Mevsimlik göç ile ilgili sorular ve cevapları	109

Görsel: 42. Türkiye'nin 2010 yılı nüfus piramidinin çizimi	110
Görsel: 43. Türkiye'nin 2016 yılı okuryazar nüfusu pasta grafik çizimi	110
Görsel: 44. Türkiye'nin 2016 yılı yaş gruplarına dağılımı pasta grafik çizimi ve yorumu	111
Görsel: 45. Türkiye'nin 1950'den 1980'e kadar kırsal ve kent nüfusunun sütun grafikte çizimi	111
Görsel: 46. Türkiye'nin 2000 yılı nüfus piramidinin çizimi ve yorumu	112
Görsel: 47. Türkiye'den Almanya'ya giden gurbetçi sayısının sütun grafikte çizimi ve yorumu..	113
Görsel: 48. Kırsal ve kent nüfusun sütun grafikte çizimi	113
Görsel: 49. 1960 yılı Türkiye nüfus piramidinin çizimi	114
Görsel: 50. Soruların cevaplayalım etkinliği soru soran ve cevap veren öğrenci.....	114

KISALTMALAR LİSTESİ

Ed: Editör

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için istatistik programı)

vb: ve benzeri

t.y: Tarihsiz Yayın

u: u- testi

p: Anlamlılık

%: Yüzde

f: Frekans

N: Denek Sayısı

Akt: Aktaran

vd: ve diğerleri

ss: Sayfa sayısı

BÖLÜM I

I. GİRİŞ

Bu bölümde, “Sosyal Bilgiler Dersinde Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisine Dayalı Etkinliklerin Akademik Başarıya Katkısının İncelenmesi” adlı araştırma konusunun problem durumu ve cümlesi, sayıtları, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımları bulunmaktadır.

1. 1. Problem Durumu

Eğitim öğretimin etkili ve verimli bir şekilde geçmesi için birtakım materyaller kullanılmaktadır. Kullanılan bu materyallerden bir tanesi de hiç şüphesiz ki grafiklerdir. Grafiklerin kullanılmasındaki amaç konuyu öğrenciye daha iyi bir şekilde sunmaktır.

Grafikler, sayısal olarak verilen verileri görsel olarak sunabilir ve bu verilerin kolay anlaşılmasını sağlayabilir (Uşun, 2006: 41-42). Kolay anlaşılabilen bu sayısal veriler çoğu derste bulunmakla beraber sosyal bilgiler dersinde de yer almaktadır. Sosyal bilgiler dersinin konularının sözel ve soyut konular olması öğrencilerin konuları anlamakta zorlanmasına neden olabilmektedir. Grafikler, verilen bilgileri karşılaştırmalı olarak aktarmak ve bu bilgilerin daha kolay anlaşılır olmasını sağlamak için sosyal bilgiler dersinde kullanılması gereken bir materyaldir (Göksel, 2007: 29). Kullanılan bu materyaller öğrencinin ilgisini çekmek için iyi bir şekilde tasarlanmalı ve öğretimi zenginleştirmelidir (Yalın, 2002: 82). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan bu materyallerin öğrencilere birçok yararı bulunabilmektedir.

Sosyal bilgiler dersinde grafiklerden yararlanılması öğrencilerde görsel öğrenmeyi geliştirebilir ve konuların daha iyi bir şekilde öğrenilmesini sağlayabilir. Grafikler

kullanılmadığı zaman öğrenciler konuyu iyi öğrenemeyebilir ve konular arasında anlamlı bir bağ kuramayabilir (Dönmez, Yazıcı ve Sabancı, 2007: 438).

Öğrencilerin derste işlenen konuları daha iyi anlamaları için sosyal bilgiler dersinde grafikler gibi görsel materyallerden sıklıkla faydalanılması gerekmektedir. Çünkü grafikler konuyu somutlaştırabilir ve konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Bu sayede öğrenciler derse karşı daha ilgili ve istekli hale gelebilir. Sosyal bilgiler dersinde önemli bir materyal olan grafikler çoğu ünite de kullanılmakla beraber grafiklerin fazlaca kullanıldığı ünitelerden bir tanesi de 7. sınıf ülkemizde nüfus ünitesidir. Ülkemizde nüfus ünitesindeki sayısal veriler grafikler sayesinde daha iyi bir şekilde anlaşılır hale gelebilir.

1. 2. Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışması ile sosyal bilgiler dersi 7. sınıf ülkemizde nüfus ünitesi kapsamında doğrudan verilecek beceriler içerisinde yer alan grafik hazırlama ve okuma becerisine dayalı etkinliklerin öğrencilerin bu ünite deki akademik başarısına katkısının incelenmesi amaçlanmıştır.

1. 3. Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler dersinde grafik hazırlama ve okuma becerisine dayalı etkinliklerin öğrencilerin akademik başarısına katkısı nedir?

1. 4. Alt Problemler

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, ön test puanlarının arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, son test puanlarının arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarının arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarının arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Ülkemizde nüfus ünitesinde deney grubunda uygulanan etkinlikler ile kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim programından hangisi öğrencilerin başarıları üzerinde daha etkili olmuştur?
6. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler öğrencilere neler kazandırmıştır?

1. 5. Araştırmanın Önemi

Grafik hazırlama ve okuma becerisinin öğrencilere kazandırılması onların özellikle sosyal bilgiler dersleri içerisinde yer alan coğrafya konularını daha iyi öğrenmelerine katkı sağlayabilir. Grafiklerden sadece coğrafya konularının öğretiminde yararlanılmamakta, aynı zamanda sayısal verilerin okunmasında da yararlanılmaktadır.

Grafikler sayesinde sayılar arasındaki ilişki görsel hale gelebilir, grafikler okuma zamanımızı azaltabilir ve konuları daha iyi öğrenmemize yardımcı olabilir (Kaya, 2006: 54). Ülkemizde nüfus ünitesi sayısal verilerin ağırlıklı olduğu bir ünite olması sebebiyle grafikler bu ünitedeki sayısal verileri görselleştirerek konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir.

Ayrıca, ülkemizde nüfus ünitesi başlı başına grafiklerle ilgili bir ünite olduğu için bu üniteye grafiklerin kullanılması ve bu grafiklerin öğrenci düzeyine uygunluğunun araştırılması gerekmektedir.

Bu açıdan düşünüldüğünde, grafik hazırlama ve okuma becerisinin ülkemizde nüfus ünitesinde öğrencilere ne ölçüde kazandırılabilirdiği programda yer alan etkinliklerin etkili ve yerinde kullanılmasının bilinmesi önem arz etmektedir.

Bu üniteye uygulanacak etkinlikler, etkili ve yerinde kullanılarak grafik hazırlama ve okuma becerisine katkı sağlayabilir. Böylece bu etkinlikler sayesinde öğrencilerde grafik hazırlama ve okuma becerisi geliştirilebilir ve öğrencilerin nüfus konusunu daha iyi öğrenmeleri sağlanabilir.

1. 6. Sayıtlar

1. 7/A ve 7/B sınıfı öğrencileri başarı testindeki sorular ile yarı yapılandırılmış görüşmedeki soruları samimi bir şekilde yanıtlamışlardır.
2. Başarı testine ve yarı yapılandırılmış görüşmeye katılım gösteren öğrenciler birbirlerinden etkilenmemişlerdir.
3. Araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testinin ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularının bu çalışmanın konusuna uygun olduğu varsayılmıştır.

1. 7. Sınırlılıklar

1. Bu çalışmada Aksaray ili merkez ilçesinde bulunan resmi bir devlet ortaokulunun 7/A ve 7/B sınıfı öğrencileri yer almaktadır.

2. Çalışma, başarı testinde yer alan grafik hazırlama ve okuma becerisi soruları ile yapılandırılmış görüşme formunda bulunan sorularla sınırlandırılmıştır.
3. Çalışma, 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz dönemi ile sınırlandırılmıştır.
4. Çalışma, sosyal bilgiler 7. sınıf ülkemizde nüfus ünitesi ile sınırlandırılmıştır.

1. 8. Tanımlar

Beceri

Kişinin işinde ya da sanat hayatında elde edebildiği başarısıdır. Becerilerde beyin ve ellerimiz birlikte bulunur. Bu yüzden kazanılan bilgileri günlük hayatta uygulamaya geçirdiğimiz zaman eğitim ve öğretimin en önemli amacına ulaşmış oluruz (Doğanay, 2002: 146).

Grafik

Grafikler, sayısal verileri daha iyi anlamak için görsel şekline yansıtmaktır. Grafikler verilerin birbirleri ile olan ilişkilerini aktarırlar (MEB,2005).

Grafik Hazırlama

Birçok alanda grafikler farklı şekillerde hazırlanabilir. Bir veya birden fazla konu grafikler sayesinde gösterilebilir. Bilgileri gösterirken çizgilerden, sütunlardan, sembollerden yararlanılabilir. Grafikler hazırlanırken bazı durumlara dikkat edilmelidir. Ayrıca hazırlanan grafikte bir başlık bulunmalı ve grafikte hangi kaynaktan yararlanılmış ise kaynak belirtilmelidir (MEB, 2005).

Grafik Okuma

Tablo, diyagram ve grafikleri okumaktır (MEB,2005).

Etkinlik Temelli Öğretim

Öğrencilerin kendileri veya arkadaşlarıyla beraber yaptığı etkinlikleri ve gözlemleri sonucu bir yargıya ulaşılmasını sağlayan yöntemdir (Batdı, 2014: 40).

BÖLÜM II

II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2. 1. Sosyal Bilgiler Programında Beceriler

Beceriler, performans gerektiren karışık faaliyetlerdir. Beceri öğrencinin, öğrenim süresi boyunca kazanması gereken ve hayata aktardığı yeteneklerdir (MEB, 2005).

Sosyal bilgiler öğretim programı, ilköğretim 4. sınıftan, 8. Sınıfa kadar aşağıda sıralanan becerileri kazandırmayı ve yerleştirmeyi amaç edinmektedir. Bu derse ait beceriler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo: 1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında (MEB 2017) Beceriler

1. Araştırma	15. Kanıt kullanma
2. Çevre okuryazarlığı	16. Karar verme
3. Değişim ve sürekliliği algılama	17. Konum analizi
4. Dijital okuryazarlık	18. Medya okuryazarlığı
5. Eleştirel düşünme	19. Mekânı algılama
6. Empati	20. Öz denetim
7. Finansal okuryazarlık	21. Politik okuryazarlık
8. Girişimcilik	22. Problem çözme
9. Gözlem	23. Sosyal katılım
10. Harita okuryazarlığı	24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
11. Hukuk okuryazarlığı	25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
12. İletişim	26. Yenilikçi düşünme
13. İş birliği	27. Zaman ve kronolojiyi algılama
14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme	

Tablo 1'e bakıldığı zaman sosyal bilgiler öğretim programına (MEB, 2017) ait beceriler yer almaktadır. Bu becerilerden bir tanesi de tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerisidir. Bu becerinin 2005 öğretim programında ismi grafik hazırlama becerisi olarak geçmektedir. Tablo 2 ve 3'te 2005 sosyal bilgiler öğretim programındaki öğrenme alanı ve beceriler yer almaktadır.

Tablo: 2. Becerilerin Öğrenme Alanlarına ve Sınıflara Göre Dağılımı (MEB, 2005)

Öğrenme Alanı	4.Sınıf Doğrudan Verilecek Beceriler	5. Sınıf Doğrudan Verilecek Beceriler
Birey ve Toplum	Kanıt tanıma ve kullanma	Yazılı anlatım
Kültür ve Miras	Not alma	Görsel kanıt kullanma
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Mekânı algılama	Gözlem
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Tablo, diyagram ve grafik okuma	Basit istatistik verilerini yorumlama
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Karşılaştırma yapma	Kütüphane ve referans kaynakları kullanma
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Kütüphane ve Referans kaynakları kullanma	Olgu ve düşünceleri ayırt etme
Güç, Yönetim ve Toplum	Sebep-sonuç ilişkisini belirleme	Sosyal katılım
Küresel Bağlantılar	Karar verme	Basılı ve görsel kaynakları kullanma ve değerlendirme

Tablo: 3. Becerilerin Öğrenme Alanlarına ve Sınıflara Göre Dağılımı (MEB, 2005)

Öğrenme Alanı	6.Sınıf Doğrudan Verilecek Beceriler	7.Sınıf Doğrudan Verilecek Beceriler
Birey ve Toplum	Bilimsel genelleme yapma	İletişim
Kültür ve Miras	Girişimcilik	Tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Harita okuma ve atlas kullanma	Grafik hazırlama
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Araştırma	Tarihsel Empati
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Çıkarımda bulunma	Zaman ve kronolojiyi algılama
Güç, Yönetim ve Toplum	Sosyal katılım	Karar verme
Küresel Bağlantılar	Yaratıcılık	Kalıp yargıları fark etme

Tablo 2 ve 3'te de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretim programında 4. sınıf üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında tablo, diyagram ve grafik okuma. 7. sınıf insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında ise grafik hazırlama becerileri yer almaktadır. Öğrenci 4.sınıfta grafik okuma becerisini 7. sınıfta da grafik hazırlama becerisini öğrenmektedir (MEB, 2005).

2. 2. Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisi

2. 2. 1. Grafik Okuma

Öğrenciler grafiği okurken (MEB, 2005).

- Grafikte verilenleri algılamaları,
- Grafikte ifade edilen konuyu algılamaları,
- Grafikte veriler arasında ilişki kurmaları,
- Aktarılan verileri karşılaştırıp, sonuç çıkarmaları,
- Grafik ile aktarılan konu hakkında genelleme yapmaları gerekmektedir.

Grafikler fen, matematik, coğrafya, tarih, ekonomi, istatistik, sosyal bilimler gibi alanların yanı sıra günlük yaşamda medyanın kullanımı, gazete ve dergiler, siyaset, ekonomi gibi birçok alanda insanların kullandığı, karşılaştığı hatta hayatlarını kolaylaştıran araçlardır. Grafiklerin bu kadar yaygın olmasının sebeplerinden biri sayısal bilgileri anlamayı kolaylaştırmasıdır. Ancak bazı durumlarda grafikleri anlamak biraz çaba isteyebilir ya da grafikleri okurken insanlar hata yapma eğiliminde olabilir. Grafiği anlama zorluğu sadece grafiğin özelliğinden değil okuyucunun kendi bilgisi ile nasıl ilişkilendirdiği ile de ilgilidir. Grafikleri anlamada üç yol bulunmaktadır. Birinci yol okuyucuların önemli görsel özellikleri tanımasıdır. İkinci yol okuyucular sunulmuş kavramsal bağıntıları görsel özellikleri ile bağdaştırmalıdır. Üçüncü yol ise okuyucular grafikte anlatılmak istenen seviyeler ya da sayısal bilgiler hakkında sonuç çıkarmalıdır. Çünkü okuyucular grafikleri nicel bir bilgi yerine görsel bir obje gibi görebilirler (Shah ve Hoeffner, 2002).

Kitapta bir konunun grafiklerden, tablolardan faydalanarak aktarılması demek o kitabı okuyanlar tarafından kitaptan vazgeçmelerine neden olabilir. Bu durumda kitabın anlatıcısı hangi durumlarda grafiklerden, tablolardan, diyagramlardan faydalanacağını bilmesi kitabı monotonluktan kurtarabilir ve kitabın daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Ayrıca bilgiyi, açıklarken hangi bilgi için hangi tür grafiklerin kullanılması gerektiğini bilmek o bilginin daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir (Ceyhan ve Yiğit, 2003: 91-92).

Bilgilerin tablolarla, grafiklerle ifade edilmesi konunun daha iyi anlaşılmasına ve yorumlanmasına imkân tanıyabilir (Çepni, Ayas, Johnson ve Turgut, 1997).

Grafik okumada üç tane anlam kurmadan bahsedilir:

1. Bilgi Okuma (Yüzeysel Anlama): Okuyucu burada yorum gücünü kullanamamakta sadece bilgilerin ne olduğunu bilmelidir.
2. Bilgiler Arası Okuma: Okuyucu burada yorum gücünü kullanarak her türlü veriyi anlamlandırmalı ve karşılaştırma yapabilmelidir.
3. Bilgiler Ötesi Okuma: Okuyucu burada bilgileri tahmin ederek çıkarımlarda bulunabilir (Yazıcı, 2006: 659).

2. 2. 2. Grafik Hazırlama

Öğrencilerin, grafik hazırlama ve okuma becerisini geliştirmek için grafikteki verileri iyi tanımaları ve bilmeleri gerekebilir. Grafikleri kullanırken öğrencilerin seviyesine uygun, sade, anlaşılır ve basit grafiklerden yararlanılmalıdır. Öğrencilerden grafik hazırlamaları

istendiği zaman öğretmenler hangi ekseninde hangi verilerin olduğunu tek tek anlatmalıdır (MEB, 2005).

Grafikler, istatistik ve matematik bilgilerinin daha kolay anlaşılmasını sağlayabilir. Grafikler iki yol ile yapılır. Birisi bilgisayar yardımıyla grafik çıktısı alınarak yapılır, ikincisi ise grafiğin el ile yapılmasıdır. Bu iki yöntemde sıkça kullanılır. Grafikler yardımıyla öğrenciler istatistikî verileri daha iyi anlayabilir (İşman, 2005: 121). Bu veriler gösterilirken çizgilerden, sütunlardan ve sembollerden yararlanılabilir. Gösterilen veriler bir oranın artışını ya da azalışını belirtebilir. Öğrencilerin bu istatistikî verileri daha iyi anlaması için grafikler hazırlanırken sade olmalı, kullanılan renkler dikkat çekmeli ve birbirleri ile uyum içinde olmalıdır. Aynı zamanda hangi veriler için hangi tür grafikler kullanılacağı önceden belirlenmelidir. Öğrencilere proje ödevi verilerek bu ödevdeki verileri grafik halinde sunmaları istenmelidir. Yine öğrencileri değerlendirirken onlara bazı verileri grafiğe dönüştürmeleri istenmeli ve bu sayede öğrencilerde grafik hazırlama becerisi geliştirilmelidir (MEB, 2005).

Grafikler öğrenmeyi kolaylaştırması ve görsel zekâyı geliştirip konunun daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağladığı için fazlaca kullanılan bir araçtır. Grafik hazırlama becerisi 7. sınıf öğrenci seviyesine uygun olduğu için genelde daire, sütun ve çizgi grafik kullanılabilir. Fakat kullanılan bu grafiklerin hazırlanma aşamasında birtakım unsurlar dikkate alınmalıdır. İlk olarak grafiğe uygun bir başlık bulunmalıdır. Aktarılan verilerin hangi kaynaktan alındığı belirtilmelidir. Grafiğin görünümü sade olmalı, grafikte kullanılan renkler öğrencilerin dikkatini çekmeli ve uyumlu olmalıdır.

Grafik hazırlanırken;

1. Veriler tabloya dönüştürülmeli,
2. Verilere uygun olan grafiğin seçilmesi,
3. Grafiğin çizimi için gerekli malzemelerin hazır hale getirilmesi (Kalem, kâğıt, cetvel gibi),
4. Grafik çizimi,
5. Grafik için uygun bir başlık bulunmalıdır (MEB, 2005).

2. 3. Etkinlik Temelli Öğretim

Etkinlik temelli öğretim, derslerin etkinlikler yolu ile işlenmesidir. Etkinlikler uygulanırken öğretmenlere birçok görev düşmekle birlikte öğretmenlerin bu öğretim yöntemine hâkim olmaları gerekmekte ve derslerinde etkinlik temelli öğretimden sıkça yararlanması gerekmektedir. Etkinlik temelli öğretimi uygulayacağı zaman iyi bir plan yaparak dersi ona göre işlemelidirler. Bu öğretim öğrencilerin seviyesine ve işlenecek konuya uygun, ilgi çekici olarak sınıfta uygulanmalı ve çok fazla maliyet gerektiren etkinliklerden kaçınılmalıdır. Öğretmenler rehber olarak, anlayışlı, ilgili bir şekilde etkinlikleri öğrencilere anlayacağı şekilde uygulatmalıdır. Çünkü etkinlik temelli öğretim sayesinde öğrenciler derse karşı daha istekli, ilgili, güdülenmiş bir hale gelebilir ve derslerindeki başarıları da bu sayede artabilir.

2. 3. 1. Etkinlik Temelli Öğretimin Özellikleri

1. Öğrencilerin kendilerini geliştirmesine yardımcı olur.
2. Öğrencilerin ders başarısını artırır.
3. Öğrenciler öğrendikleri bilgileri yeni bir durumda kullanmayı öğrenirler.
4. Öğrencilerin derse karşı olan ilgileri artar.
5. Öğrenciler arasında birlik ve beraberlik duygusu artar.
6. Öğrenciler arasında yardımlaşma gelişir.
7. Öğrencilere öğrenmeyi öğretir.
8. Bütün öğrencilerin öğrenme imkânı vardır.
9. Öğrenciler öğrendikleri bilgiler ile eski bilgileri birleştirerek yeni fikirler ortaya çıkarırlar.
10. Öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme gibi düşünme becerilerini geliştirir.
11. Öğrencilerin birbirlerini daha iyi bir şekilde tanımalarını sağlar.
12. Öğrencilerin grupça hareket etmelerini sağlar.
13. Öğrencilere öğrenmeyi öğretir (Açıkgöz, 2006 Akt. Günay, 2013).

2. 4. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Görsel Materyaller

Sosyal bilgiler dersi içeriği gereği soyut konuları fazla olan bir ders olduğu için bu derste bazı görsel materyaller kullanılmaktadır. Bu materyaller sayesinde sosyal bilgiler dersi daha iyi anlaşılabilir ve ilgi çekici bir ders haline gelebilir. Sosyal bilgiler dersinde kullanılan görsel materyaller şunlardır:

2. 4. 1. Küre

Küre, sosyal bilgiler dersinde sıkça kullanılmaktadır. Genellikle soyut olan Dünya'nın şekli ve hareketleri, paralel ve meridyenler gibi coğrafya konularını somutlaştırmak için kullanılır. Kürelerden bu derste faydalanmak için öğrenciler bilgilendirilmeli ve küre kullanımını özendirilmelidir (Yaşar ve Gültekin, 2006 Akt. Akgün, 2010: 31).

2. 4. 2. Profiller ve Kesitler

Profiller ve kesitler genellikle coğrafya konularının öğretiminde kullanılan görsel materyallerdir. Profiller soyut olan bir olayın dış görünümünü çizerek somutlaştırırlar. Kesitler ise daha çok bir durumun iç görüntüsünü çizerler (Meydan ve Akdağ, 2008: 153-192).

2. 4. 3. Televizyon ve Videolar

Günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte televizyonun ve özellikle videoların önemi artmıştır. Videolar sayesinde eğitim büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Mikro öğretim yöntemi de video ile yapılan bir etkinliktir (Alkan, 2005: 174-176).

2. 4. 4. Haritalar

Sosyal Bilgiler dersi için önemli bir materyal olan haritalar özellikle tarih ve coğrafya konularının öğretiminde kullanılan araçlardır. Başlıca haritalar şunlardır: Özel amaçlı haritalar, fiziki haritalar, siyasi haritalar (Erden, t.y.:191-193 Akt. Akgün, 2010: 33).

2. 4. 5. Resimler

Resimler her kademedeki öğrenciye uygun olan araçlardır. Resimler sayesinde öğrenciler derse ilgi gösterebilir ve dikkat seviyeleri artabilir. Sınıf ortamına getirilemeyen her türlü olayın, nesnenin görüntüsü resimler sayesinde sınıfa getirilebilir. Derslerde resimlerin kullanılmasıyla anlaşılması zor olan konular daha kısa sürede öğrenilebilir (Uzunboylu, 2008: 110-111).

2. 4. 6. Fotoğraflar

Fotoğraflar sayesinde çevrenin, mekânların, gelenek ve göreneklerin geçmişini öğrenebiliriz. Sosyal bilgiler derslerindeki tarihi konular fotoğraflar ile öğrencilere sunmak düz anlatımdan daha etkileyici olabilir (Danacıoğlu, 2001: 93-110).

2. 4. 7. Bilgisayarlar

Bilgisayarlar gelişen teknoloji ile birlikte genellikle tüm alanlarda (eğitim, sağlık gibi) kullanılan araçlardır. Bilgisayarların eğitim ve öğretimde faydalanma ihtiyacı eğitim faaliyetlerindeki artış, öğrencilerin artması ve öğretmenlerdeki bilgi eksikliğidir (Alkan, 2005: 178-182).

2. 4. 8. Tepegöz

Eğitim - öğretim ortamlarında genellikle tahta yerine kullanılan materyallerdir. Tepegözün yansımaları hazırlanırken tasarım kurallarına göre yapılmalı, yatay bir şekilde yapılmalı ve yazılar mutlaka görsel materyallerle sunulmalıdır (Gülbahar, 2008: 108,109). Günümüzde tepegözün yerini akıllı tahtalar almıştır.

2. 4. 9. Akıllı Tahtalar

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte eğitim sistemimiz de büyük bir gelişme göstermiştir. Gelişen teknolojinin sayesinde akıllı tahtalar eğitimimizin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Eski kara tahtaların yerini almıştır. Akıllı tahtalar sayesinde öğrenciler bilgisayar ile tahtayı aynı anda kullandıkları için öğrencilerin dikkatini çekebilir. Öğretmenler açısından da dersin işleme bakımından büyük kolaylıklar sağlayabilir.

2. 4. 10. Slâytlar

Sosyal bilgiler derslerinde kullanılması gereken önemli bir görsel materyaldir.

Slâytlar kullanılması ve hazırlanması bakımından kolay olmasından dolayı ekonomiktir. Bu yüzden derslerde çoğu zaman kullanılmaktadır (Kaya, 2006: 254).

2. 4. 11. Model ve Numuneler

Sosyal bilgiler dersinde kullanılması gerekli olan araçlardır ve sıklıkla kullanılır. Numuneler, gerçek nesnelere dir. Doğada var olan bir cismin sınıfa getirilmesidir. Modeller ise doğada az bulunduğu gerçeğine ulaşmak zordur.

Modeller belirttiği nesnelere farklı olabilirler. Çok detaylı veya sade olabilirler. Modeller, nesnelere ulaşamadığı ortamlara rahatça ulaşabilirler (Kaya, 2006: 58).

2. 4. 12. Ders Kitapları

Ders kitapları, ders konularını öğrencilere aktaran, programa uygun bir biçimde hazırlanmış yazılı metinlerdir (Hesapçioğlu, 1998 Akt. Akgün, 2010: 39).

Sosyal bilgiler ders kitapları da diğer ders kitapları gibi öğrenci seviyesine uygun, sade, anlaşılır bir dilde, görsel öğelerle desteklenmiş araç gereçlerdir. Ders kitapları eğitimde en fazla kullanılan ve en kolay ulaşılan araçlardır.

2. 4. 13. Sergiler

Sergiler öğrencilerin görsel zekâsına hitap eden araçlardan bir tanesidir. Hazırlanan belirli bir nesnenin sınıfta veya farklı bir mekânda sunulmasıdır (Kaya, 2006: 63).

2. 4. 14. Karikatürler

Karikatürler sayesinde tarihsel bir olay yorumlanabilir, konular ile alakalı kavram yanılgıları ortadan kalkabilir. Sosyal Bilgiler dersinde politika, güncel ve tarihsel karikatürler fazlaca kullanılmaktadır (Altun, 2014: 193).

2. 4. 15. Kavram Haritaları

Kavram haritaları konunun hiyerarşik şekilde bir bütün olarak görülmesini sağlayan araç gereçlerdir. Sosyal bilgiler derslerinde de bir konunun özetlenmesinde kullanılmaktadır.

2. 4. 16. Grafikler

Sosyal bilgiler derslerinde kullanılması gereken görsel materyallerden en önemli araçlardan bir tanesi de grafiklerdir. Grafikler öğrencilerin görsel zekâsını geliştirerek başarılarını artırabilir.

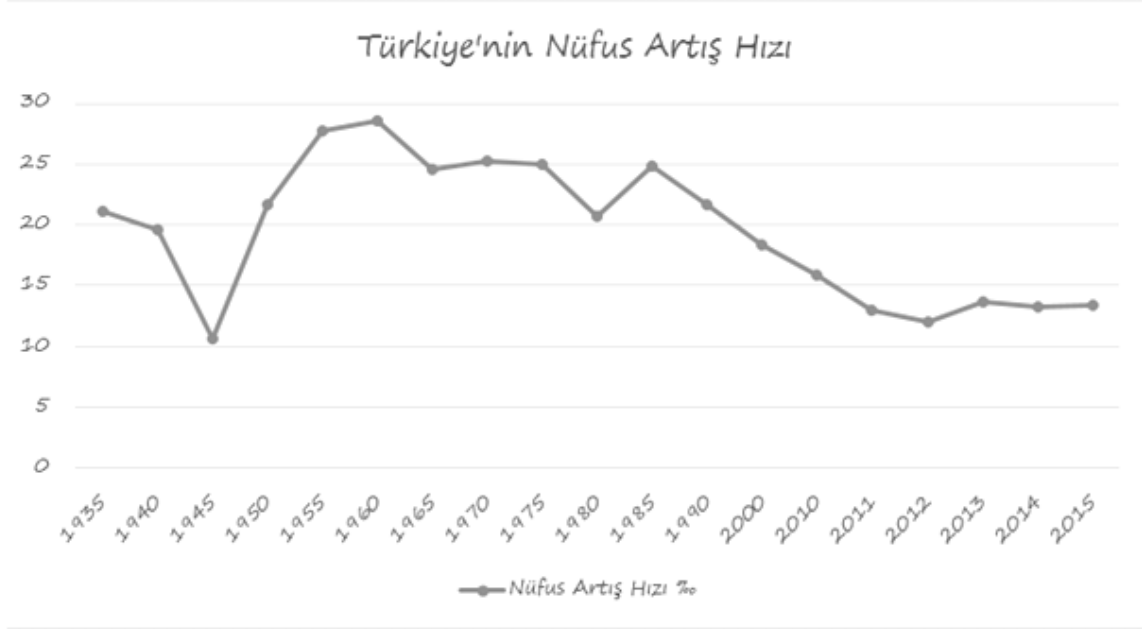
2. 5. Grafik Çeşitleri

1. Çizgi Grafik
2. Sütun (Çubuk) Grafik
3. Nüfus Piramitleri
4. Daire (Pasta) Grafiği
5. Resimli Grafikler

2. 5. 1. Çizgi Grafik

Sosyal araştırmalarda en çok yararlanılan grafiklerden biri olan çizgi grafik, sınıflandırılmamış gözlem dağılımlarının dik koordinattaki gösterimidir (Akdeniz, 2006: 281). Çizgi grafiğinde gösterilecek veriler genellikle, uzun yıllara ait veriler ve bütün yıllara ait verilerin grafiğe dönüştürülmesi, net sonuç veremeyebilir. Bu durum öğrencilerde, zihin kargaşasına neden olabilir. Bu yüzden çizgi grafiğine aktarılan bu

veriler genel olarak beşer veya onar yıllık veriler şeklinde ele alınabilir (Doğanay, 2002: 253).

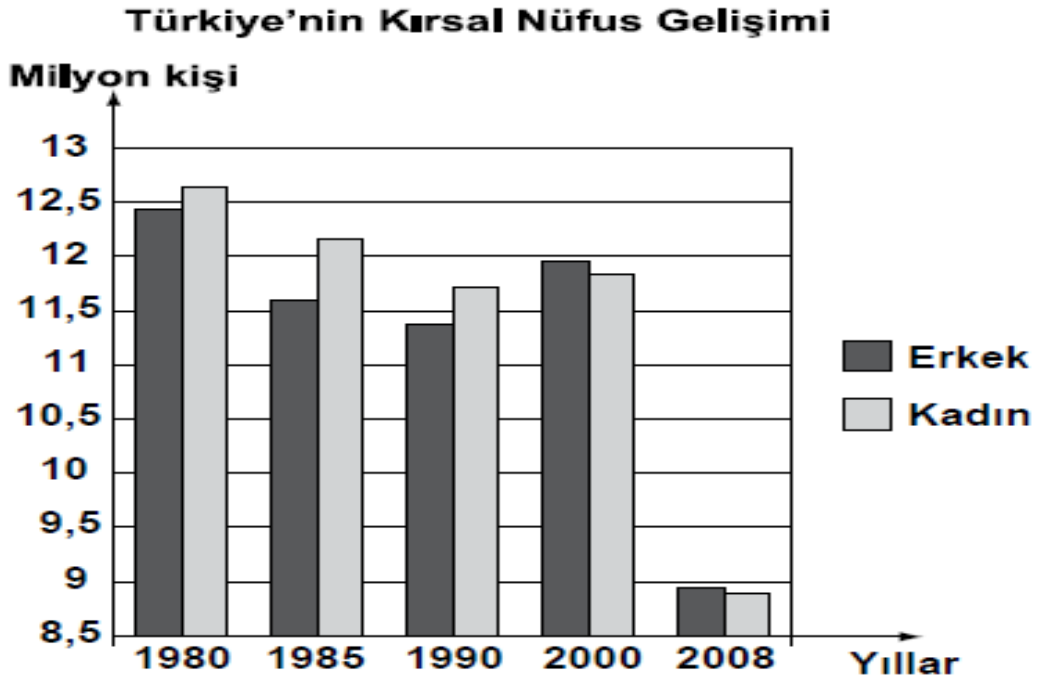

Grafik: 1. Türkiye'nin Nüfus Artış Hızı (www. tüik.gov.tr).

2. 5. 2. Sütun (Çubuk) Grafikler

Bu grafikler diğer grafik çeşitlerine göre çizme ve anlaşılmasını kolay olduğu için daha basittirler. Yaygın olarak kullanılmasının nedeni rakamsal büyüklükleridir (Arıkan, 2003: 30).

Sütun grafiklerinin dikey boyutunda sayısal ifadeler bulunurken, yatay boyutunda verilere ait olan yıllar bulunur. Bu grafiklerde, sütunlar hem yatay hem de dikey olarak gösterilebilir (Doğanay, 2002: 255).

Grafik: 2. Yıllara Göre Türkiye'nin Kırsal Nüfus Gelişimi (www.tüik.gov.tr).

2. 5. 3. Nüfus piramitleri

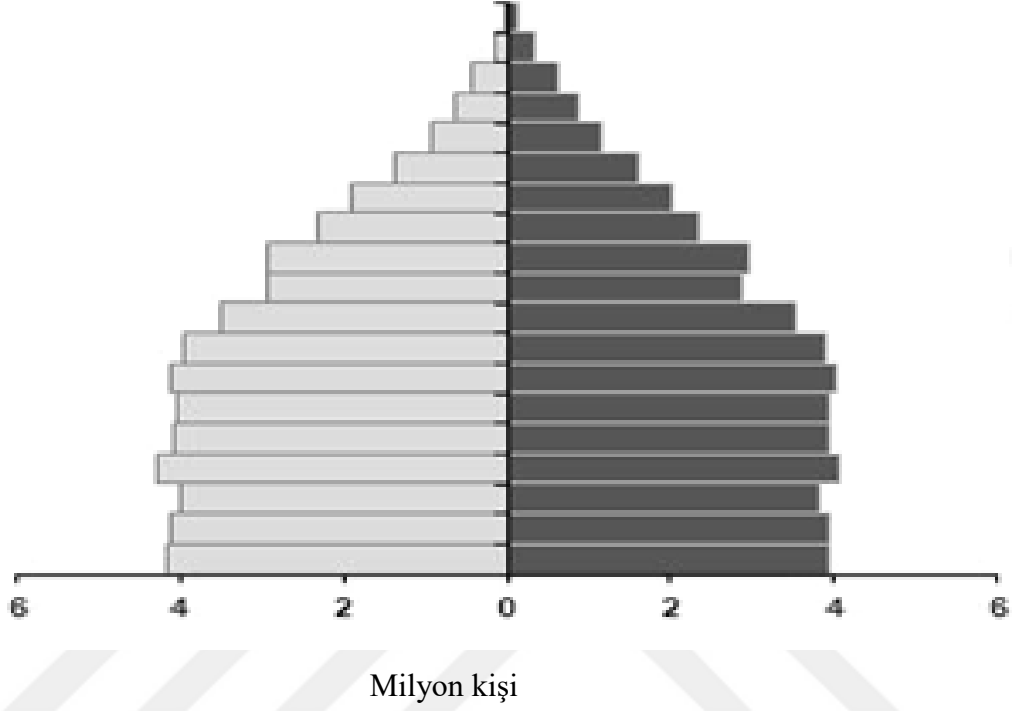
Nüfus piramitleri, ülke ya da şehirlerdeki nüfus sayısının yaş ve cinsiyetlerine ait dağılımlarını gösterirler. Bu yüzden nüfus piramitleri yaş-cinsiyet piramitleri olarak da bilinirler. Grafiğin görünümü piramide benzediği için bu isim ile anılmaktadır. Nüfus piramitlerinin başarılı bir şekilde amacına hizmet etmesi için ölçeğinin ve verilen isimlerinin iyi bir şekilde yapılması gerekmektedir (Arıkan, 2003: 51).

Erkek

Kadın

Yaş grubu

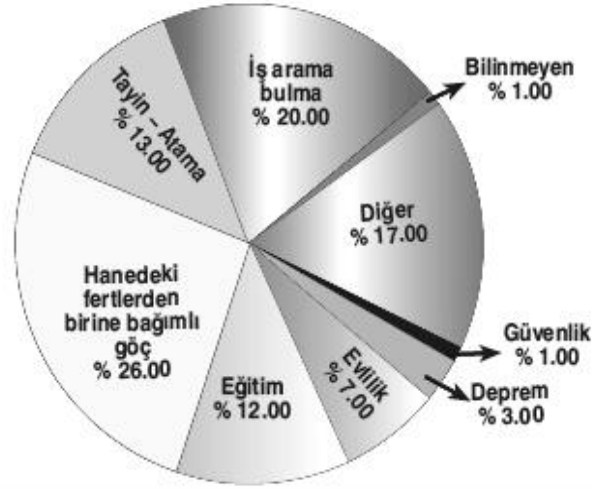
90+
85-89
80-84
75-79
70-74
65-69
60-64
55-59
50-54
45-49
40-44
35-39
30-34
25-29
20-24
15-19
10-14
5-9
0-4

Grafik: 3. Türkiye'nin Nüfus Piramidi (www. TÜİK.gov.tr).

2. 5. 4. Daire (Pasta) Grafiği

Pasta grafiği pastanın dilimlerine benzediği için bu isimle anılır. Bu grafikler bir bütünün bölümlerini ve yüzde oranlarını gösterirler. Bu grafikler kolay bir şekilde çizilerek anlaşılabilir. Daire grafiklerinin parça sayıları 4-5 parçadan fazla olması, çizimini ve bu parçaların isimlerini grafik üzerinde belirtmeyi zorlaştırabilir. Daire grafiğinin dilimlerini ayırt etmek için dilimlerin uygun renk ve işaretler ile belirtilmesi gerekebilir (Arıkan, 2003: 28).

Grafik: 4. İç Göçün Nedenleri (www. tüik.gov.tr).

2. 5. 5. Resimli Grafik

Resimli grafikler belirttiği nesneyi bire bir yansıtan grafiklerdir.

Bu grafikler, ilk kademe öğrencileri için diğer grafik çeşitlerine göre ilgi çekici ve anlaşılması zor olabilir. Bu grafik çeşidinde kullanılan semboller bazen karışıklığa neden olabileceğinden dolayı hangi sembolün hangi resme karşılık geldiği açıklanmalıdır (Yalın, 2004 Akt. Köse, 2011: 34).

2. 6. Grafiklerin Eğitim – Öğretime katkıları

Öğrencinin konuyu iyi öğrenebilmesi için sınıfta birden fazla materyalin kullanılması gerekebilir. Sınıflarda en çok kullanılan materyaller görsel-işitsel araçlardır. Bu yüzden öğrenmede kalıcılığı sağlayan görsel-işitsel araçlardan sıkça yararlanılmalıdır (Dursun, 2006). Eğitim ve öğretimde araç-gereçlerden yararlanmak, eğitim ve öğretim ortamını etkin hale getirebilir, öğrencilerde iyi yöndeki değişimi istenilen amaçlara ulaştırabilir (Çelik, 2007: 29- 68).

Grafiklerin eğitim-öğretime sağladığı faydalar vardır. Bu faydalar şu şekilde sıralanabilir.

- Grafikler verileri görselleştirerek bu verilerin daha kolay bir şekilde anlaşılmasını sağlayabilir (Uşun, 2006: 41-42).

•Öğrenciler grafikler sayesinde anlatılmak istenen konuyu daha iyi anlayabilir ve bu sayede algılama yeteneklerinin gelişmesini sağlayabilir.

•Grafiklerin hazırlanması ve kullanılması kolay olduğu için derslerde sıklıkla kullanılabilir (İşman, 2005: 123-124).

Grafikler, öğrencilere gerçek bilgileri aktararak onların dikkatini çekmeli ve basit olmamalıdır (Şahin ve Yıldırım, 1999: 44). Basit olan bir grafik öğrencilerin dikkatini çekemeyecek ve konuya ilgisinin azalmasına neden olabilecektir. Bu durum da öğrencilerin başarısına herhangi bir katkı sağlayamayacaktır. Bu yüzden grafikler basit olmamalı ve öğrencilerin dikkatini çeker nitelikte olmalıdır.

2. 7. Sosyal Bilgiler Dersinde Grafik Kullanımının Gereklilikleri:

Sosyal bilgiler dersi öğretim programında coğrafya konularının yer aldığı üniteler: 4. sınıfta; yaşadığımız yer, 5. sınıfta insanlar, yerler ve çevreler 6. sınıfta yeryüzünde yaşam, 7. sınıfta ülkemizde nüfus üniteleri coğrafya konularını içerisinde barındırmaktadır (MEB, 2005). Bu yüzden coğrafya konuları öğretilirken grafiklerin ne kadar önemli olduğu anlaşılacaktır. Coğrafya da içerisinde daha çok soyut konular barındırdığı için anlatım yöntemi ile öğretilen bir ders değildir (Doğanay, 1993). Bundan dolayı coğrafya konularının öğretiminde daha çok duyu organını harekete geçirmek için çeşitli materyaller kullanarak öğrenci güdülenmelidir. Bu materyallerden bir tanesi de grafiklerdir.

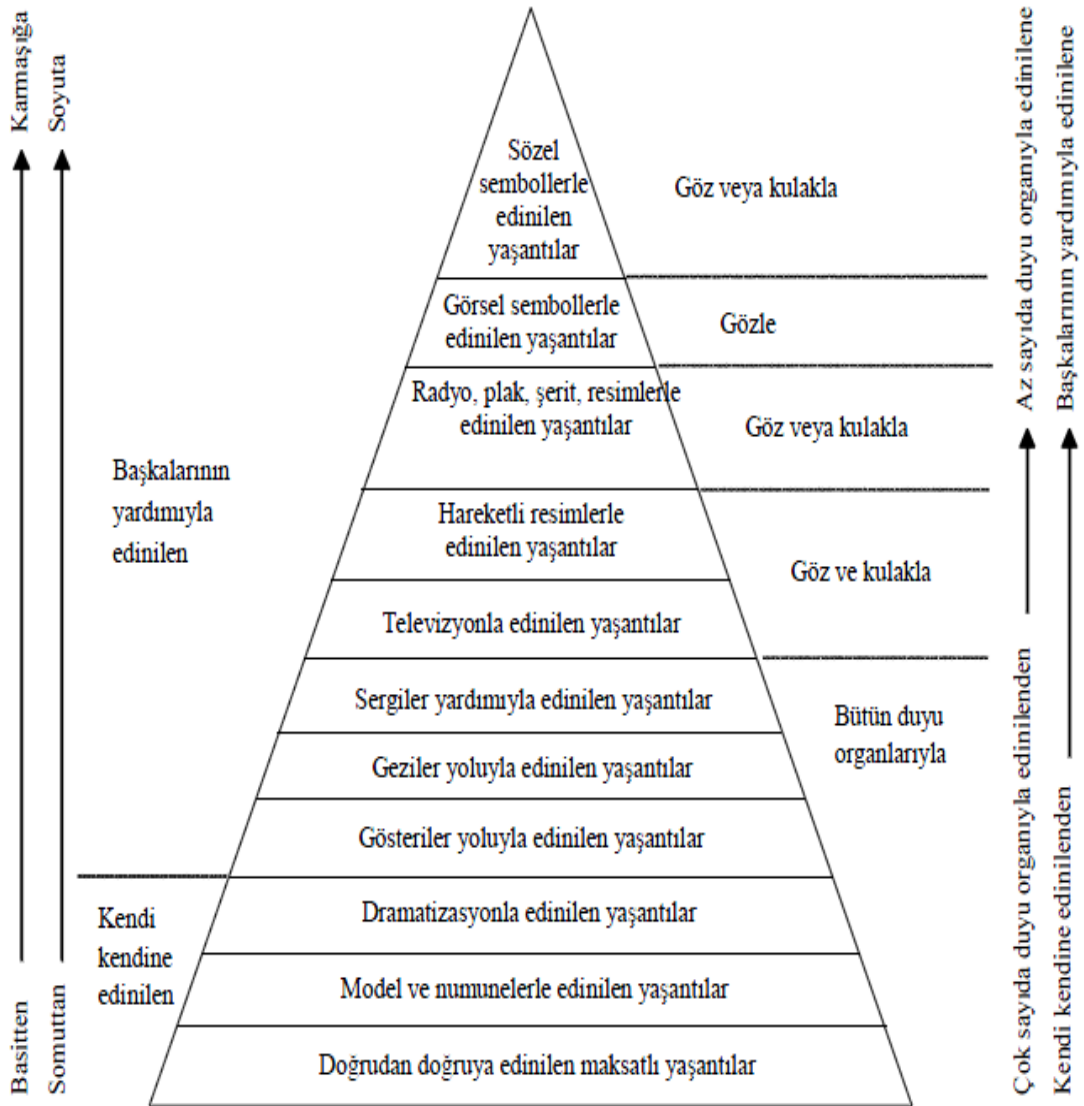
Grafikler derslerde sıkça kullanıldığı zaman, öğrencilerin görsel zekâsı gelişebilir ve problemi çözme yeteneği artabilir (Bayazıt, 2011). Bu sayede öğrencilerin bilgileri öğrenmeleri kolaylaşabilir ve öğrenciler şekilleri daha iyi anlayıp yorumlayarak öğrendikleri bilgileri kalıcı hale gelebilir.

Grafikler, anlamaya ve anlatmaya yardımcı olan şekillerdir. Bilgilerin ya da verilerin şekiller halinde sunulmasıdır. Diğer yandan grafikler, istatistiğin en önemli işlevlerinden biri olan iletişimi sağlamada da bize büyük ölçüde yardımcı olabilir ve karmaşık fikirlerin açıklık, kesinlik ve etkinlikle iletilmesinde kolaylık sağlayabilir (Arıkan, 2003). Karmaşık fikirlerin daha iyi anlaşılması için grafikler öğretilmeden önce; öğrenciler grafikteki verileri tanımlamada kullanılan yüzde, aralık gibi kavramları önceden bilmesi gerekir. Bu sayede grafikler daha iyi öğrenilebilir (Savage ve Armstrong, 2000).

Sembol, tablo ve grafikler kişilerin görsel ve zihinsel zekâlarını geliştirebilir ve birtakım veriler sunabilir. Bu materyaller sayesinde veriler daha iyi anlaşılabilirdiği için öğrenci derste

sıkılmayabilir, daha ilgili ve istekli hale gelerek konuyu öğrenebilir (Van de Walle, 2007 Akt. Ildırı, 2009: 6)

Öğrencilerin derslere karşı ilgi ve isteklerinin artması da öğretmenin kullandığı yöntem ve materyaller ile olabilir. Bu yüzden öğrenciler derslerde daima aktif, sürekli görev alan durumda olmalıdır. Edgar Dale'nin Yaşantı Konisi'ne göre en iyi öğrenmeler doğrudan doğruya edinilen maksatlı yaşantılardır. En az öğrenmeler ise sözel sembollerle edinilen öğrenmelerdir.

Grafik: 5. Edgar Dale'nin Yaşantı Konisi (Kaya, 2006: 17).

Öğrenme ortamı ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenme de o kadar artabilir. Nitekim öğrenciler okuduğunun % 10'unu, işittiğinin % 20'sini, gördüğünün % 30'unu, görüp ve işittiğinin % 50'sini, söylediğinin % 70'ini, yapıp ve söyledikleri bir şeyin ise % 90'ını hatırlayabilirler (Kaya, 2006: 28). Bu yüzden öğretmenler ders anlatırken öğrencilerin daha fazla duyusuna hitap etmeli, konuya göre yöntem ve teknikler belirlemeli, uygun materyaller seçerek dersini işlemeli ve ders anlatılırken çeşitli grafiklerden, haritalardan, tablolardan yararlanmalıdır. Bu sayede öğrencilerin başarısı artabilir. Sosyal bilgiler derslerinde de bu materyallerden faydalanılmalı ve bu materyaller sayesinde öğrenciler güdülenmelidir.

Öğretmenlerin farklı materyal ve yöntemlerden faydalanması öğrencilerin farklı zekâ alanlarına sahip olduğu için dersi daha iyi öğrenmelerini sağlayabilir. Çünkü zekâ herkeste aynı oranda bulunan bir durum değildir. Kişiden kişiye değişen bir durumdur. Her insanın farklı bir zekâ türü gelişmiştir. Nitekim bu zekâ türlerini Gardner 8'e ayırarak incelemiştir. Gardner'e göre kimi insanın sözel zekâsı kiminin ise görsel zekâsı fazladır. Her zekâ kişilerde farklı oranda bulunabilir. Her insanın baskın bir zekâ türü vardır.

Zekâ türleri:

1. Sözel zekâ,
2. Mantıksal (Matematiksel) zekâ,
3. Müziksel (Ritmik) zekâ,
4. Uzamsal (Görsel) zekâ,
5. Bedensel (Kinestetik) zekâ,
6. Sosyal zekâ,
7. Bireysel zekâ,
8. Doğacı zekâ (Gardner, 1999: 41-52).

Görsel ya da uzamsal zekâ her öğrencide aynı olmayabilir. Bazı öğrencilerde fazla bazılarında ise çok az olabilir veya hiç olmayabilir. Bu yüzden ders anlatırken sadece anlatım yöntemini kullanarak ders işleyen bir öğretmen büyük bir hata yapmış olacaktır. Burada sadece sözel zekâsı iyi olan öğrenciler konuyu anlayabilecek diğerleri ise anlayamayacaktır. Bu yüzden öğretmenler burada görsel zekâyâ hitap eden grafiklerden de

faydalanmalı ve bu sayede dersin daha iyi anlaşılmasını sağlayabilmelidir (Saban, 2002: 116-120).

2. 8. İlgili Araştırmalar

2. 8. 1. Grafikler İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Kerslake (1981). “Children’s Understanding Of Mathematics” adlı çalışmasında, ortaokul düzeyindeki 12, 13 ve 14 yaşlarında toplam 459 öğrencinin grafik becerisini ölçmek için bir araştırma yapmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan veri toplama aracı öğrencilerin grafikleri daha iyi anlamaları için seviyelerine uygun olarak ele alınmıştır. Araştırmanın sonucunda ise öğrencilerin doğruların sonsuz ve sürekli olduğunu anlamada güçlük çektiği, serpilme grafiğinde grafiklerin görüntüsünün düzgün olması gerektiğini ve bu grafikte bulunan noktaların birleştirilmesini düşünmüşler ve bir grafikten başka bir grafiği belirten denklemleri anlamakta zorlandıkları tespit edilmiştir.

Hadjidemetriou ve Williams (2000).“Assessing Graphical Literacy İn Year 10 Mathematics Pupils”. Adlı çalışmalarında öğrencilerin grafik okuryazarlığını tespit etmek, yaptıkları hataları ve yanlışlarını belirlemek ve konu hakkında öğrencilerin yapabildiği matematiği belirterek öğretmenlerin bu konu hakkındaki farkındalıklarını yükseltmek için geliştireceği veri toplama aracı amacıyla yapılan pilot uygulama sonuçlarına değinmişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, öğrencilerin hatalarını ve kavram yanlışlarını tam olarak bilmediklerini belirlemişlerdir. Öğrencilerin grafikleri resim gibi gördüğü sonucuna varmışlar ve koordinatları ise birbirleriyle karıştırdıklarını tespit etmişlerdir.

Nalçacı ve Ercoşkun (2005). Tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılan Materyaller” adlı çalışmada araştırmacılar sosyal bilgiler dersinde kullanılan araç gereçleri (grafikler, haritalar, afişler, posterler, tepegöz, tahtalar vb.) tanıtmayı ve bu araç gereçlerin kullanılmasının ne kadar önemli olduğunu belirtmişlerdir. Yaptıkları araştırma sonucunda sosyal bilgiler dersinde kullanılan araç gereçleri tanıtmışlar ve bu araç gereçlerin öğretimi zenginleştirdiği, öğrenmeyi somut hale getirdiği ve öğrenmenin daha iyi gerçekleştiği sonucuna varmışlardır.

Sülün ve Kozcu (2005). “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Lise Giriş Sınavlarındaki Çevre ve Popülasyon Konusuyla İlgili Grafik Sorularını Algılama ve Yorumlamalarındaki Yanlışları” adlı çalışmada araştırmacılar öğrencilerin yaptıkları hataları belirlemeyi

amaçlamışlardır. Çalışmalarında grafik okumalarının % 50'nin altında olduğunu tespit etmişlerdir.

Perez ve Febles (2006). “An Investigation About Translation and Interpretation Of Statistical Graphs and Tables By Students Of Primary Education” adlı çalışmada Yeni Zelanda ve İspanya’da bulunan öğrencilerin grafik, tablo ve metinleri çevirme, yorumlama düzeylerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu araştırma sonucunda Yeni Zelanda’daki öğrencilerin İspanya’daki öğrencilerden daha başarılı olduğu sonucuna varmışlardır. Bu farklılığın ortaya çıkmasında, eğitim sistemlerinin, sosyal ve ekonomik düzeylerinin farklılığının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Yeşiltaş (2006). “Sosyal Bilgiler Fiziki Coğrafya Konuları Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımının Öğrencilerin Başarı Düzeylerine Etkisi” adlı çalışmada sosyal bilgiler dersindeki fiziki coğrafya konularının öğretiminde kullanılan bazı araç gereçlerin öğrencilerin başarısını nasıl etkilediğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Fiziki coğrafya konuları öğretilirken haritalar, küreler, grafikler, tepegöz gibi araç gereçlerin öğrencilerin başarısını artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Yıldız (2006). “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerindeki Harita, Grafik ve Şekillerin Kavranma Düzeyi (Aksaray İli Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde araştırmacı, ortaokul 7. sınıf sosyal bilgiler dersindeki haritaların, grafiklerin ve şekillerin kavrama durumlarını belirtmek ve çıkacak sorunlar ile ilgili çözüm önerileri bulmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda ise sosyal bilgiler dersi kitapları haritalar, grafikler ve şekiller bakımından yeterli olmadığını ve dikkat çekiciliğinin düşük olduğunu belirtmiştir.

Budanur, Gençtürk ve Şahin (2007). “Coğrafya Öğretiminde Uygun Grafik Seçimi ve Kullanımının Öğrenme Üzerindeki Etkisi”. Başlıklı çalışmada araştırmacılar coğrafya dersinde kullanılan grafiklerin uygunluğunu ve bu grafiklerin öğrenmeye nasıl etki edeceğini amaçlamıştır. Araştırma sonucunda coğrafyadaki soyut olan verileri açık, sade ve anlaşılır olarak göstermek için özellikle nüfus konusunun öğretiminde grafiklerden faydalanılması gerektiği ifade edilmiştir. Araştırmaya göre grafiklerden faydalanılması öğrenmeyi olumlu bir şekilde etkileyecektir. Ancak kullanılacak grafikler konuya, amaca uygun olarak seçilmeli ve çeşitli grafik türlerinden faydalanılmalıdır sonucuna ulaşmışlardır.

Göksel (2007). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Harita ve Grafik Kullanımının Eğitimi Destekleme Düzeyi” adlı yüksek lisans tezinde araştırmacı derslerde haritalardan ve

grafiklerden yararlanmanın okullardaki faaliyetlerini araştırıp ve çıkan sonuca göre birtakım çözümler ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırmanın sonucunda ise birçok öğrenci grafikleri okuyamamakta ve yorumlayamamaktadır. Kitaplar ise grafikler ve haritalar bakımından yetersizdir.

Akgün (2010). “İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Öğrencilerinin Grafik Okuma ve Hazırlama Becerisini Kazanma Düzeyleri” adlı yüksek lisans tezinde öğrencilerin grafik okuma ve hazırlama becerisini kazanma başarılarını bulmaya çalışmıştır. Araştırmanın sonucuna göre 7. sınıf öğrencilerinin grafik okuma becerisi orta seviyede çıkarken, grafik hazırlama becerisi de % 25’in biraz altında çıkmıştır. Bu beceriler cinsiyete göre ve okul türüne göre bir farklılık göstermemiştir.

Lowrie ve Diezmann (2011). “Solving graphics tasks: Gender Differences In Middle-School Students”. Bu çalışmada araştırmacılar cinsiyetin grafikler, sayı doğruları, haritalar ve diyagram ile ilgili soruların öğrenci başarısını ve yeteneklerini ne düzeyde etkileyip etkilemediğini hedeflemişlerdir. Çalışma sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre grafikleri, haritaları, sayı doğrularını ve diyagramları daha iyi anlayarak yorumladıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Köse (2011). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde İstatistik ve Grafik Kullanım Tekniklerinin Öğrencilerin Grafik Okuma Becerisine Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde, araştırmacı sosyal bilgiler 6. sınıf “Ülkemizin Kaynakları” ünitesinde bulunan istatistik ve grafik kullanım tekniklerinin öğrencilerin grafik okuma becerilerine etkisinin olup olmadığını amaçlamıştır. Bu kapsamda deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Deney grubunda ders işlenirken grafiklerden yararlanılmıştır. Kontrol grubunda ise düz anlatım ile ders işlenmiştir. Araştırmanın sonucunda ise deney grubu daha başarılı olmuştur.

Pala (2011). “Matematik Becerisinin Sosyal Bilgiler Derslerindeki Harita, Grafik ve Tablo Okuma Becerilerine Etkisi” adlı çalışmasında ortaokul öğrencilerinin matematik becerisi ile sosyal bilgiler dersinde kullanılan haritalar, grafikler ve tablo okuma becerisi arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırma sonucunda harita, grafik ve tablo okuma becerisi ile sosyal bilgiler ve matematik becerisinin cinsiyete göre bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak ise matematik becerisinin harita, grafik ve tablo okuma becerilerine etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Güdü (2014). “Tarih Öğretiminde Grafiklerin Etkili ve Yerinde Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı çalışmada araştırmacı tarih dersinde grafik kullanımının ve

kullanılmamasının öğrenci başarısını nasıl etkilediğini tespit etmiştir. Yapılan araştırma sonucunda tarih dersinde grafiklerden yararlanan sınıf daha başarılı olduğu belirtilmiştir.

Yayla ve Özsevgeç (2014). “Ortaokul Öğrencilerinin Grafik Becerilerinin İncelenmesi: Çizgi Grafikleri Oluşturma ve Yorumlama”. Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin çizgi grafik oluşturma ve yorumlama yetenekleri sınıf düzeyine göre incelenmiştir. 6. sınıf öğrencilerinin grafik oluşturma bakımından zayıf oldukları araştırma sonucunda tespit edilmiştir. Öğretmenler burada öğrencilere boş kâğıda grafik çizdirmeden ziyade grafiği çizip geri kalanını öğrencilere tamamlaması gerektiğini vurgulamışlardır.

Erbilgin, Arıkan ve Yabancı (2015). “Çizgi Grafiğini Yorumlama ve Oluşturma Becerilerinin Ölçülmesi”. Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin çizgi grafiğini yorumlamak ve değerlendirmek için bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Geliştirilmiş olan bu ölçme aracı sayesinde öğretmenler öğrencilerin çizgi grafiğini yorumlamada kullanabilirler. Bu ölçme aracı fazla soru içermemesine rağmen öğrencilerin üst düzey bilgilerini ölçebilmektedir.

Turhan (2015). “8. Sınıf Öğrencilerinin Grafikler Konusundaki Başarıları ile Bu Başarılarla İlişkin Öğretmen Algılarının Karşılaştırılması”. Başlıklı çalışmada öğrencilerin grafikleri çizme, okuma ve yorumlama düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin şekil, çizgi ve daire grafiklerini okuyamadıkları ve sütun grafiklerini okuyabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Grafikleri yorumlama düzeyleri ise başarısız olarak belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin grafikleri çizme konusunda da başarısız oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin ise grafikler konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve eğitilmeleri gerektiği araştırmacı tarafından belirtilmiştir.

Polat (2016). “Ortaokul Öğrencilerinin Fen Derslerinde Kullanılan Grafikleri Okuma Becerileri ve Grafiklere Yönelik Görüşleri”. Adlı çalışmada araştırmacı ortaokul öğrencilerinin grafikleri okuma becerileri ve bu grafikler ile ilgili görüşleri incelenmeyi amaçlamıştır. Ortaokul öğrencilerinin grafik okuma becerileri orta seviyenin altında çıktığını belirtmiştir.

Coştu, F., Ercan O. ve Coştu, B. (2017). “Öğretmen Adaylarının Grafik Okuma ve Yorumlama Düzeyleri”. Bu çalışmada araştırmacılar fen bilgisi öğretmen adaylarının çözünürlük konusu ile ilgili grafik okuma, yorumlama düzeylerini ve grafikte bulunan veriler ile interpolasyon ve ekstrapolasyon yapma durumlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda fen bilgisi öğretmen adaylarının çözünürlük ile ilgili grafik okuma

seviyelerinin grafik yorumlama seviyelerine göre biraz daha iyi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca fen bilgisi öğretmen adaylarının ekstrapolasyon yapma durumlarının yeterli seviyede olmadığını belirtmişler ve öğretmen adaylarının grafik becerileri konusunda eksiklerinin olduğunu tespit etmişlerdir.

2. 8. 2. Etkinlik Temelli Öğretim İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Aykaç (2007). “Sosyal Bilgiler Dersinde Aktif Öğretim Yöntemlerinin Kullanılmasının Öğrencilerin Derse Karşı Tutumuna, Erişi Düzeyine ve Kalıcılığa Etkisi” adlı çalışmada araştırmacı sosyal bilgiler dersinde kullanılan aktif öğretim yöntemlerinin öğrencilerin derse karşı tutum, erişü düzeylerine ve kalıcılıklarına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Aktif öğretim yöntemlerinin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin erişü düzeylerinin yükseldiği, derse karşı tutumlarının arttığı ve öğrenme üzerindeki kalıcılığın arttığı sonucuna varmıştır.

Hariharan (2011). “A Paper Submitted For National Child Rights Research Fellowship 2010” adlı çalışmada araştırmacı öğrencilerin birlikte çalışmasının başarıya etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Öğrencilere daha fazla görevler verilmesi, öğrencilerin birlikte hareket ederek öğrenmesi öğrenci başarısını artırdığını tespit etmiştir.

Camci (2012). “Aktif Öğrenmeye Dayalı Etkinlik Temelli Öğretimin Öğrencilerin Akademik Becerilerine ve Öğrenme Sürecine Etkisi” isimli çalışmada etkinlik temelli öğretimin öğrencilerin akademik beceri ve öğrenme süreçlerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Etkinlik temelli öğretimin uygulandığı deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin konuya karşı ilgilerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Kırıkkaya ve Bozkurt (2012). “Fen ve Teknoloji Dersinde Gazetelerden Yararlanarak Hazırlanan Ders Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi” bu çalışmada araştırmacı Fen ve Teknoloji dersinde gazetelerden yararlanarak hazırladığı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda hazırlanan bu etkinliklerin öğrencilerin başarı puanları üzerinde olumlu bir etki yaptığı sonucuna varmıştır. Ayrıca bu etkinliklerin öğrencilerin başarısında cinsiyet bakımından bir farkın olmadığını belirtmiştir.

Küpçü (2012). “Etkinlik Temelli Öğretim Yaklaşımının Ortaokul Öğrencilerinin Orantısal Problemleri Çözme Başarısına Etkisi” adlı çalışmada araştırmacı etkinlik temelli öğretimin

7 ve 8.sınıf öğrencilerinin orantısal problemi çözme başarısına etkisini amaçlamıştır. Deney grubunda dersler etkinlikler ile işlenirken kontrol grubunda geleneksel yöntem ile işlenmiştir. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Günay (2013). “İlköğretim 7. Sınıf Matematik Dersinde Etkinlik Temelli Öğretim İçeriklerinin Farklı Düzenlenme Biçimlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı araştırmada ilköğretim matematik dersinde 3 farklı biçim (sadece metin, metin ve resim ayırık, metin ve resim bütünleşik) arasında uygulanan etkinliğin süresi, öğrencilerin zihinsel çabaları ve öğrenme düzeylerinin arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır.

Araştırma sonucunda uygulanan etkinliklerde metin ve resmin bütünleşik verildiği grup ile diğer grupların arasında öğrenme düzeyleri bakımından anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Metin ve resmin bütünleşik verildiği gruptaki öğrencilerin zihinsel çabasını ve etkinliklerin süresini azalttığına ve öğrenme için faydalı bir uygulama olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca diğer deney grupları arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir.

Batdı (2014). “Etkinlik Temelli Öğrenme Yaklaşımının Akademik Başarıya Etkisi” bu çalışmada araştırmacı etkinlik temelli öğrenme yaklaşımının akademik başarıya etkisini meta analitik ve tematik yönden incelemeyi amaçlamıştır. Nicel ve nitel veriler sonucunda bu araştırmanın öğrencilerin başarılarını, derse karşı olan ilgi ve isteklerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın modeline, örnekleme, veri toplama aracına, verilerin analizine ve deneysel işlem sürecine yer verilmiştir.

3. 1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma kullanılmıştır. Bu iki araştırmanın birlikte kullanılmasının nedeni şudur; nicel veriler çoğu zaman problemin çözülmesinde yeterli olmadığı için problemlerin çözümüne nitel veriler ile ulaşılabilir. Nicel araştırmada, bir olayda ya da nesnede sayısal verilerden yararlanılabilir. Nicel araştırmalar matematik ve fen bilimleri başta olmak üzere birçok alanda kullanılabilir (Karasar, 2017).

Çalışmada öntest-sontest eşleştirilmiş kontrol gruplu yarı deneysel çalışma deseni kullanılmıştır. Bu desende atama yansız bir şekilde kullanılmamaktadır. İki grup eşleştirilerek işlem gruplarına seçkisiz bir şekilde atanmaktadır. İşlem öncesinde ön testin gruplara verilip verilmemesi durumu tablo 4 ve 5'te gösterildiği gibi iki farklı durumda uygulanabilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017: 217).

Tablo: 4. ÖnTest-SonTest Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen

Grup	Öntest	İşlem	Sontest
D (Deney)	M O ₁	X	O ₃
K (Kontrol)	M O ₂		O ₄

Tablo: 5. SonTest Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen

Grup	İşlem	Sontest
D (Deney)	M X	O ₁
K (Kontrol)	M	O ₂

Nitel araştırma ise araştırmacı tarafından gözlem, görüşme ve doküman analiz yöntemlerinin kullanılarak doğal ortamında incelenmesidir. Bu yöntemlerin sayesinde bireyler araştırılan konuları bakış açılarına göre belirtebilirler. Nitel araştırmada çevre, süreç ve algı ile ilgili veriler olmak üzere üç tür veri toplanır. Bu araştırmada çalışılan durum önemli olduğu için çalışmaya konu olan olay ve olgular doğal ortamında araştırılmalı ve araştırmacı bu olay ve olguları yakından izlemelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2017). Çalışmada nitel araştırma tekniklerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşmeden yararlanılmıştır.

3. 2. Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini Aksaray ilinde bulunan resmi bir devlet ortaokulunun 7/A ve 7/B sınıfı öğrencilerinden oluşmaktadır. Okulun sosyal bilgiler öğretmenleri ile öğrencilerin başarıları hakkında görüşüldükten sonra öğrenci başarıları dikkate alınarak birbirine eşit olacak şekilde kontrol ve deney grupları belirlenmiştir. 7/A sınıfı kontrol grubu 7/B sınıfı ise deney grubu olarak seçilmiştir. Kontrol grubunda 9 kız 15 erkek öğrenci olmak üzere

toplam 24 öğrenci yer alırken, deney grubunda ise 16 kız 8 erkek olmak üzere 24 öğrenci yer almıştır. Ayrıca deney grubu öğrencilerinden 12 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

Tablo: 6. Çalışma Grubu İçerisinde Bulunan Öğrencilerin Cinsiyet ve Gruplara Göre Dağılımı

Grup	Kız	Erkek	Toplam	Genel Toplam
Deney Grubu	16	8	24	
7/B				48
Kontrol Grubu	9	15	24	
7/A				

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın nicel boyutunda veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından ülkemizde nüfus ünitesinin kazanımları, kapsam ve görünüş geçerlilikleri dikkate alınarak 40 soruluk soru havuzu oluşturulmuştur. 3 farklı uzman görüşü alındıktan sonra soru sayısı 25 olarak belirlenmiştir. Uzman görüşü ile başarı testinin kapsam ve görünüş geçerliliği sağlandıktan sonra uygulamanın yapılmayacağı başka bir okulda 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin bulunduğu 105 öğrenciye pilot uygulama yapılmıştır. Bu pilot uygulama sonucunda ulaşılan verilerin madde güçlük indeksi ve madde güvenilirliği analizleri yapılmış ve pilot uygulamanın ortalaması 0,55 olarak belirlenmiştir. Ayrıca testin güvenilirliği 0.88 olarak analiz edilmiştir. Bir testin güvenilir olabilmesi için 0.70 ve daha üstü değerler olması gerekmektedir (Büyüköztürk vd., 2017). Bu açıdan bakıldığında hazırlanan başarı testinin güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Pilot uygulama yapıldıktan sonra gerekli düzenlemeler yapılmış ve test son şeklini almıştır. 11. 13. ve 15. sorular öğrencilerde grafik hazırlama becerisini geliştirmeye yönelik sorulardır. Diğer sorular ise grafik okuma becerisini ölçmektedir. Gerekli izinler alındıktan sonra Aksaray ilinde bulunan resmi bir devlet ortaokulu belirlenmiştir. Bu okulun belirlenmesindeki amaç sosyal bilgiler öğretmenlerinin tanıdık olması ve okulun merkeze yakın olması etkili olmuştur. Uygulama başlamadan önce 7/A ve 7/B sınıfı öğrencilerine ünite başında ön test uygulanmıştır. 7/A sınıfında mevcut öğretim programı uygulanırken, 7/B sınıfında ise araştırmacı tarafından hazırlanan etkinlikler öğretmen tarafından uygulanmıştır. Çalışmanın nitel boyutunda ise yarı yapılandırılmış

görüşmeye ait araştırmacı tarafından 10 soru hazırlanmış ve uzman görüşü alındıktan sonra soru sayısı 4'e indirilmiştir. Araştırmacı etkinliklerin uygulandığı deney grubundaki 12 öğrenci ile 4 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme yaparak etkinliklerin öğrencilere neler kazandırdığını öğrenmeyi amaçlamıştır. Dört haftanın sonunda deney ve kontrol gruplarına eş zamanlı olarak son test uygulanmıştır.

3. 4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS programından faydalanılmış olup, elde edilen veriler istatistikler ile analiz edilerek yorumlanmış ve uygulanan etkinliklerin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin grafik hazırlama ve okuma becerileri üzerine etkisi değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda ulaşılan nicel verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için normallik dağılımına bakılmıştır. Grup sayısı 50'den küçük olduğu durumlarda Shapiro-Wilks, büyük olduğu durumlarda ise Kolmogorov-Smirnov testinden yararlanılır (Büyüköztürk, 2012). Grup sayısının 50'den küçük olmasından dolayı (N=48 <50) Shapiro-Wilks testinden yararlanılmıştır.

Tablo: 7. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test Son Test Puanlarının Shapiro-Wilks Test Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	istatistik	df	p	istatistik	df	p
Ön Test Toplam	,164	48	,002	,920	48	,003
Son Test Toplam	,163	48	,003	,893	48	,000

Tablo 7'ye bakıldığı zaman deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test son test puanlarının normal dağılmadığı sonucuna ulaşılmaktadır ($p < 0.05$). Bunun için araştırma sonucunda ulaşılan verilere nonparametrik testler yapılacağına karar verilmiştir. Bu testlerden bağımsız iki değişkeni karşılaştıran mann whitney u testi ile bağımlı iki durumu karşılaştıran wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

3. 5. Deneysel İşlem Süreci

3. 5. 1. İşlem Öncesi Süreç

İlk önce konu belirlenmiş, daha sonra konuyu araştırmak üzere ülkemizde nüfus ünitesi belirlenmiştir. Bu ünitenin belirlenmesindeki amaç; grafik ile ilgili konu ve kazanımları içerisinde bulundurmasıdır. Tablo 8 ve 9’da 2005 ve 2017 sosyal bilgiler öğretim programlarında bulunan grafik becerisi ile ilgili üniteler yer almaktadır.

Tablo: 8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (MEB, 2005) Ünite Kazanımları

Sınıf: 7
Öğrenme Alanı: İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Ünite: Ülkemizde Nüfus
Kazanımlar
1. Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye’de nüfusun dağılışının neden ve sonuçlarını tartışır.
2. Tablo ve grafiklerden yararlanarak, ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumlar.
3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.
4. Eğitim ve çalışma hakkının kullanılması ile devletin ve vatandaşın bu konudaki sorumluluklarını ilişkilendirir.
5. Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar.
Doğrudan Verilecek Beceri: Grafik Hazırlama

Tablo: 9. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (MEB, 2017) Ünite Kazanımları

Sınıf: 7
Öğrenme Alanı: İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Kazanımlar
1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.
2. Türkiye’de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.
3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.
4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.
5. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması halinde ortaya çıkacak olumsuz durumlara örnekler gösterir.
Doğrudan Verilecek Beceri: Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama

Araştırma için ilgili literatür taraması yapılmış, konu ile ilgili öğretmen kılavuz kitabı ile öğrencilerin ders ve çalışma kitapları incelenmiş, 2005 sosyal bilgiler öğretim programı konu ve kazanımları, ünitenin kapsam ve görünüş geçerlilikleri dikkate alınarak uzman görüşleri sonucunda araştırmacı tarafından başarı testi geliştirilmiştir. Başarı testinde bulunan 25 soruda tablo 8’de belirtilen ülkemizde nüfus ünitesinin ilgili kazanımları ile ilgilidir. Nitekim bu kazanımların grafikler ile ilgili olması açısından sorular kazanımlar ve konular ile uyumluluk göstermektedir. Araştırmada uygulama için 2005 öğretim programı dikkate alınmasının amacı 2017 sosyal bilgiler öğretim programının 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanacak olmasıdır. Gerekli izinlerin alınmasından sonra belirlenen okula gidilerek okul müdürü ve ders öğretmeni araştırma hakkında bilgilendirilmiştir. Araştırmacının geliştirmiş olduğu başarı testi soruları, ülkemizde nüfus ünitesine başlamadan önce deney ve kontrol gruplarına ön test olarak uygulanmıştır. Ülkemizde nüfus ünitesinin içeriğine uygun etkinlikler uzman görüşü alınarak belirlenmiş ve ünite ile ilgili etkinlikler hakkında ders öğretmeni bilgilendirilmiştir. Etkinliklerin uygulanacağı deney grubu öğrencileri için araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak etkinlikler ile ilgili yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Öğretmen deney grubunda dört hafta boyunca her hafta farklı bir etkinlik ile dersi işlemeye başlamıştır. Tablo 10’da deney grubu öğrencilerine uygulanacak etkinlikler ve konular yer almaktadır.

Tablo:10. Konuların Haftalara Dağılımı ve Uygulanacak Etkinlikler

GRUPLAR	ÖN TEST	SÜREÇ	SON TEST
DENEY GRUBU 7/B	Ülkemizde Nüfusun Dağılışı	1.hafta: Çizerek öğreniyorum etkinliği	Ülkemizde Nüfusun Dağılışı
	Nüfusumuzun Özellikleri	2.hafta: Her durakta öğreniyorum etkinliği	Nüfusumuzun Özellikleri
	Göçmen Kuşlar	3.hafta: Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliği	Göçmen Kuşlar
	Yasalar Haklarımızı Koruyor	4.hafta: Soralım cevaplayalım etkinliği	Yasalar Haklarımızı Koruyor
KONTROL GRUBU 7/A	Ülkemizde Nüfusun Dağılışı	Mevcut Öğretim Programı 4 Hafta	Ülkemizde Nüfusun Dağılışı
	Nüfusumuzun Özellikleri		Nüfusumuzun Özellikleri
	Göçmen Kuşlar		Göçmen Kuşlar
	Yasalar Haklarımızı Koruyor		Yasalar Haklarımızı Koruyor

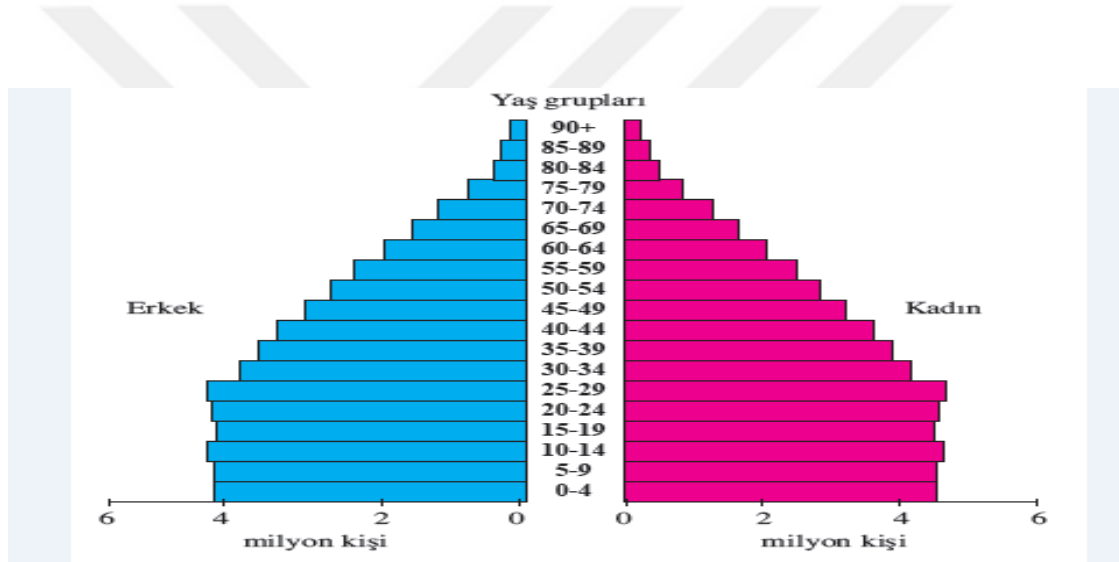
3. 5. 2. İşlem Dönemi

1. Hafta Etkinliği:

Bu grupta 7/B sınıfı öğrencileri bulunmaktadır. İlk hafta uygulanacak etkinlik gösterip yaptırma yönteminden yararlanılarak oluşturulmuş çizerek öğreniyorum etkinliğidir. Gösterip yaptırma yöntemi, öğrencilerin görsel zekâsına hitap ettiği için konunun daha iyi öğrenilmesini sağlayabilir. Bu yöntemin uygulanacağı sınıfta öğretmen ilk önce öğreteceği

konuyu aşama aşama göstererek anlatır, ardından öğrencilerden yapmalarını ister. En önemli özelliği, uygulama gerektiren bir konunun öğretilmesinde kullanılmasıdır. Meslek derslerinde, beden eğitimi derslerinde, çizim derslerinde, fen dersleri gibi birçok derste bu yöntemden yararlanılmaktadır. Bu yöntem sınıf içi veya sınıf dışında videolarla, filmlerle öğrencilere aktarılarak iyi bir öğrenme alanı sunulabilir (Aykaç, 2005).

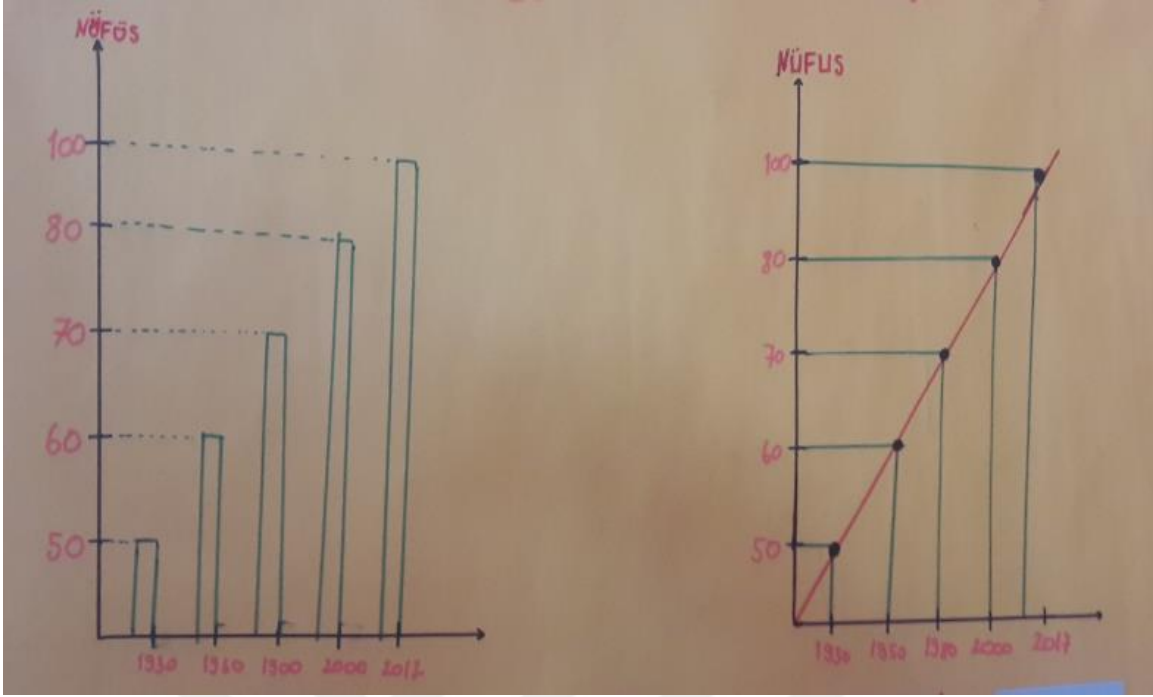
İlk haftanın konusu ülkemizde nüfusun dağılışıdır. Oturma düzeni çizerek öğreniyorum etkinliğine uygun olarak (u düzeni) ayarlandıktan sonra öğretmen sınıfa Türkiye'nin 2016 yılı nüfus piramidi ile girerek öğrencilere elimde gördüğünüz nedir? Diye sordu, öğrencilerin beyin fırtınası yapması sağlandı ve öğrencilerin verdiği yanıtlar dikkate alınarak uygulamaya geçildi.

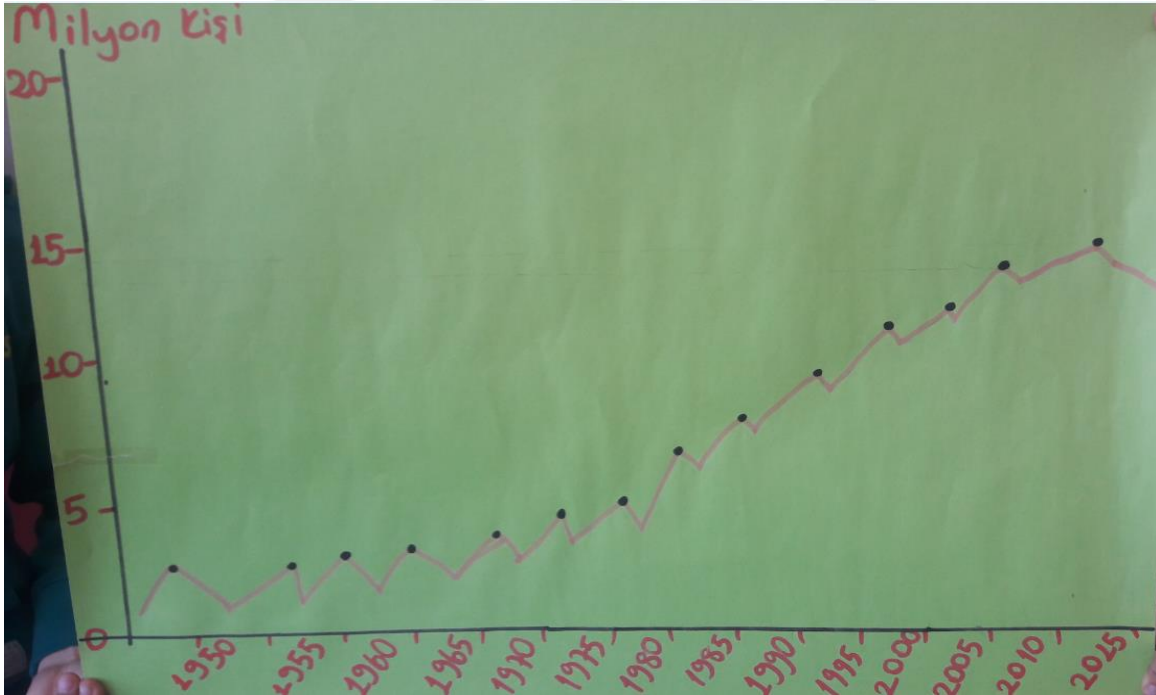
www. tüik.gov.tr

Grafik: 6. Türkiye'nin 2016 Yılı Nüfus Piramidi

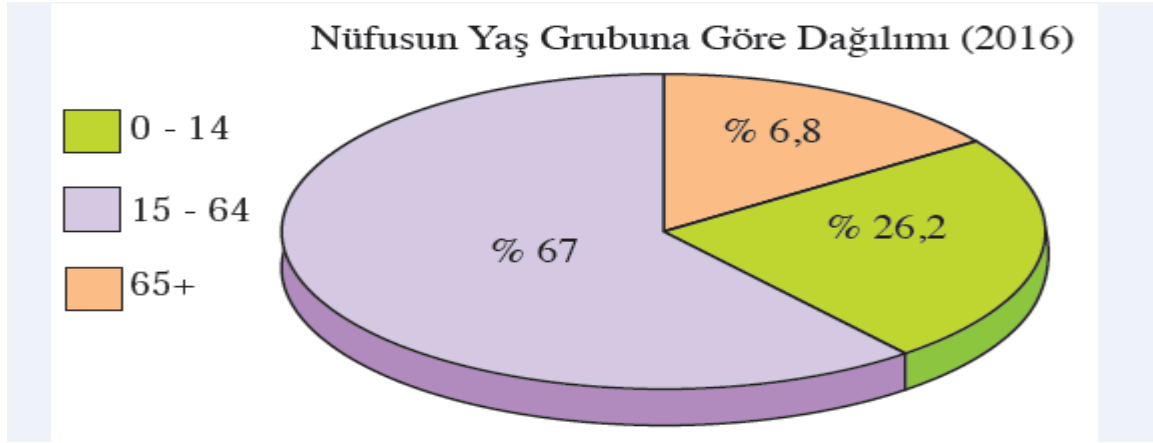
Sınıfa getirilen çeşitli grafikler öğrencilere gösterilmiş ve öğrenciler de aralarında bu grafikleri incelemişlerdir. Sınıfa getirilen bazı grafikler grafik 7, 8 ve 9'da belirtilmiştir.

Grafik: 7. Sütun ve Çizgi Grafik Örnekleri

Grafik: 8. Çizgi Grafik Örneği

(www. tüik.gov.tr. 2017)

Grafik: 9. Pasta Grafik Örneği

Grafikler öğrencilere tanıtıldı ve grafiklerin çizimi hakkında bilgiler verildi. Grafikler tek tek tahtada çizilerek gösterildi ve daha sonra rastgele öğrencilerden bazıları tahtaya kaldırılarak, dönüt düzeltme yapıldı ve grafikler tekrar çizdirildi. Tahtaya çıkmayan öğrencilerden ise grafikleri kâğıtlara çizmeleri istendi. Bu sırada öğrenciler kâğıtlara çizerken tek tek hepsiyle dönüt, düzeltme ve pekiştireç verilerek ilgilenildi. Etkinlik yapılırken öğrenciler yanlarında cetvel, pergel, kâğıt, renkli kartonlar, elışı kâğıtları, kalem ve renkli kalem gibi aletler bulundurmuşlardır. Etkinliğin sonunda öğrencilere tahmini veriler verilerek istedikleri bir grafik çeşidini çizmeleri istendi. Bu etkinlik sayesinde öğrenciler grafikleri tanıyarak çizmişlerdir.

Etkinlik tamamlandıktan sonra konunun girişindeki ve son kısmındaki sorular öğrencilere sorularak konu ile ilgili bilgiler aktarıldıktan sonra ilk haftanın konusu tamamlandı. Öğrencilerin çizmiş olduğu grafikler ek 4'te bulunmaktadır.

2. Hafta Etkinliği:

İkinci haftanın konusu nüfusumuzun özellikleridir. Etkinliği ise istasyon tekniğinden yararlanılarak oluşturulmuş her durakta öğreniyorum etkinliğidir. İstasyon tekniğinin amacı, yarım bırakılan bir işi ileri doğru devam ettirmektir.

İstasyon tekniğinin sayesinde öğrenciler öğretmenlerinin gözetiminde grupça çalışarak her öğrenci kendi öğrenmesinden sorumlu olabilir. Öğretmenler öğrencileri araştırmaya ve keşfetmeye yönlendirerek zengin bir öğrenme ortamı sağlayabilir. Bu teknik, öğrencilerin

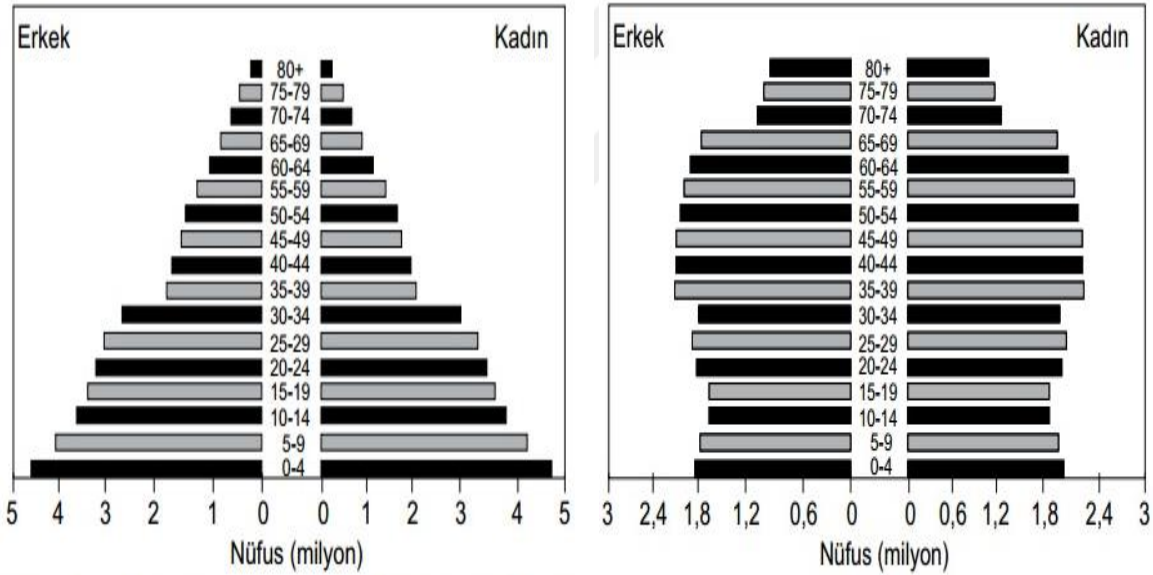
farklı materyaller kullanıp farklı etkinlikler yaparak konuları daha iyi bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olabilir (Benek ve Kocakaya, 2012 Akt. Arslan, 2017: 42)

Her durakta öğreniyorum etkinliğinin uygulanma sürecinde ilk önce öğrenciler bu etkinlik hakkında bilgilendirilmiştir. Sınıf dört gruba ayrılmış ve her gruba bir isim verilmiştir. Bu etkinlik süreci içerisinde yapılan uygulamalar şunlardır:

Nüfus piramidi grubunda; öğrencilerin nüfus piramidini ve çeşitlerini tanımaları, gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerin nüfus piramitlerini kavramaları ve bu piramitleri yorumlamaları amaçlanmıştır. Bu grupta öğrencilere iki adet nüfus piramidi verilmiş ve bu piramitleri yaş, doğum, ölüm, gelişmişlik düzeyleri, genç, çocuk ve yaşlı nüfus bakımından karşılaştırmaları istenmiştir. Başka bir soru da ise gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerin nüfus piramitlerini çizmeleri istenmiştir. Bu grubun sorusu grafik 10'da belirtilmiştir.

1.Grafik

2. Grafik

Grafik: 10. Nüfus Piramitleri Örnekleri (www. tüik.gov.tr.)

-Yukarıdaki nüfus piramitlerini doğum ve ölüm oranları bakımından, çocuk – genç - yaşlı nüfus bakımından ve gelişmişlik bakımından karşılaştırınız.

-Gelişmiş ve gelişmemiş ülkelere ait nüfus piramitlerini çiziniz.

Sütun grafiği grubunda; öğrencilerin sütun grafiğini tanımaları, bu grafiği rahatça çizerek yorumlamaları amaçlanmıştır. Bu grupta öğrencilere bir yerin tablo halinde bazı yıllara ait kır ve kent oranları verilmiştir. Öğrenciler de bu verileri kullanarak sütun grafiği çizmiş ve o yerin kır ve kent nüfusu hakkında çıkarımda bulunmuşlardır. Bu grubun sorusu tablo 11’de belirtilmiştir.

Tablo: 11. Bazı Yıllara Ait Bir Yerin Kır ve Kent Nüfus Verileri

Yıllar	Kent nüfus oranları	Kır nüfus oranları
1927	24	75
1955	28	71
1980	43	56
2000	64	35
2012	77	22
2015	80	20
2016	82	16
2017	88	12

Yukarıdaki tabloda bazı yıllara ait kır ve kent nüfus oranları verilmiştir. Bu tablodaki verileri kullanarak sütun grafik çizerek yorumlayınız.

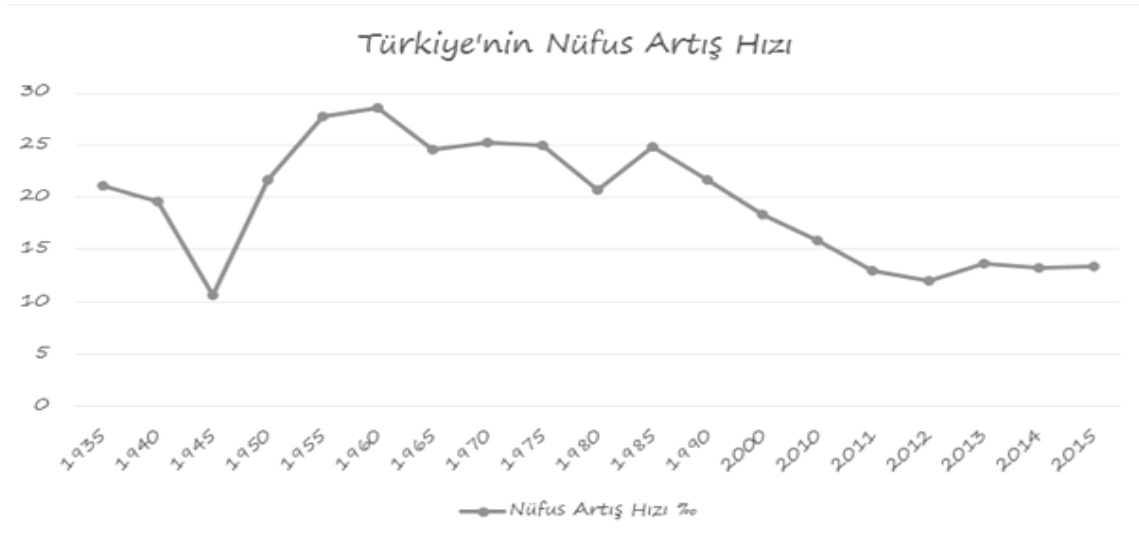
Pasta grafiği grubunda; öğrencilerin pasta grafiğini tanımaları, bu grafiği rahatça çizerek yorumlamaları amaçlanmıştır. Bu grupta öğrencilere tablo halinde nüfusun yaş gruplarına göre dağılımları verilmiştir. Öğrencilerden bu tablodaki verileri kullanarak pasta grafiği çizmeleri ve çizdikleri bu pasta grafiğini yorumlamaları istenmiştir. Bu grubun sorusu tablo 12’de belirtilmiştir.

Tablo: 12. Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş grupları	Toplam
0 – 14 yaş	20
15 – 30 yaş	50
31 - 50 yaş	15
51 - 63 yaş	10
64+	5

Yukarıdaki tabloda nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı verilmiştir. Bu tablodan hareketle nüfusun yaş gruplarına dağılımını pasta grafiğinde göstererek yorumlayınız.

Çizgi grafiği grubunda; öğrencilerin çizgi grafiğini tanımaları, iyi bir şekilde bu grafiği okumaları ve yorumlamaları, ayrıca grafikteki verileri kullanarak başka bir grafik çizmek amaçlanmıştır. Bu grupta ise öğrencilere ülkemiz nüfusunun artış hızı çizgi grafik olarak verilmiş ve öğrencilerden bu çizgi grafiğin yorumlanarak sütun grafiğine çevrilmesi istenmiştir. Bu grubun sorusu grafik 11’de belirtilmiştir.

Grafik: 11. Çizgi Grafik Örneği (www. tüik.gov.tr.)

Yukarıda Türkiye'nin nüfus artış hızı çizgi grafikte gösterilmiştir. Bu grafiği yorumlayınız ve sütun grafiğine çeviriniz.

Gruplar belirlendikten sonra her bir gruba 10 dakika süre verilmiştir. Süre bitiminden sonra öğrenciler etkinliği kaldığı yerde bırakmışlar ve diğer gruba geçerek yine yarım kalan etkinliği kaldığı yerden devam ettirmişlerdir. Bu etkinlik ile beraber;

- ✓ Öğrenciler birbirlerini daha iyi tanıma fırsatı bulmuşlardır.
- ✓ Yarım bırakılan bir işi tamamlamayı öğrenmişlerdir.
- ✓ İçine kapanık öğrencilerinde sürece aktif bir şekilde katılması sağlanmıştır.
- ✓ Öğrencilerde ilgi ve istek artarak konuyu daha iyi öğrenmelerine katkı sağlamıştır.
- ✓ Öğrencilerin yaratıcılık duygusunun gelişmesini sağlamıştır.

Her durakta öğreniyorum etkinliğinde kullanılan materyaller ve öğrencilerin sorulara verdiği cevaplar Ek 5’te yer almaktadır. Etkinlik tamamlandıktan sonra ülkemiz nüfusunun genel özellikleri hakkında öğrenciler bilgilendirilmiş ve ders kitabında yer alan nüfus ile ilgili bilgiler bir öğrenciye okutturulmuştur. Bazı öğrenciler tahtaya kaldırılarak kitapta bulunan grafikler yorumlatılmış ve son olarak bir tekrar yapılarak konu tamamlanmıştır. Dersin sonuna doğru grafikler ile ilgili 6 tane soru ile gelecek haftanın konusu olan 6 tane göç çeşidi rastgele öğrencilere dağıtılmıştır. Dağıtılma sırasında her öğrenciye üzerinde A1, B1 yazan kâğıtlar verilmiştir. Bu kâğıtların arka tarafında grafik soruları ve göç çeşitleri bulunmaktadır. Aynı konuyu ve soruları alan öğrenciler tekrar bir grup oluşturarak grafik sorularının çözümünde ve göç çeşitlerinin öğretilmesinde birbirlerine yardım edeceklerdir.

3. Hafta Etkinliği:

Üçüncü hafta olarak göç konusu işlenmektedir. Etkinliği ise ayrılıp birleşme tekniğinden faydalanılarak oluşturulmuş önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğidir.

Ayrılıp birleşme tekniği Aronson ve arkadaşları ile ortaya çıkmıştır. Öğrenciler 3 ile 5 arasında değişen heterojen gruplara ayrılırlar. Ne kadar grup üyesi varsa öğrenilecek konu da o kadar kişiye göre ayrılır. Konuyu alan grup üyeleri diğer grupta aynı konuyu alan kişilerle tekrar bir uzman grubu oluşturur ve benzer konuları kendi aralarında birbirlerine anlatarak öğrenebilirler. Öğrendikten sonra tekrar eski gruplarına dönerek buradaki grup üyelerine önceki gruplarındaki öğrendiği bilgileri öğretebilirler. İş birliği ile öğrenme yöntemine dayanan bu etkinlik öğrencilerde sorumluluk duygusunu, birlikte çalışma isteğini, yaratıcılığı, olumlu bağımlılık duygusunu geliştirebilir (Gündoğdu, Ozan ve Taşgın, 2009). Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinin uygulama aşamaları şunlardır:

İlk olarak, önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliği öğrencilere nasıl yapılması gerektiği anlatıldıktan sonra sınıf altışar kişiden oluşan dörder kişilik heterojen gruplara ayrılmış ve her grup kendisine bir başkan seçmiştir. Daha sonra bu haftanın konusu olan göç ile ilgili geçen hafta araştırma ödevi verilen konular ile grafik soruları dikkate alınarak aynı konu ve soruları alan öğrenciler gruplarından ayrılarak diğer arkadaşlarıyla birleşerek bir uzman grup oluşturmuşlardır. Aralarında kendi konu ve soruları ile ilgili bilgi alışverişi yaparak konuyu tekrar gözden geçirmişler, araştırdıkları konu ve soruları tek tek arkadaşlarıyla paylaşmışlardır. Uzman gruptaki bu bilgi alışverişi tamamlandıktan sonra (20 dakika) öğrenciler bu uzmanlaştığı grubundan ayrılıp, tekrar ilk grubuna dönmüşlerdir. Gruptaki arkadaşlarına verilen 20 dakikalık sürede öğrendiği konu ve soruları anlatıp arkadaşlarını bilgilendirerek etkinlik tamamlanmıştır. Etkinlik tamamlandıktan sonra öğrencilere göç konusu ile ilgili bazı sorular sorularak öğrenciler değerlendirilmiştir.

Tablo: 13. Önce Ayrıl Sonra Birleş Öğrendiklerini Paylaş Gruplarının Genel Dağılımı

A GRUBU	B GRUBU	C GRUBU	D GRUBU
A1	B1	C1	D1
A2	B2	C2	D2
A3	B3	C3	D3
A4	B4	C4	D4
A5	B5	C5	D5
A6	B6	C6	D6

Tablo 13'te grupların genel dağılımı gösterilmiştir. Ana konu göç olan ve göç konusunun alt kavramları ile grafik soruları geçen hafta öğrencilere araştırma ödevi olarak verilmişti. Aynı konu ve soruları alan öğrenciler yeni bir uzman grup oluşturarak aralarında kendi konu ve sorularını tartışacaklardır.

Tablo 14'te ise aynı konu ve soruları alan öğrencilerin oluşturduğu uzman gruplar ile konuların isimleri ve hangi soruları aldıkları yer almaktadır.

Tablo: 14. Önce Ayrıl Sonra Birleş Öğrendiklerini Paylaş Grupları

Beyin Göçü 1.soru	Mevsimlik Göç 2.soru	Dış Göç 3.soru	İç Göç 4.soru	Zorunlu Göç 5.soru	Mücadele 6.soru
A1	A2	A3	A4	A5	A6
B1	B2	B3	B4	B5	B6
C1	C2	C3	C4	C5	C6
D1	D2	D3	D4	D5	D6

Tablo 14'e göre;

Beyin Göçü ve 1.soruyu; A1, B1, C1, D1.

Mevsimlik Göç ve 2.soruyu; A2, B2, C2, D2.

Dış Göç ve 3.soruyu; A3, B3, C3, D3.

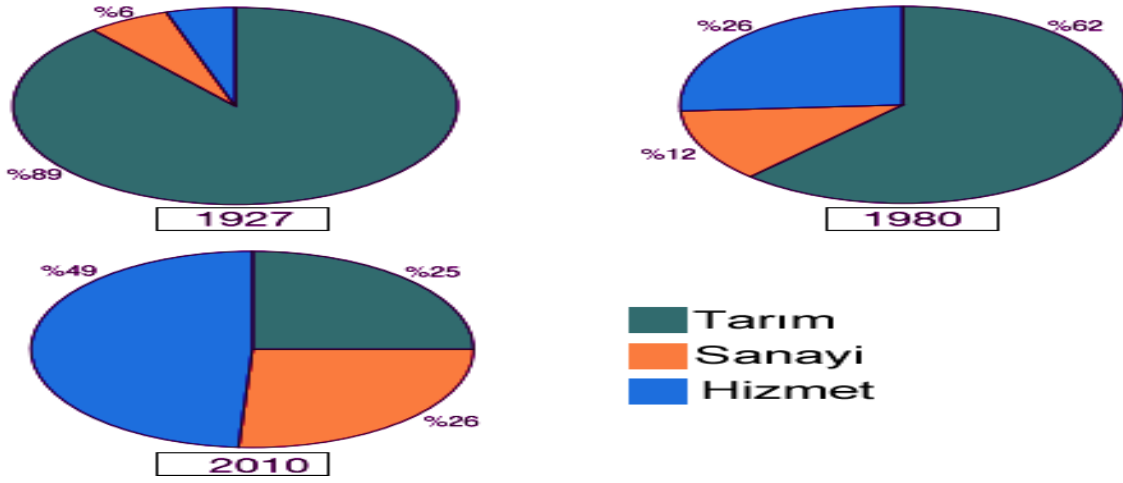
İç Göç ve 4.soruyu; A4, B4, C4, D4.

Zorunlu Göç ve 5.soruyu; A5, B5, C5, D5.

Mücadele ve 6.soruyu; A6, B6, C6, D6 grupları paylaşmışlardır.

Öğrencilere verilen grafik soruları ise şunlardır:

1.soru:

Grafik:12. Pasta Grafikleri (www. tüik.gov.tr.)

Yukarıdaki grafiklerle ilgili olarak verilen yılları karşılaştırınız.

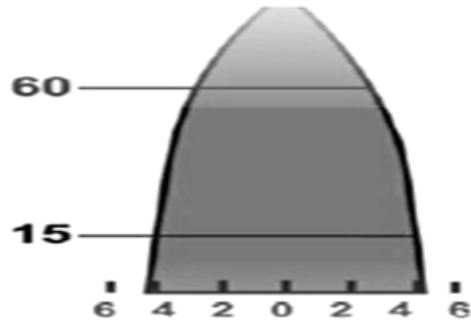
2. Soru:

A.

Kişi

B.

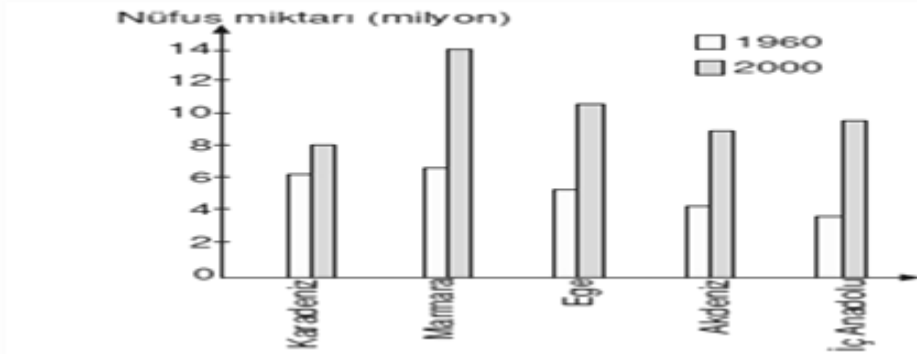

Kişi

Grafik: 13. Gelişmiş ve Gelişmemiş Ülke Nüfus Piramitleri (www. tüik.gov.tr.)

Yukarıdaki nüfus piramitlerini doğum – ölüm – çocuk - yaşlı – genç nüfus ve gelişmişlik bakımından karşılaştırınız?

3.soru:

Grafik: 14. Sütun Grafiği (www. tüik.gov.tr.)

Yukarıdaki grafikte bazı bölgelerimizin 1960 - 2000 yıllarındaki nüfus miktarları verilmiştir. **Bu grafiğe göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.**

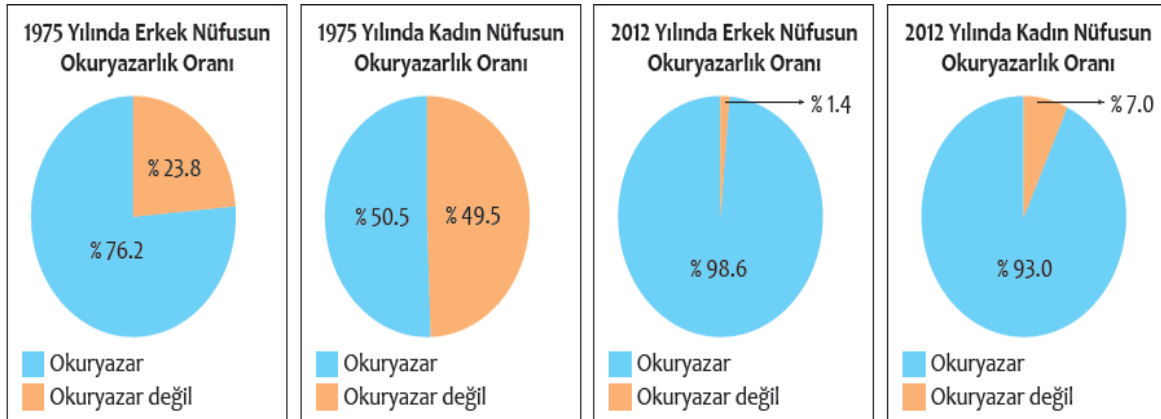
Nüfus artış hızı en az olan bölgemiz hangisidir?

Nüfus artış hızı en fazla olan bölgemiz hangisidir?

1960 yılında nüfusu en az olan bölgemiz hangisidir?

2000 yılında nüfusu en az olan bölgemiz hangisidir?

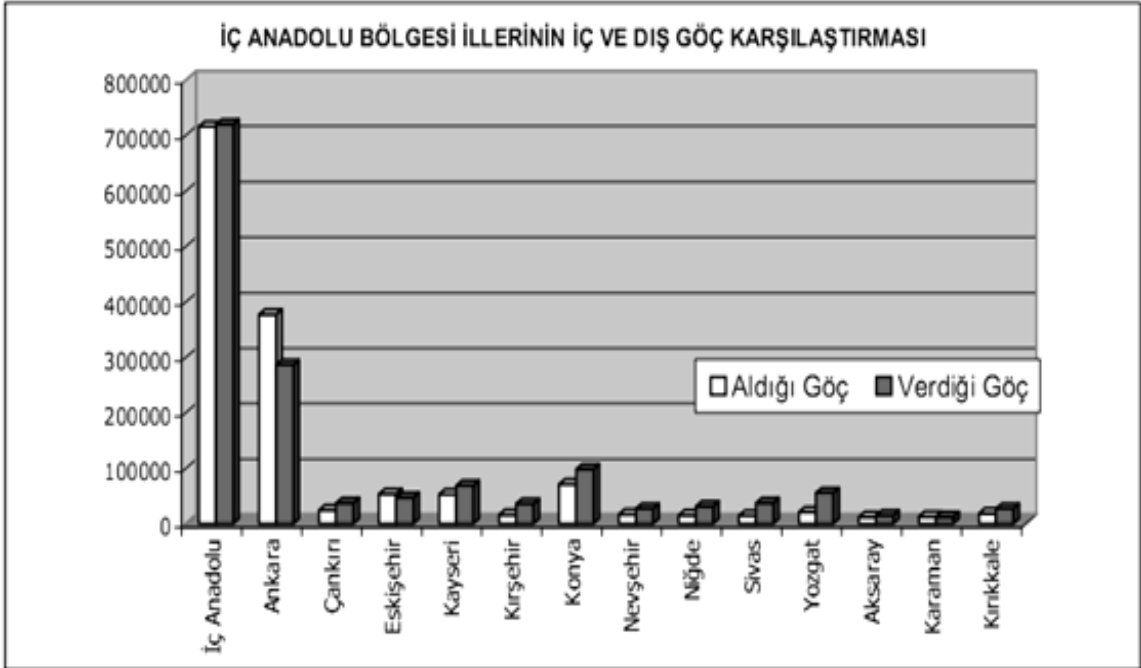
4.soru:

Grafik: 15. Pasta Grafikleri (www. tüik.gov.tr.)

Yukarıdaki pasta grafiğinde 1975 ve 2012 yıllarına ait cinsiyetlere göre okuryazarlık oranları verilmiştir. Bu grafikten hareketle yılları karşılaştırarak yorumlarınızı yazınız.

5.soru:

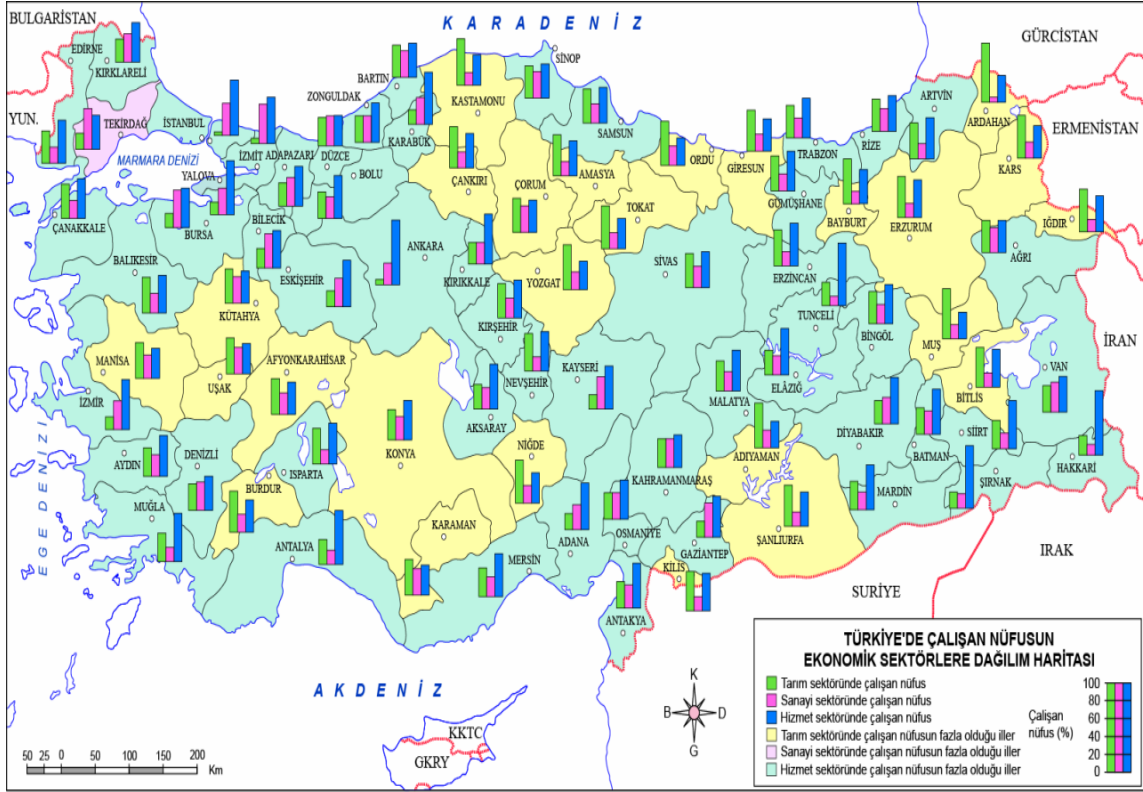
Grafik: 16. Sütun Grafiği (www. tüik.gov.tr.)

Yukarıda İç Anadolu Bölgesi illerinin iç - dış göç oranları sütun grafikte verilmiştir.

Bu grafiğe göre en gelişmiş il hangisidir?

İç Anadolu Bölgesi illerinin çoğunun dışarıya göç vermesinin nedenleri nelerdir?

6.soru:

Grafik: 17. Türkiye’de Çalışan Nüfusun Ekonomik Sektörlere Dağılımı

(www. tüik.gov.tr.)

1. Yukarıdaki Türkiye’de çalışan nüfusun sektörlere dağılım haritasına baktığımızda aşağıdaki şehirlerden hangisi diğerlerine göre daha geri kalmıştır?

- A. Antalya B. Sinop C. Konya D. Ardahan

2. Yukarıdaki haritaya göre Giresun ile Bursa ilini karşılaştırınız.

3. Yukarıdaki haritaya göre Eskişehir ile Muş ilini karşılaştırınız.

4. Yukarıdaki haritaya göre Aksaray’ın sektörlere göre nüfus dağılımını yorumlayınız.

Etkinlik bitmeden öğrencilere göç konusuyla ilgili grafikleri de barındıran sorular soruldu. Ek 6'da önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliği ile ilgili görseller, göç çeşitleri ile ilgili soruların cevapları ve gruptaki öğrencilere sorulan soruların cevapları yer almaktadır. Bu etkinliğin uygulanmasındaki amaç öğrencilere göç konusunu daha iyi bir şekilde öğretmek ve grafikleri de göç konusu ile birleştirerek tekrarlamak ve eksiklikleri görmek için uygulanmıştır.

Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliği tamamlandıktan sonra ders kitabındaki göçmen kuşlar adlı konu işlendi. Metin öğrencilere okutturularak metnin başındaki ve sonundaki sorular öğrencilerle cevaplandırıldıktan sonra gelecek haftanın etkinliği olan soralım cevaplayalım etkinliğinin ne olduğu öğrencilere açıklanmış ve sınıf iki gruba ayrılmıştır. Gruplardan birisi soru grubu, diğer grup ise cevap grubu olacağı öğrencilere söylenmiştir. Öğrencilerden bu haftaya kadar işlenen konuları grafikler ile bağdaştırıp soru ve cevaplar hazırlamaları istenerek ders sonlandırılmıştır.

4. Hafta Etkinliği:

Son haftanın konusu olan yasalar haklarımızı koruyor adlı konuda grafikler fazla kullanılmadığı için öğrencilere kısaca anlatılarak bu haftanın etkinliği olan soralım cevaplayalım etkinliğine geçildi. Bu etkinliğin kullanılmasının nedeni konu tekrarı yapmak, öğrencileri derse karşı daha ilgili hale getirmek ve öğrencilerdeki bilgi eksikliğini ortaya çıkarmaktır. Üç hafta boyunca işlenen konuları grafikler ile bağdaştırarak öğrencilerin tekrar yapmaları sağlanmıştır. Geçen haftadan öğrenciler soru ve cevap grubu olmak üzere iki gruba ayrılmış ve sorular ile cevapların hangi konulardan olacağı öğrencilere söylenmiştir. Soru ve cevap olarak hazırlanan konular şunlardır: Türkiye nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı, kırsal kent oranları, okuryazar oranları ve göç konusudur. Bu konularla ilgili soru ve cevap hazırlanırken grafik çeşitleri olan sütun, çizgi, pasta grafik ve nüfus piramidinden yararlanmaları söylenmiş, herhangi bir yıla ait olacağı belirtilmeyerek öğrenciler bu konuda serbest bırakılmıştır. Soru ve cevaplar hazırlandıktan sonra soru grubundan bir öğrenci kaldırılıp sorusunu sorar ve diğer öğrencilerin cevaplanması sağlanır. Yine aynı şekilde cevap grubundan da bir öğrenci kaldırılarak o cevabın sorusunu hazırlamaları ve yorumlamaları istenir. Sorular sorulurken aynı sorunun cevabını hazırlamış öğrenci var ise soruyu o öğrenci cevaplayarak etkinlik bu şekilde devam etmiştir. Öğrencilerin soralım cevaplayalım etkinliği ile ilgili hazırlamış olduğu görseller Ek 7'de gösterilmiştir.

3. 5. 3. İşlem Sonrası Süreç

Ülkemizde nüfus ünitesi kontrol grubu öğrencilerine mevcut öğretim programı ile ders işlenmiş. Deney grubu öğrencilerine ise farklı etkinlikler ile ders işlenerek uygulama tamamlanmıştır. Uygulama tamamlandıktan sonra, derste yararlanılan etkinlikler ile ilgili 4 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme için, deney grubundan 12 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Bu görüşmenin yapılmasının amacı öğrencilerin uygulanan etkinlikler hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve etkinliklerin öğrencilere neler kazandırdığını belirlemektir. Yarı yapılandırılmış görüşme tamamlandıktan sonra her iki gruptaki öğrencilere son test uygulanarak araştırma sonlandırılmıştır. Araştırmaya ait başarı testi verilerinin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Araştırmada bağımsız iki grubu karşılaştıran mann whitney u testi ile bağımlı iki durumu karşılaştıran wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

IV. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümün içerisinde deney ve kontrol grubunda yapılan araştırma sonucunda ulaşılan bulgular, istatistikî verilerin analizleri ve bu analizlerin yorumları yer almaktadır.

Bulguların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulamaya katılan kişi sayısı 50'den küçük (N=48) olduğu için shapiro-wilks test puanlarına bakılmıştır (Tablo 7). Bunun sonucunda deney ve kontrol gruplarının ön test son test puanlarının normal dağılmadığı sonucuna ulaşılarak nonparametrik testlerden yararlanılmıştır.

Verilerin analizinde yararlanılan nonparametrik testlerden bir tanesi iki bağımsız grubun karşılaştırılmasında kullanılan mann whitney u testidir. Bu testler bağımsız grupların ortancalarını karşılaştırmaktadır. İki grubun içerisinde bulunan sürekli değişkenlerin değerlerini sıralayarak iki gruba ait sıralamaların farklılıklarını değerlendirmektedir. Değerleri sıraladığı için bu değerlerin asıl dağılımlarının hiçbir önemi yoktur. Araştırmada kullanılan bir diğer test ise bağımlı iki durumu karşılaştıran wilcoxon işaretli sıralar testidir. Bu test ortaya çıkan farkların yönü ile miktarını dikkate almaktadır. Wilcoxon işaretli sıralar testinde veriler en az ölçek ile bağımsız olarak elde edilmiştir (Karagöz, 2010: 20-23).

4. 1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Tablo: 15. Deney ve Kontrol grubu Öğrencilerinin Ön Test Puan Farklarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	Kişi Sayısı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	u	p
Deney	24	24,21	581,00		
Kontrol	24	24,79	595,00	281,000	0,885
Toplam	48				

Tablo 15'e bakıldığı zaman deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanları farklarına ilişkin yapılan mann whitney u testi sonucunda (u:281,000, p:0,885 > 0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna varılmıştır. Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilere yapılan ön test mann whitney u testi sonucuna göre; deney grubunun sıra ortalaması; 24,21 iken kontrol grubunun sıra ortalaması; 24,79 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç her iki grubun deneysel işlem sürecine başlamadan önce birbirine denk olduğunu göstermesi açısından anlamlıdır.

4. 2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Tablo:16. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Test Puan Farklarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	Kişi Sayısı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	u	p
Deney	24	33,08	794,00		
Kontrol	24	15,92	382,00	82,000	0,000
Toplam	48				

Tablo 16'ya bakıldığı zaman deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test puanları farklarına ilişkin yapılan mann whitney u testi sonucunda (u:82,000, p:0,000 < 0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilere yapılan son test mann whitney u testi sonucuna göre; deney grubunun sıra ortalaması; 33,08 iken, kontrol grubunun sıra ortalaması; 15,92 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuca göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test

puanlarının sıra ortalamaları birbirinden farklı olduğuna, bu farklılığın ise sıra ortalamalarına göre deney grubu öğrencileri lehine olduğu söylenebilir.

Sosyal bilgiler derslerinde grafikler gibi görsel materyallerin derslerde kullanılması öğrencilerin görsel zekâsını olumlu yönde etkileyerek dersi daha iyi anlamasını sağlayabilir ve bu sayede öğrenciler derse karşı daha ilgili ve istekli hale gelebilir. Köse (2011) ve GÜDÜ (2014) tarafından yapılan çalışmalarda derslerde grafiklerden yararlanmanın öğrenci başarısını artırdığı ortaya konulmuştur. Bu açıdan bakıldığında derslerde grafiklerden yararlanmanın öğrenci başarısını olumlu etkilediği ifade edilebilir. Nitekim grafikler ile beraber öğrencilerin başarısını artırmak için çeşitli araç gereçler kullanılmalıdır. Yeşiltaş (2006) ve Nalçacı ve Ercoşkun (2015)'in yaptıkları çalışmalarda da derslerde araç gereçlerden yararlanmak öğrenmeyi kalıcı hale getirdiğini ve öğrenme ortamını zenginleştirdiğini belirtmişlerdir.

4. 3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Tablo: 17. Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puan Farklarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Deney Grubu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	En düşük ortalama	En yüksek ortalama
Ön test	24	12,3333	6,59161	3,00	22,00
Son test	24	20,0833	3,56208	11,00	24,00

Tablo 17'ye göre deney grubu öğrencilerinin uygulama sonrası başarı testi ortalamaları artarken standart sapmaları ise düşmüştür. Uygulama öncesinde en düşük ortalama 3,00 iken en yüksek ortalama 22,00 olarak bulunmuş, uygulama sonrasında ise en düşük ortalama 11,00 en yüksek ortalama ise 24,00 olarak bulunmuştur.

Tablo:18. Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puan Farklarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Ön test-Son test	Kişi Sayısı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıralar	5	6,40	32,00		
Pozitif Sıralar	19	14,11	268,00	-3,375	0,001
Eşit	0	-	-		
Toplam	24				

Tablo 18'e göre deney grubu öğrencilerinin ön test son test puanları arasındaki farkı belirlemek için yapılan wilcoxon işaretli sıralar testi sonucunda (z: -3,375, p: 0,001 < 0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu tabloya göre deney grubunda ortalamayı 5 öğrenci düşürürken 19 öğrenci ise yükseltmiştir. Ön test son test ortalamaları aynı olan öğrenci yoktur. Ortalamayı düşürenlerin sıra ortalaması 6,40 iken, ortalamayı yükseltenlerin sıra ortalamaları ise 14,11 olarak belirlenmiştir. Her hafta farklı bir etkinlikle ders işlenen deney grubu öğrencilerinin başarılarının arttığı tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler dersi kapsamında ülkemizde nüfus ünitesi grafiklerden yararlanılması gereken bir ünite olduğu için öğrenciler ilk önce grafiklerin hazırlanmasını ve okumasını bilmelidir. Grafik çeşitleri öğrencilere tam olarak gösterilmelidir. Grafikleri iyi tanıyan öğrenci artık bu üniteyi daha iyi anlayabilir ve başarısı artabilir. Böylelikle bu üniteye grafiklerden sık sık yararlanılarak öğrencilerin nüfus konusunu daha iyi anlamaları sağlanmış olabilir. Gerçekleştirilen bu çalışmada, grafik hazırlama ve okuma becerisine dayalı etkinlikler ile öğrencilere grafikleri çizmek ve yorumlamak etkili bir şekilde öğretilmiş, ülkemizde nüfus ünitesindeki başarılarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Budanur, Gençtürk ve Şahin (2007)'nin çalışmalarında ise özellikle nüfus konusunda grafiklerden yararlanılması gerektiği vurgulanmış ve grafik çeşitlerinden de yararlanarak konunun öğretilmesi gerektiği ifade edilmiştir. İlgili araştırmalar ve bu çalışma sonucunda ortaya konulan bulgular grafiklerin derslerde kullanılmasının başarıya etkisini vurgulaması açısından önemlidir.

4. 4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Tablo:19. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puan Farklarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Kontrol Grubu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	En düşük ortalama	En yüksek ortalama
Ön test	24	12,4583	5,82334	4,00	22,00
Son test	24	12,6250	5,80714	5,00	22,00

Tablo 19'a göre kontrol grubu öğrencilerinin ön test son test başarı testi ortalamalarında çok az bir artış olurken, standart sapmalarında çok az bir düşüş olduğu görülmektedir. Ön test puanlarında en düşük ortalama 4,00, en yüksek ortalama 22,00 olarak bulunurken son test puanlarında ise en düşük ortalama 5,00 en yüksek ortalama ise 22,00 olarak bulunmuştur.

Tablo:20. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puan Farklarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Ön test-Son test	Kişi Sayısı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıralar	9	14,61	131,50		
Pozitif Sıralar	15	11,23	168,50	-0,529	0,596
Eşit	0	-	-		
Toplam	24				

Tablo 20'ye göre kontrol grubu öğrencilerinin ön test son test puanları arasındaki farkı belirlemek için yapılan wilcoxon işaretli sıralar testi sonucunda (z:-0,529, p: 0,596 > 0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut öğretim programı ile ders anlatılan bu grubun başarısında herhangi bir artış olmadığı belirlenmiştir. Aksine bazı öğrenciler ortalamayı fazlaca düşürerek sıra ortalamalarını da düşürmüşlerdir. Ortalamayı 9 öğrenci düşürürken 15 öğrenci yükseltmiştir. Ön test son test ortalamaları aynı olan öğrenci yoktur. Ortalamayı düşürenlerin sıra ortalaması 14,61 iken, ortalamayı yükseltenlerin sıra ortalaması 11,23 olarak belirlenmiştir.

4. 5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Ülkemizde nüfus ünitesinin işlenmesinde, etkinlikler yolu ile öğretimin yapıldığı deney grubu öğrencilerinin mevcut öğretim programı ile ders işlenen kontrol gurubu öğrencilerinden daha başarılı oldukları yapılan analizler ile belirlenmiştir.

Yapılandırmacı yaklaşım gereği derslerde öğrenciler daima aktif, sürekli sorgulayan, eleştiren, arkadaşları ile yardımlaşarak bilgi alışverişinde bulunan, bilgiye ulaşan ve bilgiyi üreten konumda olmalıdır. Öğrencilerin bu konumda olması için öğretmenler derslerinde etkinlik temelli öğretimden faydalanarak öğrencileri yönlendirmelidir. Derslerde etkinlik temelli öğretimden faydalanmak öğrenciyi harekete geçirebilir, öğrencinin derslerde aktif bir şekilde görev almasını sağlayabilir ve derste başarılarını olumlu yönde etkileyebilir. Gerçekleştirilen bu çalışmada sosyal bilgiler dersi ülkemizde nüfus ünitesi kapsamında uygulanan etkinliklerin öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim Küpçü (2012) , Kırıkkaya ve Bozkurt (2012), Batdı (2014), Camci (2012) ve Hariharan (2011)'in yaptıkları araştırmalar sonucunda derslerinde etkinlik temelli öğretimden yararlanan sınıfların daha başarılı oldukları bulgulanmıştır. Aktif öğretim yöntemlerinden biri olan etkinlik temelli öğretimin derslerde diğer aktif öğretim yöntemleri ile beraber kullanılmasının öğrencilerin başarısı üzerinde olumlu bir etki yapacağı söylenebilir. Aykaç (2007) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler dersinde aktif öğretim yöntemlerinden faydalanmanın öğrencilerin erişim düzeylerini artırdığı, derse karşı tutumlarını geliştirdiği ve öğrenmelerin kalıcı hale geldiği ortaya konulmuştur.

4. 6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Deney grubu öğrencilerinin derste uygulanan etkinlikler ile ilgili görüşleri alınan bu araştırmada öğrenciler bu etkinliklerin kendilerine nasıl fayda sağladığını belirtmişlerdir. Araştırmada öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacının soruları önceden hazırlayarak görüşmecilerin derinlemesine cevap vermesini sağladığı bir görüşme tekniğidir (Türnüklü, 2000: 547).

Bu tür görüşmelerin analizlerinin kolay olması, görüşülenlere kendilerini ifade etme fırsatı sunması ve derin bir şekilde bilgilere ulaşılması en büyük avantajlarıdır (Büyüköztürk vd., 2017: 159).

Görüşme soruları hazırlanırken sorular anlaşılır olmalı, tarafsız olmalıdır (Karasar, 2017: 213-214).

Yarı yapılandırılmış görüşme soruları şunlardır:

1. Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “çizerek öğreniyorum” etkinliği, ülkemizde nüfusun dağılışı konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.
2. Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “her durakta öğreniyorum” etkinliği, nüfusumuzun özellikleri konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.
3. Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş” etkinliği, göç konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.
4. Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisine Dayalı Uygulanan Etkinliklerin Ülkemizde Nüfus Ünitesindeki Başarınıza Nasıl Katkı Sağladığını Anlatınız?

Sorular uzmanlar ile birlikte incelenmiş ana tema, alt tema, yüzde (%), frekans (f) olarak belirlenerek tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 21: 1. Soru: Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “çizerek öğreniyorum” etkinliği ülkemizde nüfusun dağılışı konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.

Ana Tema	Alt Temalar	Frekans(f)	Yüzde(%)
Grafik çizmeyi ve yorumlamayı öğrenme	Nüfus konusunda başarıım arttı	6	50
	Sosyal bilgiler dersine ilgim arttı	6	50

Tablo 21’e bakıldığı zaman 1. soru için “Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “çizerek öğreniyorum” etkinliği ülkemizde nüfusun dağılışı konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.” Öğrencilerin verdiği cevapların uzmanlar ile beraber analizleri ve araştırmacının gözlemleri sonucunda ana tema olarak “Grafik çizmeyi ve yorumlamayı öğrenme” alt temalar ise % 50 ve 6 frekans ile “nüfus konusunda başarıım arttı” yine % 50 ve 6 frekans ile “sosyal bilgiler dersine ilgim arttı” olarak belirlenmiştir. 1. soru ile ilgili bazı öğrenci görüşleri;

“Grafik yorumlamam daha çok gelişti. Ayrıntılı bir şekilde grafik çizmeyi öğrendik. Sosyal bilgiler dersine karşı ilgim ve isteğim daha çok arttı. Yani çizerek öğreniyorum etkinliği bana birçok bilgi kazandırdı. Çok olumlu sonuçlar aldım.”(Ö1)

“Grafikleri çizmeyi ve yorumlamayı öğrendim. Ülkemizde nüfusun dağılışını daha iyi bir şekilde grafikler ile birlikte öğrendim. Bu sayede nüfus konusunda başarımda bir artış oldu.”(Ö3)

“Grafikleri çizerken yorumlamasını da öğrendim. Bu sayede nüfus ünitesi ile ilgili bütün konuları rahat bir şekilde anlamaya başladım.”(Ö5)

“Bana bu etkinlik grafikleri daha iyi anlamamı ve çizmeyi öğretti. Nüfusun dağılışı konusunu çok iyi bir şekilde öğrendim. Çizerek öğreniyorum etkinliği sayesinde öğrendiğim grafikler yardımıyla nüfus ünitesi artık bana çok kolay geliyor.”(Ö10)

Tablo 21’e göre öğrencilerin çizerek öğreniyorum etkinliği ile grafik çizmeyi ve yorumlamayı öğrendiklerini ve bu sayede nüfus konusundaki başarılarının ve sosyal bilgiler dersine yönelik ilgilerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 22: 2. soru: Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “her durakta öğreniyorum” etkinliği nüfusumuzun özellikleri konusunda başarılarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.

Ana Tema	Alt Temalar	Frekans(f)	Yüzde(%)
Nüfus ve grafik arasında bağlantı kurabilme	Grafik çeşitlerini öğrendim	7	58.33
	Grupça çalışmayı öğrendim	5	41.67

Tablo 22’ye bakıldığı zaman 2. soru için “Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “her durakta öğreniyorum” etkinliği nüfusumuzun özellikleri konusunda başarılarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.” Öğrencilerin verdiği cevapların uzmanlar ile beraber analizleri ve araştırmacının gözlemleri sonucunda ana tema olarak “nüfus ve grafik arasında bağlantı kurabilme” birinci alt tema olarak % 58.33 ve 7 frekans ile “grafik çeşitlerini öğrendim” ikinci alt tema olarak ise % 41.67 ve 5 frekans ile “grupça çalışmayı öğrendim” olarak belirlenmiştir. 2. soru ile ilgili bazı öğrenci görüşleri;

“Her durakta öğreniyorum etkinliği arkadaşlarım ile güzel vakit geçirmemi sağladı. Bu etkinlik sayesinde grafikleri daha yakından tanıyarak nüfusumuzun özelliklerini öğrendim.”(Ö7)

“Her durakta öğreniyorum etkinliği bize grup çalışmasının nasıl olması gerektiğini çok iyi bir şekilde öğretti. Arkadaşlarımız sayesinde anlamadıklarımızı sorma fırsatımız oldu bu da grafik ile ilgili soruları daha iyi yapmamıza yardımcı oldu.”(Ö9)

“Nüfusumuzun özelliklerini çeşitli grafikler ile farklı açılardan görme imkânımız oldu. Böylece grafik çeşitlerini öğrenerek bu etkinlik sayesinde nüfusumuzun özelliklerini de öğrenmiş olduk nüfus ve grafik soruları artık bana basit gelmeye başladı.”(Ö11)

“Grafik ile ilgili soruları daha iyi çözmeyi ve ülkemiz nüfusunun özelliklerini öğrendik. Yapamadığımız bir soru olduğu zaman arkadaşlarımıza sorarak yardım istedik. Bu sayede grup çalışmasını öğrendik.”(Ö12)

Tablo 22’ye göre öğrenciler her durakta öğreniyorum etkinliği ile nüfus ve grafikler arasında bağlantı kurarak grafik çeşitlerini tanımışlar ve grupça çalışmayı öğrendikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Tablo 23: 3. soru: Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş” etkinliği göç konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.

Ana Tema	Alt Temalar	Frekans(f)	Yüzde(%)
Grafikler sayesinde göç konusunu öğrenme	Yardımlaşma duygusuna katkı sağladı.	6	50
	Sosyal bilgiler dersi ülkemizde nüfus ünitesini daha iyi anladım	6	50

Tablo 23’e bakıldığı zaman 3. soru için “Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş” etkinliğinin göç konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.” Öğrencilerin verdiği cevapların uzmanlar ile beraber analizleri ve araştırmacının gözlemleri sonucunda ana tema olarak “grafikler sayesinde göç konusunu öğrenme” alt temalar ise % 50 ve 6 frekans ile “yardımlaşma duygusuna katkı sağladı.” yine % 50 ve 6 frekans ile “Sosyal bilgiler dersi ülkemizde nüfus ünitesini daha iyi anladım” olarak belirlenmiştir. 3. soru ile ilgili bazı öğrenci görüşleri;

“Bu etkinliğin olumlu sonuçları oldu. Önceden göç konusunu ayrıntılı bir şekilde bilmezken bu etkinlik sayesinde kalıcı ve güzel bir öğrenme ortamı sağlandı böylece göç konusunda

başarım artmış oldu. Bu sayede sosyal bilgiler dersi ülkemizde nüfus ünitesini daha iyi anladım.”(Ö2)

“Gruplar ile beraber göç çeşitlerini öğrendik. Bu etkinlik çok zevkliydi. Göç konusunu grafikler ile yorumlamayı öğrendik. Herkesin birbirleri ile bilgilerini paylaşması çok iyi bir davranıştı.”(Ö4)

“Bu etkinlikte herkesin kendine ait fikirlerinin olduğunu ve bu fikirlerin arkadaşlarımızla paylaşılmasını öğrendik. Yardımlaşma sayesinde başarımız arttı. Grafikler ile göç konusunun birbirleri ile ilişkili olduğunu daha iyi anladım.”(Ö6)

“Göç konusundaki başarıyı olumlu yönde etkiledi. Grafikler sayesinde göçleri daha iyi anladım. Grafiklerin çizimini ve yorumlamasını bu etkinlik ile pekiştirdim.”(Ö8)

Tablo 23'e göre öğrencilerin önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliği ile birbirleri ile yardımlaşarak, grafikler sayesinde göç konusunu öğrendikleri ve bu sayede sosyal bilgiler dersi ülkemizde nüfus ünitesini daha iyi anladıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Tablo 24: 4. soru: Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisine Dayalı Uygulanan Etkinliklerin Ülkemizde Nüfus Ünitesindeki Başarıya Nasıl Katkı Sağladığını Anlatınız?

Ana Tema	Alt Temalar	Frekans(f)	Yüzde(%)
Etkinlikler ve grafikler sayesinde nüfus konusunda nitelikli öğrenme sağlandı	Grafikleri anlamayı ve yorumlamayı öğrendim	8	66.67
	Sosyal bilgiler dersine ilgim arttı	4	33.33

Tablo 24'e bakıldığı zaman 4. soru için “grafik hazırlama ve okuma becerisine dayalı uygulanan etkinliklerin ülkemizde nüfus ünitesindeki başarıya nasıl katkı sağladığını anlatınız?” Öğrencilerin verdiği cevapların uzmanlar ile beraber analizleri ve araştırmacının gözlemleri sonucunda ana tema olarak “etkinlikler ve grafikler sayesinde nüfus konusunda nitelikli öğrenme sağlandı” birinci alt tema olarak % 66.67 ve 8 frekans ile “grafikleri anlamayı ve yorumlamayı öğrendim” ikinci alt tema olarak ise % 33.33 ve 4 frekans ile “sosyal bilgiler dersine ilgim arttı” olarak belirlenmiştir. 4. soru ile ilgili bazı öğrenci görüşleri;

“Ülkemizde nüfus ünitesindeki konuları grafikler ve etkinlikler sayesinde eksiksiz öğrendim. Sınav ve testlerde karşıma çıkan tüm soruları iyi bir şekilde cevaplayabiliyorum. Bu da derse olan ilgi ve isteğimi daha da arttırdı.”(Ö1)

“Bu etkinlikler sayesinde grafik nasıl hazırlanır, nasıl okunur bunları öğrendim. Grup çalışmasının bana çok etkisi oldu. Artık sosyal bilgiler dersinde çok istekli ve ilgiliyim.”(Ö5)

“Grafikleri anlayıp yorumlayabiliyorum. Grafik sorularını görünce hemen yapmak istiyorum. Nüfus ve göç konusunu grafiklerden yararlanarak anlayabiliyorum. Bu etkinlikler benim sosyal bilgiler dersindeki başarıımı ve bu derse olan ilgimi arttırdı.”(Ö8)

“Bütün etkinlikler benim başarıma olumlu bir etki yaptı. Bunların sayesinde grafikler ile birlikte nüfus konusunu çok iyi öğrendim ve grafiğin nasıl çizilip ve yorumlanması gerektiğini, ülkemizin nüfus özelliklerini eksiksiz öğrendim.”(Ö11)

Tablo 24'e göre öğrencilerin uygulanan bütün etkinlikler ile (çizerek öğreniyorum, her durakta öğreniyorum, önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş, soruları cevaplayalım) grafikleri anlayıp ve yorumlayarak grafiklerin yardımıyla nüfus konusunu öğrendikleri ve bu sayede sosyal bilgiler dersine ilgi ve isteklerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM V

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

5. 1. Sonuç

Sosyal Bilgiler Dersinde Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisine Dayalı Etkinliklerin Akademik Başarıya Katkısının İncelenmesini araştırmak için gerçekleştirilmiş olan araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar şunlardır:

1. Birinci alt problemin sonucuna göre, deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulama öncesinde yapılan başarı testinin ön test puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu sonuca göre öğrencilerin ön bilgileri birbirlerine denktir.
2. İkinci alt problemin sonucuna göre, deney ve kontrol grubundaki öğrencilere uygulama sonucunda yapılan başarı testinin son test puanları arasında deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç etkinlik temelli öğretimden faydalanarak ders işlenen grubun mevcut öğretim programı ile ders işlenen gruba göre başarı düzeyinin arttığını göstermektedir.
3. Üçüncü alt problemin sonucuna göre, deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında son test puanı lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre etkinlik temelli öğretim gören öğrencilerin bu etkinlikler sayesinde başarılarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.
4. Dördüncü alt problemin sonucuna göre, kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Bu gruptaki öğrencilerin başarılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Beşinci alt problemin sonucuna göre, deney grubunda uygulanan etkinliklerin öğrencilerin başarı düzeyini artırmada mevcut öğretim programı ile yapılan öğretime göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.
6. Altıncı alt problemin sonucuna göre,
 - Yarı yapılandırılmış görüşmenin 1. sorusunun sonucuna göre, öğrencilerin çizerek öğreniyorum etkinliği ile grafik çizmeyi ve yorumlamayı öğrendiklerini, bu sayede nüfus konusundaki başarıları ile sosyal bilgiler dersine yönelik ilgilerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.
 - Yarı yapılandırılmış görüşmenin 2. sorusunun sonucuna göre, öğrencilerin her durakta öğreniyorum etkinliği ile nüfus ve grafikler arasında bağlantı kurarak grafik çeşitlerini tanıdılar ve grupça çalışmayı öğrenmişlerdir.
 - Yarı yapılandırılmış görüşmenin 3. sorusunun sonucuna göre, öğrencilerin önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliği ile birbirleri ile yardımlaşarak, grafikler sayesinde göç konusunu öğrendikleri ve bu sayede sosyal bilgiler dersi ülkemizde nüfus ünitesini daha iyi anladıkları sonucuna ulaşılmıştır.
 - Yarı yapılandırılmış görüşmenin 4. sorusunun sonucuna göre, öğrencilerin uygulanan bütün etkinlikler ile grafikleri anlayıp yorumlayarak, grafiklerin yardımıyla nüfus konusunu öğrendikleri ve bu sayede sosyal bilgiler dersine ilgi ve isteklerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Bu çalışma sonucunda, grafik hazırlama ve okuma becerisine dayalı etkinlikler kapsamında işlenen dersler öğrencilerin ülkemizde nüfus ünitesindeki başarılarına olumlu katkı sağlamış ve bunun sonucunda araştırmacı, çalışma süreci boyunca gözlemlediği durumlar dâhilinde birtakım öneriler geliştirmiştir;

1. Öğretmenler, öğrencilerin grafik hazırlama ve okuma becerisini daha iyi anlaması için derslerde çeşitli materyaller kullanarak etkinlik temelli öğretimden faydalanmalıdır.
2. Kullanılacak materyaller, ünite kazanımlarına ve işlenecek konuya göre belirlenmeli, içerik bakımından açık ve anlaşılır olmalıdır.
3. Grafik hazırlama ve okuma becerisi öğrencilere aktarılırken öğrencilerin bireysel farklılıkları ve gelişim özellikleri dikkate alınmalıdır.

BÖLÜM VI

VI. KAYNAKÇA

- Akdeniz, F. (2006). *Olasılık ve İstatistik*. Ankara: Nobel Kitabevi.
- Akgün, H., İ. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Öğrencilerinin Grafik Okuma ve Hazırlama Becerisini Kazanma Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Alkan, C. (2005). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altun, A. (2014). Sosyal Bilgiler Derslerinde Karikatürlerin Kullanımı. Turan, R., Sünbül, A., Akdağ, H. (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-I* içinde (ss:191- 212). Ankara: Pegem A.
- Arıkan, R. (2003). *Grafikler*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Arslan, A. (2017). *Türkçe Öğretiminde İstasyon Tekniği Kullanımının Öğrencilerde Akademik Başarıya, Tutuma ve Kalıcılığa Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Aykaç, N. (2005). *Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri*. Natürel Ankara. 112 – 115.
- Aykaç, N. (2007). Sosyal Bilgiler Dersinde Aktif Öğretim Yöntemlerinin Kullanılmasının Öğrencilerin Derse Karşı Tutumuna, Erişi Düzeyine ve Kalıcılığa Etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 24-37.
- Batdı, V. (2014). Etkinlik Temelli Öğrenme Yaklaşımının Akademik Başarıya Etkisi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (3), 39-55.

- Bayazıt, İ. (2011). Öğretmen Adaylarının Grafikler Konusundaki Bilgi Düzeyleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (1), 1325 - 1346.
- Budanur, T., Gençtürk, E. & Şahin, S. (2007). Coğrafya Öğretiminde Uygun Grafik Seçimi ve Kullanımının Öğrenme Üzerindeki Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1), 293-302.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, E., Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Camci, F. (2012). *Aktif Öğrenmeye Dayalı Etkinlik Temelli Öğretimin Öğrencilerin Akademik Becerilerine ve Öğrenme Sürecine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adıyaman.
- Ceyhan, E. & Yiğit, B. (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Coştu, F., Ercan, O. & Coştu, B. (2017). Öğretmen Adaylarının Grafik Okuma ve Yorumlama Düzeyleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 194-213.
- Çelik, L. (2007). Öğretim Materyallerinin Hazırlanması ve Seçimi. Demirel, Ö. & Altun, E. (Ed.), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* içinde (ss:29- 68). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çepni, S., Ayas A., Johnson, D. & Turgut, M., F. (1997). *Fizik Öğretimi*. Ankara: Milli Eğitim Geliştirme Projesi. Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Deneme Basımı.
- Danacıoğlu, E. (2001). *Geçmişin İzleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Doğanay, H. (1993). *Coğrafya'da Metodoloji*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Dönmez, C., Yazıcı, K. & Sabancı, O. (2007). Sosyal Bilgiler Derslerinde Grafik Düzenleyicilerin Kullanımının Öğrencilerin Akademik Bilgiyi Elde Etmelerine Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 437-459.
- Dursun, F. (2006). Öğretim Sürecinde Araç Kullanımı. *İlk öğretmen Dergisi*, 1, 8-9.

- Erbilgin, E., Arıkan, S. & Yabanlı, H. (2015). Çizgi Grafiğini Yorumlama ve Oluşturma Becerilerinin Ölçülmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16 (2), 43-61.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century*, Basic Books: New York.
- Göksel, O. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Harita ve Grafik Kullanımının Eğitimi Destekleme Düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Güdü, Y. (2014). *Tarih Öğretiminde Grafiklerin Etkili ve Yerinde Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gülbahar, Y. (2008). Öğretim Araç ve Gereçleri. Selvi, K. (Ed), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* içinde (ss. 85-126). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Günay, R. (2013). *İlköğretim 7. Sınıf Matematik Dersinde Etkinlik Temelli Öğretim İçeriklerinin Farklı Düzenlenme Biçimlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Gündoğdu, K., Ozan, C. & Taşgın, A. (2009). *Eğitim Psikolojisi Dersinde Ayrılıp Birleşme Tekniğinin Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi*. 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda sunulmuş bildiri, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Hadjidemetriou, C. & Williams, J., S. (2000, September). *Assessing Graphical Literacy in Year 10 Mathematics Pupils*. British Educational Research Association Student Symposium, Cardiff University, England.
- Hariharan, P. (2011). *Effectiveness of Activity – Based – Learning Methodology for Elementary School Education*. A paper submitted for National Child Rights Research Fellowship 2010.
- Ildırı, A. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Matematik Ders Kitabında ve Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Problemlerin İncelenmesi ve Bu Problemlere İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- İşman, A. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Sempati Pegem A Yayınları.
- Karagöz, Y. (2010). Nonparametrik Tekniklerin Güç ve Etkinlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (33), 23.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kerslake, D. (1981). Graphs. In K. M. Hart. (Ed.), *Children's Understanding of Mathematics* (pp. 11-16). London: John Murray.
- Kırıkkaya, E., B. & Bozkurt, E. (2012). Fen ve Teknoloji Derslerinde Gazetelerden Yararlanılarak Hazırlanan Ders Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37 (165), 65-80.
- Köse, A., M. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde İstatistik ve Grafik Kullanım Tekniklerinin Öğrencilerin Grafik Okuma Becerisine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Küpçü, A., R. (2012). Etkinlik Temelli Öğretim Yaklaşımının Ortaokul Öğrencilerinin Orantısal Problemleri Çözme Başarısına Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13 (3), 175-206.
- Lowrie, T. & Diezmann, C., M. (2011). Solving Graphics Tasks: Gender Differences in Middle-School Students. *Learning and Instruction*, 21 (1), 109-125.
- Meydan, A. & Akdağ, H. (2014). Sosyal Bilgilerde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı. Tay, B. & Öcal, A. (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (ss: 153-192). Pegem Akademi. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı , (2005). *Sosyal Bilgiler 4.- 5. Sınıflar Programı*, Ankara: Meb.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı , (2005). *Sosyal Bilgiler 6.- 7. Sınıflar Programı*, Ankara: Meb.

- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2017). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara: Meb.
- Nalçacı, A. & Ercoşkun, M., H. (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılan Materyaller. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 142-154.
- Pala, M., Ş. (2011). *Matematik Becerisinin Sosyal Bilgiler Derslerindeki Harita, Grafik ve Tablo Okuma Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Perez, C. & Febles, E. (2006). *An Investigation About Translation and Interpretation of Statistical Graphs and Tables by Students of Primary Education*, ICOTS-7.
- Polat, F. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinin Fen Derslerinde Kullanılan Grafikleri Okuma Becerileri ve Grafiklere Yönelik Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Saban, A. (2002). *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Savage, T.,V. & Armstrong, D., G. (2000). *Effective Teaching in Elementary Social Studies*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Shah, P. & Hoeffner, J. (2002). Review of Graph Comprehension Research: Implications for Instruction. *Educational Psychology Review*, 14 (1), 47-69.
- Sülün, Y. & Kozcu, N. (2005). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Lise Giriş Sınavlarındaki Çevre ve Popülasyon Konusuyla İlgili Grafik Sorularını Algılama ve Yorumlamalarındaki Yanılgıları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 25-33.
- Şahin, T., Y. & Yıldırım, S. (1999). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Anı Yayınları.
- Turhan, D. (2015). *8. Sınıf Öğrencilerinin Grafikler Konusundaki Başarıları ile Bu Başarılarla İlişkin Öğretmen Algularının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24, 543 – 559.

Uşun, S. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Uzunboylu, H. (Ed.). (2008). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi.

www.tüik.gov.tr

Yalın, H., İ. (2002). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yayla, G. & Özsevgeç, T. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Grafik Becerilerinin İncelenmesi: Çizgi Grafikleri Oluşturma ve Yorumlama. *K.Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (3), 1381-1400.

Yazıcı, K. (2006). Sosyal Bilgilerde Kullanılan Görsel Araçlar: Haritalar-Küreler, Resimler, Tablolar ve Grafikler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 651-662.

Yeşiltaş, E. (2006). *Sosyal Bilgiler Fiziki Coğrafya Konuları Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımının Öğrencilerin Başarı Düzeylerine Etkisi. (Kars İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2017). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

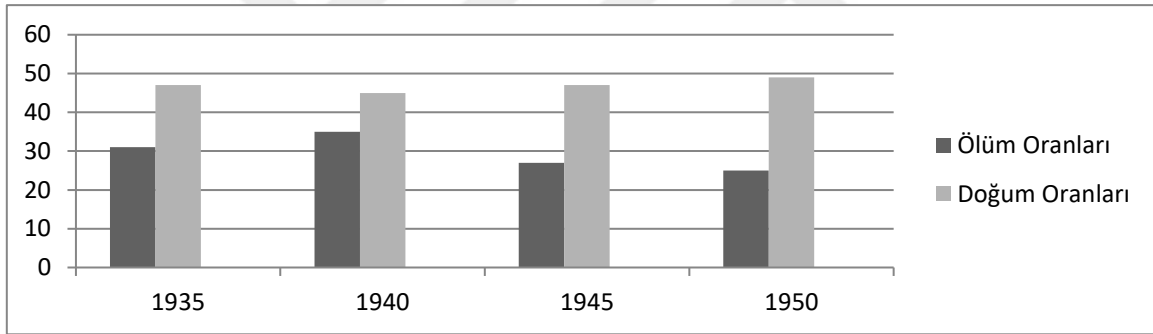
Yıldız, L. (2006). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerindeki Harita, Grafik ve Şekillerin Kavranma Düzeyi (Aksaray İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

BÖLÜM VII

VII. EKLER

Ek 1: Başarı Testi Soruları

1.

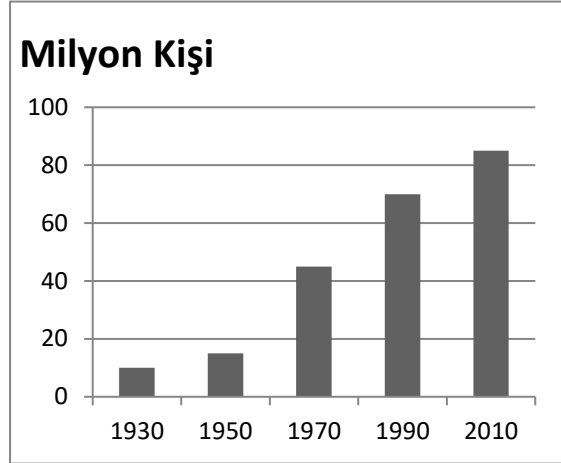

Yukarıdaki grafiğe göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılır?

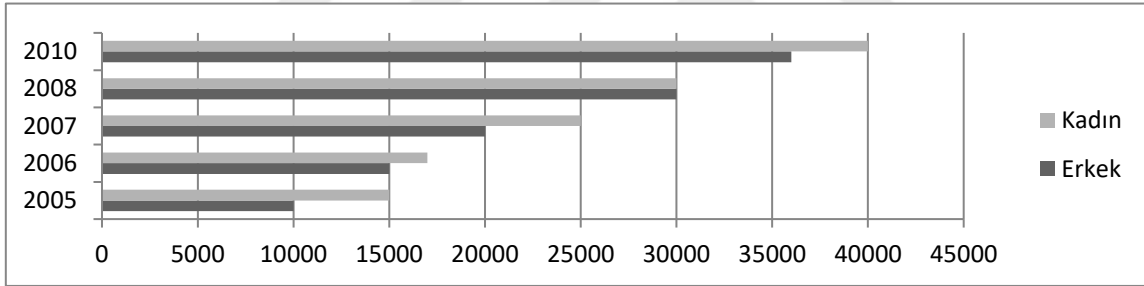
- A. Ölüm oranlarının en fazla olduğu yıl 1935'tir.
- B. Doğum oranları sürekli artmıştır.
- C. Ölüm oranlarının en az olduğu yıl 1945'tir.
- D. Verilen tüm yıllarda ölüm oranları doğum oranlarından azdır.

2. Yandaki grafikte bazı yıllara göre bir yerin nüfusu gösterilmiştir. Grafığe bakılarak aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A. En az nüfus 1930 yılındadır.
- B. Nüfus sürekli olarak azalmıştır.
- C. 1970’de nüfus 40 milyondan fazladır.
- D. 2010’da nüfus 70 milyondan fazladır.

3.

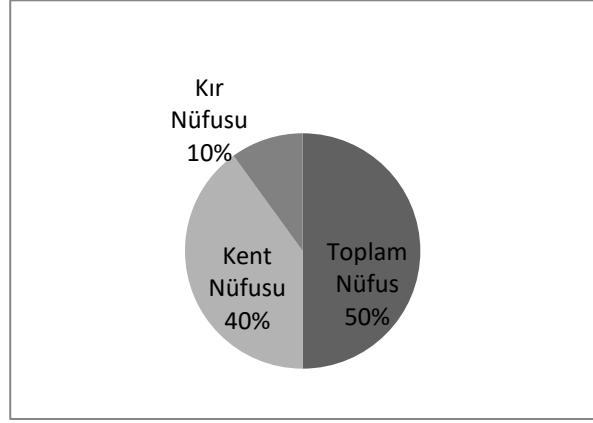

Yukarıdaki grafikte bir yerin yıllara göre kadın erkek nüfusu gösterilmiştir. Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A. 2008 yılında kadın ve erkek nüfus eşittir.
- B. Kadın ve erkek nüfusun en fazla olduğu yıl 2010 yılıdır.
- C. Verilen yıllarda nüfus bir yıl artarken diğer yıl azalmıştır.
- D. Kadın ve erkek nüfusun en az olduğu yıl 2005 yılıdır.

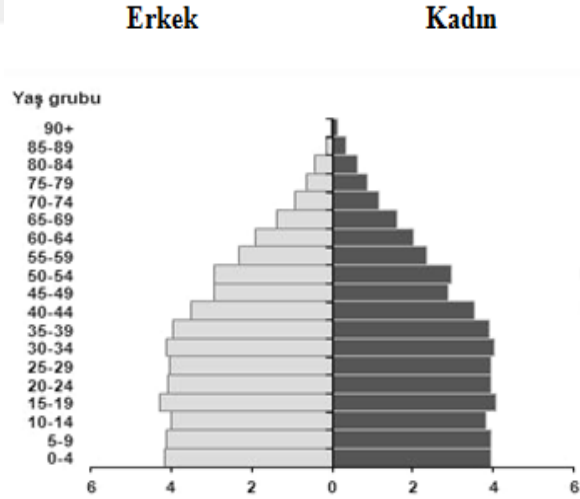
4.Yandaki grafiğe göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A.Toplam nüfus oranına
- B.Kır nüfus oranına
- C.Kent nüfus oranına
- D.En fazla göç alan bölgeye

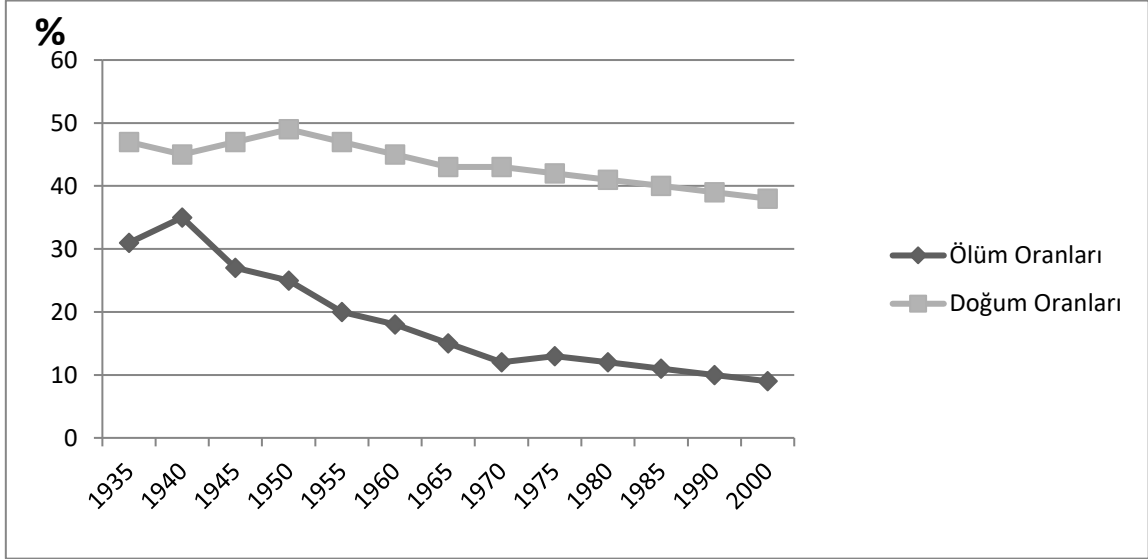
5.Yandaki nüfus piramidine bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A.Erkek nüfusun kadın nüfusa oranına
- B. Kadın nüfusa
- C. Yaşlı nüfusun genç nüfusa oranına
- D. Kır ve kent nüfus oranlarına

Milyon kişi (www. tüik.gov.tr)

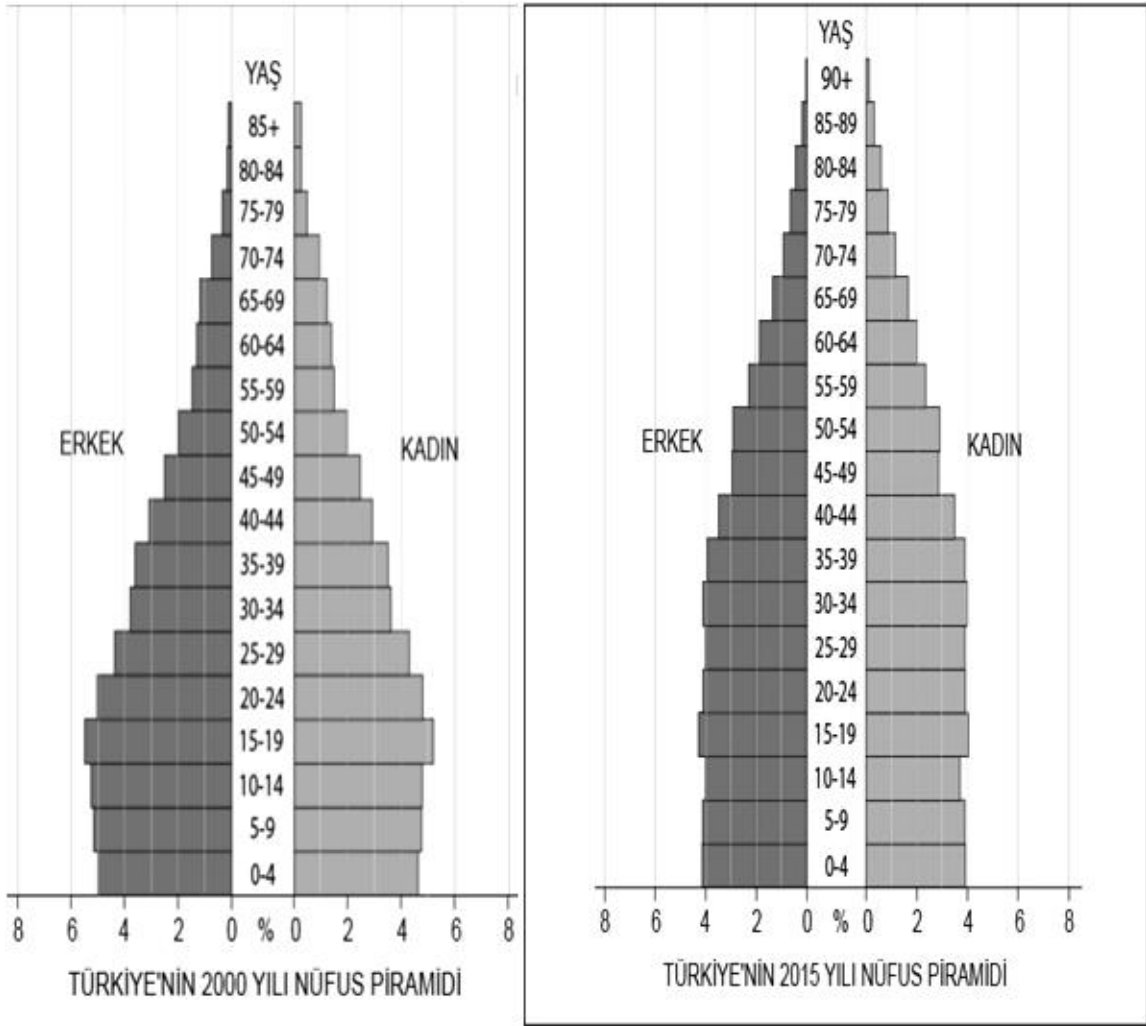
6.

Yukarıdaki çizgi grafikte bir bölgeye ait 1935-2000 yılları arası doğum ve ölüm oranları verilmiştir. Buna göre hangisi doğrudur?

- A. Doğum oranları sürekli azalmıştır.
- B. 1940 yılında ölüm oranları artarken doğum oranları azalmıştır.
- C. Doğum oranları en fazla 1940 yılında artmıştır.
- D. Ölüm oranları doğum oranlarına göre bütün yıllarda fazladır.

7.

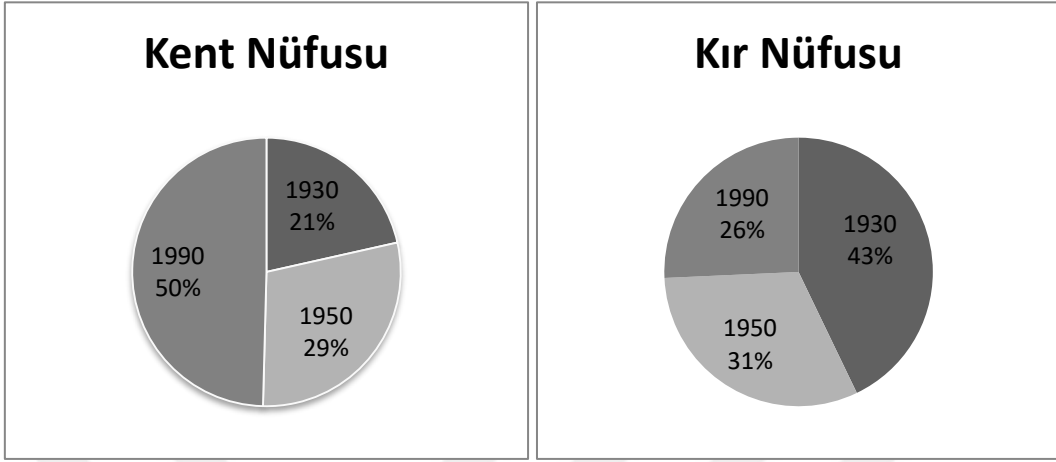

(www.tuik.gov.tr)

Yukarıda Türkiye'nin 2000 ve 2015 yıllarına ait nüfus piramitleri verilmiştir. Bu piramitlere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A. 2000 yılında 80 yaşın üzerindeki nüfus daha azdır.
- B. 50-54 yaş aralığındaki nüfus 2015 yılında daha fazladır.
- C. Doğum oranları 2000 yılında daha fazladır.
- D. 5-9 yaş aralığındaki nüfus 2015 yılında daha fazladır.

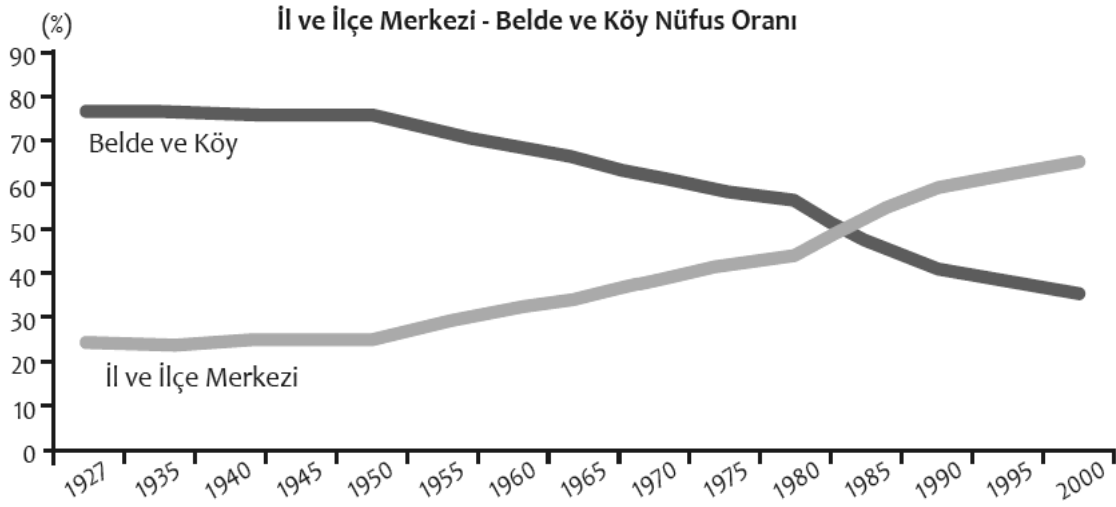
8.

Yukarıdaki pasta grafiklerde yıllara göre kır ve kent oranları gösterilmiştir. Bu bilgilere göre hangisi doğrudur?

- A) Kır nüfus oranı sürekli artmıştır.
- B) 1930 yılında kent nüfus oranı kır nüfus oranından fazladır.
- C) Kent nüfus oranı sürekli artmıştır.
- D) 1990 yılında kır nüfus oranı kent nüfus oranından daha fazladır.

9.

(www. tüik.gov.tr)

Yukarıda Türkiye'nin 1927-2000 yılları arasında il ve ilçe merkezi- belde ve köy nüfus oranları çizgi grafikte gösterilmiştir. Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

A.1927 yılında belde ve köy nüfus oranı daha fazladır.

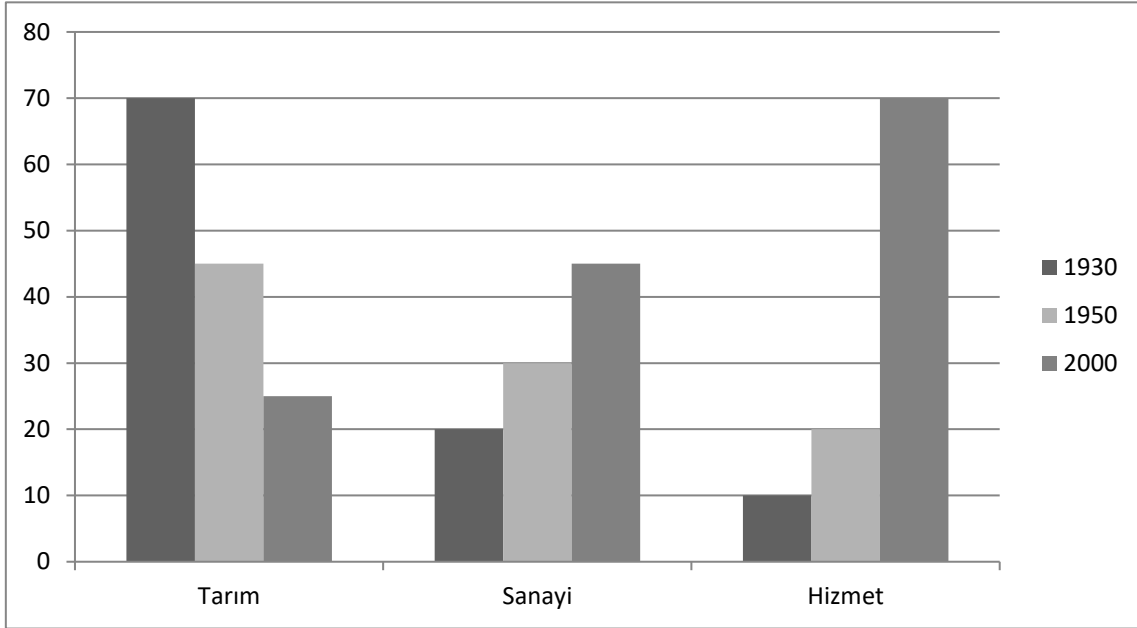
B.1950 yılından itibaren belde ve köy nüfus oranı azalmaya, il ve ilçe merkezi nüfus oranı artmaya başlamıştır.

C.Belde ve köy nüfus oranı ile il ve ilçe merkezlerinin nüfus oranlarının birbirlerine en yakın olduğu tarih 1980-1985 yılları arasındır.

D.1990 yılında il ve ilçe merkezi nüfus oranı daha azdır.

10.

Kişi Sayısı

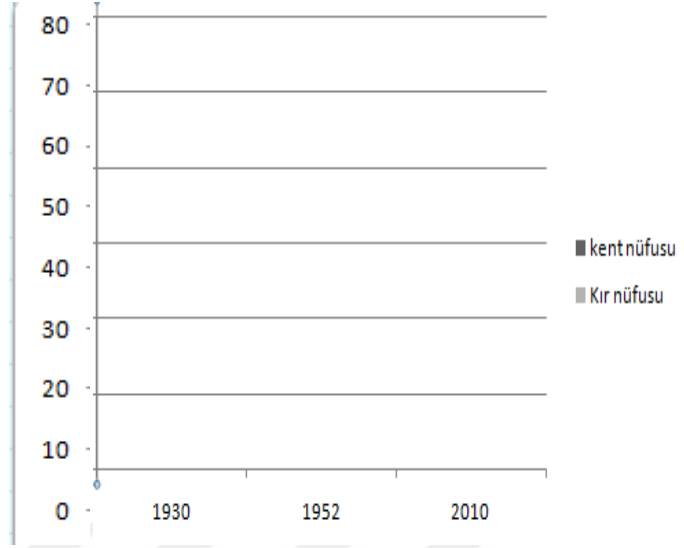
Yukarıdaki grafikte bir yerin 1930 – 1950 - 2000 yıllarına ait sektörlere göre dağılımları verilmiştir. Verilen yıllar karşılaştırıldığında hangisine ulaşılır?

- A. Tarımda çalışan nüfusun en fazla olduğu yıl 1950'dir.
- B. Sanayide çalışan nüfusun en fazla olduğu yıl 1930'dur.
- C. Hizmet sektöründe çalışan nüfus sürekli olarak artmıştır.
- D. 1950'de nüfusun en fazla olduğu sektör sanayidir.

11.

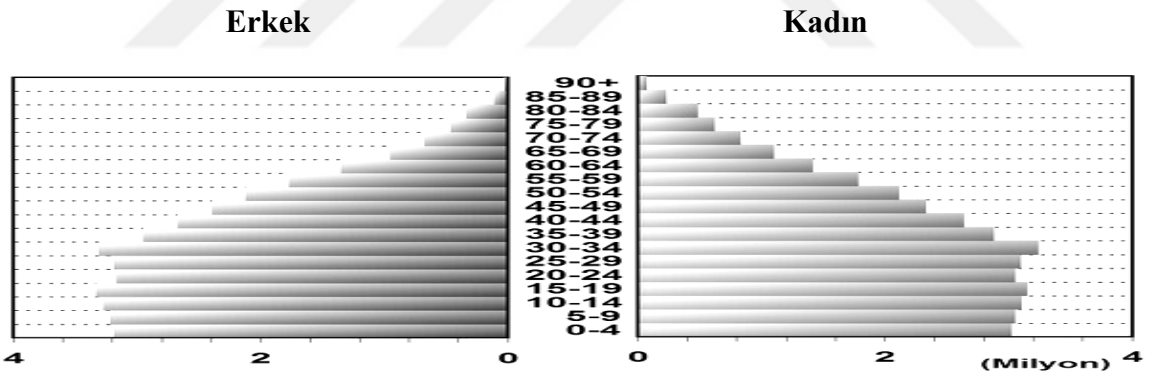
Yıllar	Kent nüfus oranları	Kır nüfus oranları
1930	20	70
1952	50	40
2010	80	20

Kişiler

Yukarıdaki tabloda bazı yıllara ait kır ve kent nüfus oranları verilmiştir. **Bu tablodaki verileri kullanarak yandaki şekli dik sütun grafiği ile tamamlayınız.**

12.

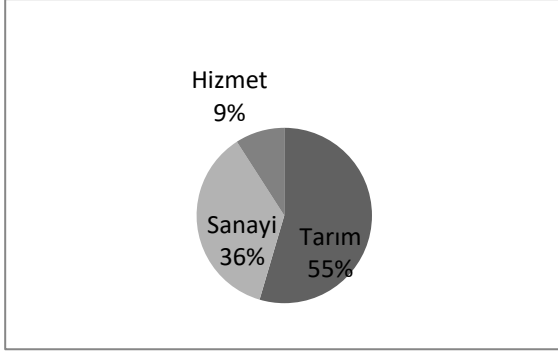

(www. tüik.gov.tr)

Yukarıda Türkiye'nin 2013 yılına ait nüfus piramidi verilmiştir. Bu nüfus piramidine göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

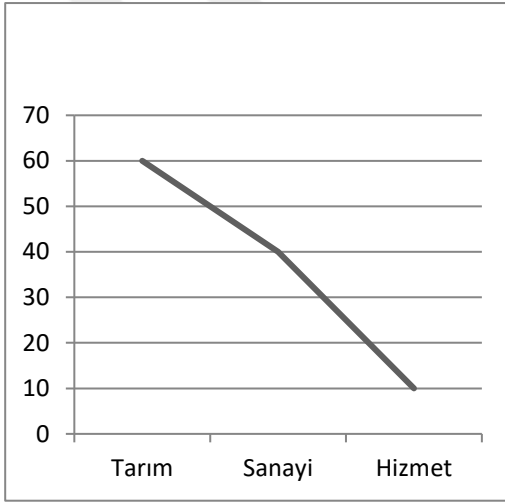
- A. 85 ve üzeri yaşta kadın nüfus daha fazladır.
- B. Bütün yaşlarda erkek nüfus daha fazladır.
- C. 80-84 arası yaşlarda kadın nüfus daha fazladır.
- D. 0-4 yaş aralarında erkek nüfus daha fazladır.

13.

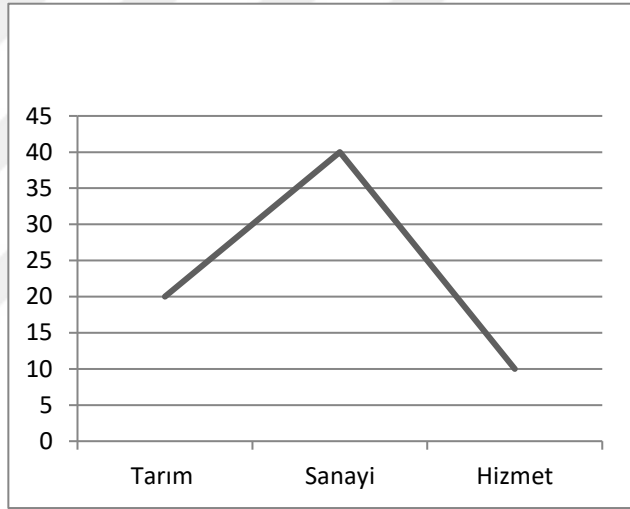

Yandaki pasta grafiğinin çizgi grafiğe çevrilmiş hali aşağıdakilerden hangisidir?

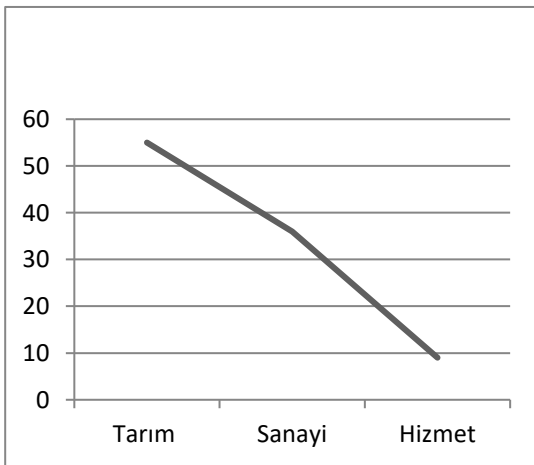
A.

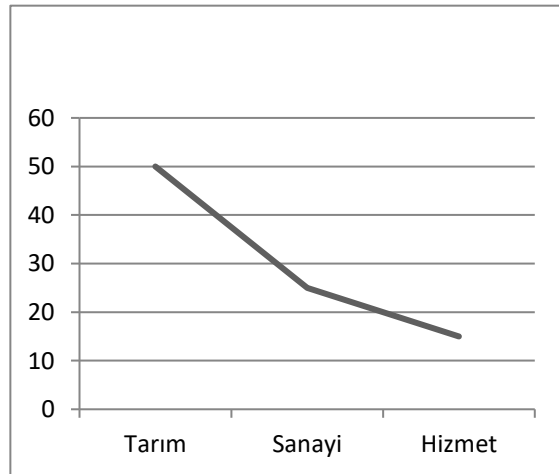
B.

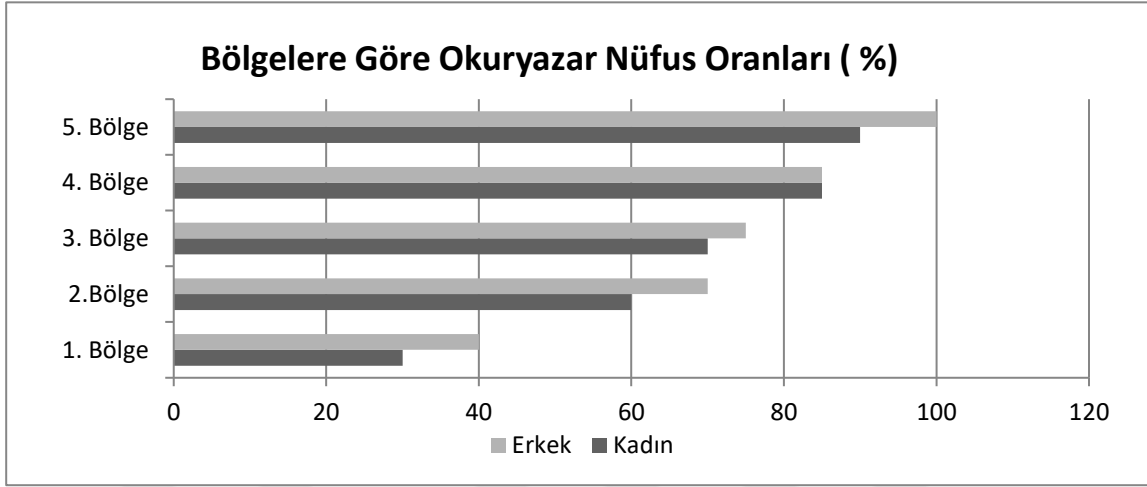
C.

D.

14.

Yukarıdaki grafikte beş bölgenin okuryazar oranları verilmiştir. Grafiğe göre hangisine ulaşılabilir?

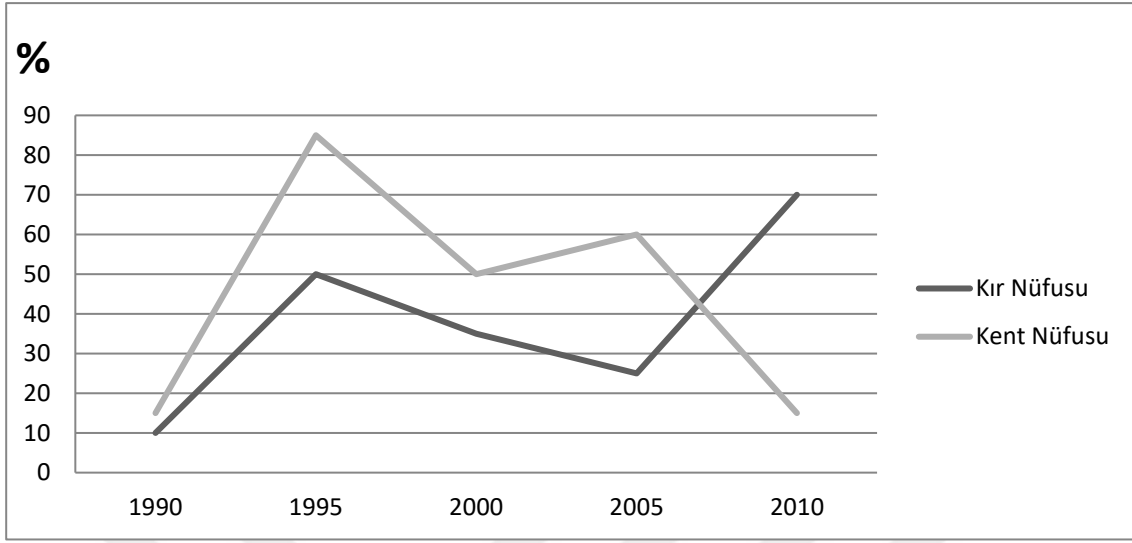
A.En fazla okuryazar oranı 3. Bölgededir.

B. En az okuryazar oranı 5. Bölgededir.

C. Kadın ve erkek okuryazar oranı 4. Bölgede aynıdır.

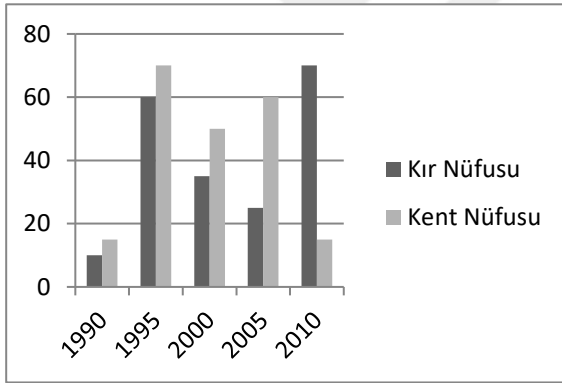
D.Verilen bütün bölgelerde erkek okuryazar oranları kadın okuryazar oranlarından fazladır.

15.

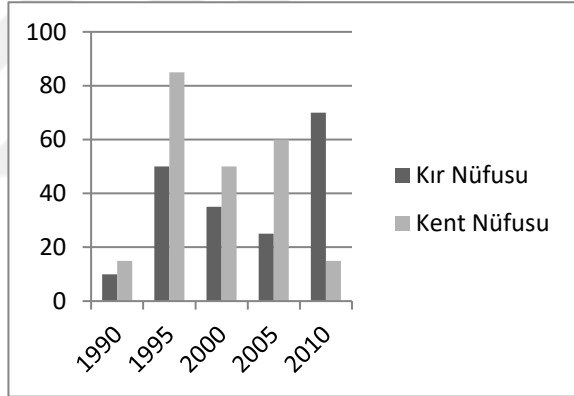

Yukarıdaki grafiğin dik sütun grafiklerle çizimi aşağıdakilerden hangisinde doğrudur?

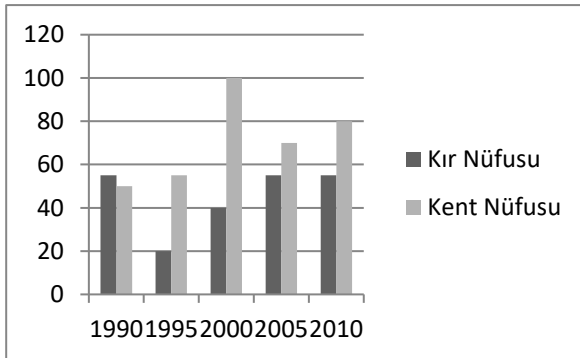
A.

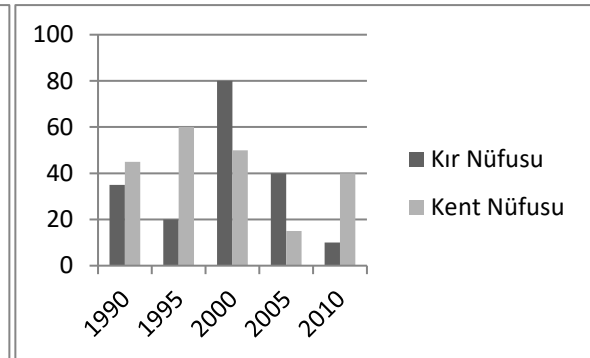
B.

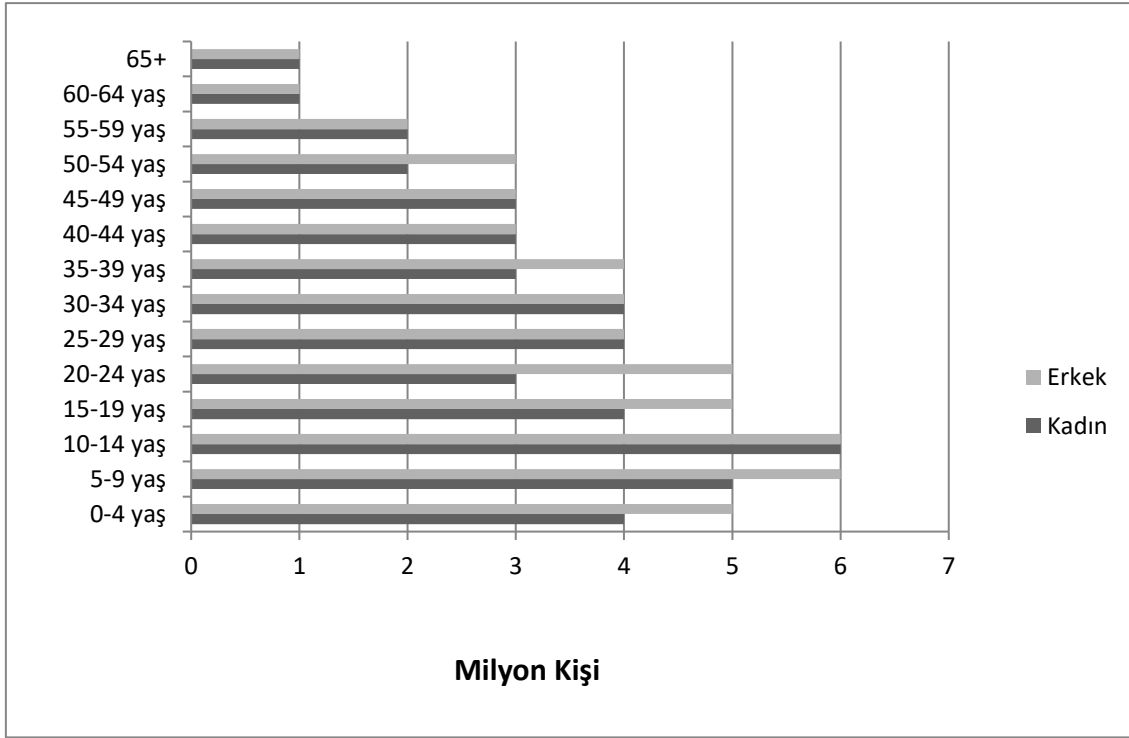
C.

D.

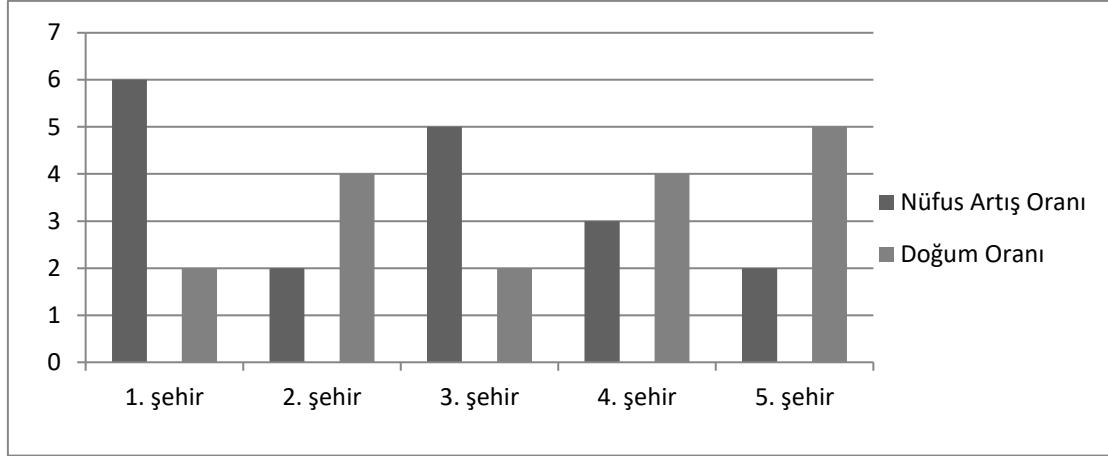

16.

Yukarıda nüfus piramidi verilen ülke ile ilgili piramide bakarak hangisine ulaşamaz?

- A. 60-64 yaş aralığındaki kadın ve erkek nüfusu eşittir.
- B. 50-54 yaş aralığında erkek nüfus daha fazladır.
- C. 15-19 yaş aralığındaki kadın ve erkek nüfus 40-44 yaş aralığındaki nüfustan daha fazladır.
- D. 10-14 yaş aralığındaki erkek nüfus kadın nüfustan daha fazladır.

Yukarıda beş şehrin nüfus artış ve doğum oranları verilmiştir. Bu grafiğe göre 17 ve 18. soruları cevaplandırınız.

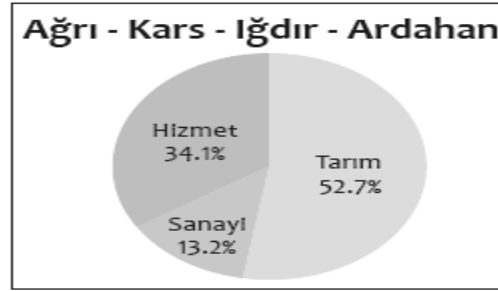
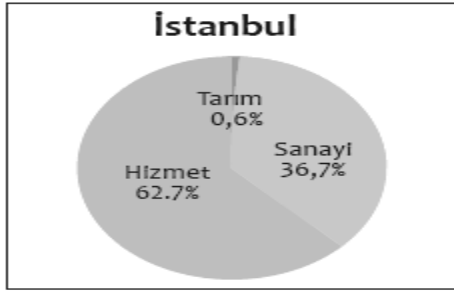
17. Dışarıdan en fazla göç alan şehir hangisidir?

A. I B. II C. III D. IV

18. Dışarıya en fazla göç veren şehir hangisidir?

A. II B. III C. IV D. V

19.

(www. tüik.gov.tr)

Yukarıdaki pasta grafiğinde İstanbul ile Ağrı, Kars, Iğdır ve Ardahan illerinde çalışan nüfusun sektörlere göre dağılımları verilmiştir. Bu iki grafik karşılaştırıldığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılır?

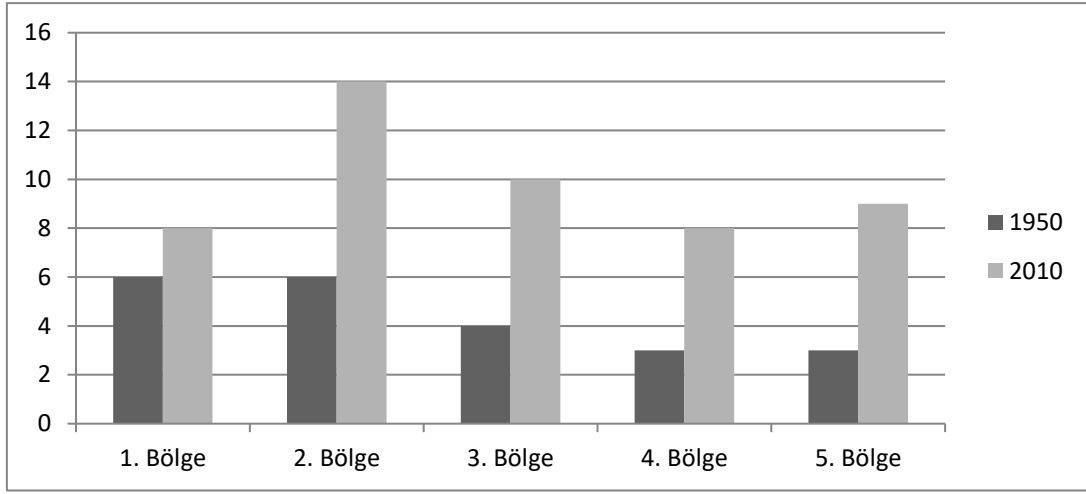
A. İstanbul'un tarımda çalışan nüfus oranı diğer dört ilden fazladır.

B. Sanayide çalışanların oranı İstanbul'da daha fazladır.

C. Hizmet sektöründe çalışan nüfus oranı İstanbul'da daha azdır.

D. İstanbul diğer dört ile göre geri kalmıştır.

Nüfus Miktarı (Milyon)

Yukarıdaki grafikte bazı bölgelerin 1950-2010 yıllarındaki nüfus miktarları verilmiştir. Bu grafiğe göre aşağıdaki 20, 21 ve 22. soruları cevaplayınız.

20. Nüfus artış hızı en az olan bölge hangisidir?

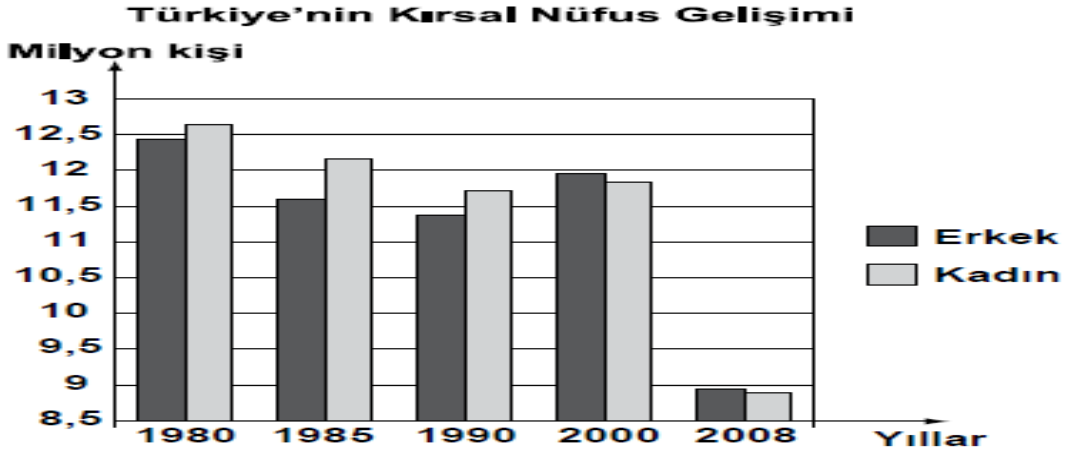
- A. 1. Bölge B. 3. Bölge C. 4. Bölge D. 5. Bölge

21. Nüfus artış hızı en fazla olan bölge hangisidir?

- A. 2. Bölge B. 3. Bölge C. 4. Bölge D. 5. Bölge

22. 2010 yılında nüfusu en fazla olan bölge hangisidir?

- A. 5. Bölge B. 4. Bölge C. 3. Bölge D. 2. Bölge

(www. tüik.gov.tr)

Yukarıdaki grafikte Türkiye'nin kırsal nüfusunun yıllara göre kadın erkek oranları gösterilmiştir. Buna göre 23, 24 ve 25. soruları cevaplayınız.

23. Bu grafiğe göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A.1980 yılında kırsal alandaki kadın nüfus oranı daha fazladır.
- B.1985 yılında kırsal alandaki kadın nüfus oranı daha fazladır.
- C.2000 yılında kırsal alandaki erkek nüfus oranı kadın nüfus oranını geçmiştir.
- D. Kadın ve erkek nüfus oranı arasında en çok fark 2008 yılında olmuştur.

24. Kırsal nüfus oranının en fazla olduğu yıl aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 1980
- B. 1985
- C. 1990
- D. 2000

25. Kırsal nüfus alanında kadın erkek nüfus oranı arasındaki en çok fark hangi yılda olmuştur?

- A. 2008
- B. 1985
- C. 1990
- D. 2000

Ek 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

SORULAR

1. Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “çizerek öğreniyorum” etkinliği Ülkemizde Nüfusun Dağılışı konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.

2. Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “her durakta öğreniyorum” etkinliği Nüfusumuzun Özellikleri konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.

3. Ders kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz “önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş” etkinliği göç konusunda başarınızı nasıl etkilemiştir? Anlatınız.

4. Grafik hazırlama ve okuma becerisine dayalı uygulanan etkinliklerin ülkemizde nüfus ünitesindeki başarınıza nasıl katkı sağladığını anlatınız?

Ek 3: İzin Belgesi

T.C.
AKSARAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 85705372-44-E.21436330
Konu : Anket İzni

13/12/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 12.09.2017 tarih ve 2017/25 Nolu Genelgesi.

b) Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 13.11.2017 tarihli ve 45333631-302.08-E.225865 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazıda belirtildiği üzere ; Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi 152203405 numaralı Gökhan KESKİN; "**Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisini Geliştirici Etkinliklerin 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Başarılarına Etkisi**" isimli tez çalışması kapsamında ekteki ölçeği Aksaray Yusuf Hakiki Baba Ortaokulu 7.sınıf öğrencilerine uygulamak istemektedir.

Konu ile ilgili belgelerin ve anket sorularının incelenmesi neticesinde; Başvurunun Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu ilgi (a) da kayıtlı Genelgede belirtilen usul ve esaslara uygun olarak yapıldığı anlaşılmış olup;

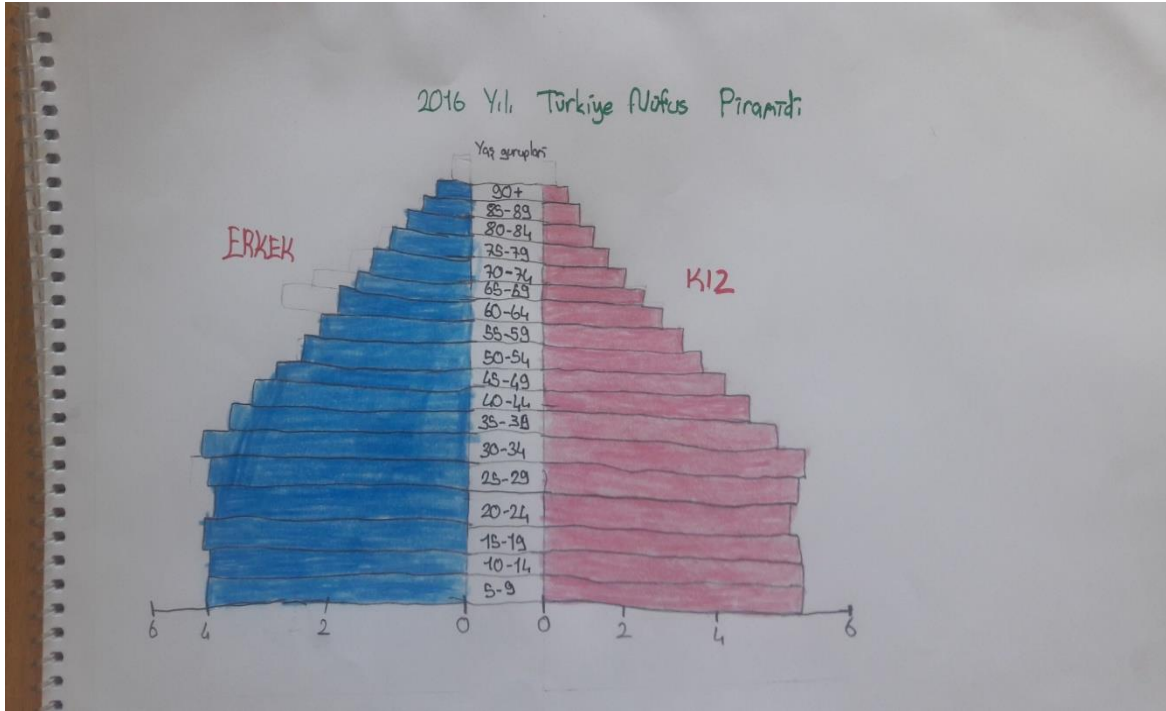
Gökhan KESKİN'in "**Grafik Hazırlama ve Okuma Becerisini Geliştirici Etkinliklerin 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Başarılarına Etkisi**" isimli tez çalışması kapsamında ekteki ölçeği Aksaray Yusuf Hakiki Baba Ortaokulu 7.sınıf öğrencilerine uygulama isteği; çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı gözönünde bulundurularak; ilgi (a) Genelge esasları dahilinde; eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmamak, sorumluluk kurum müdürlerinde olmak ve rapor sonuçlarının basılı ve dijital ortamda birer örneğini İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek koşuluyla Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

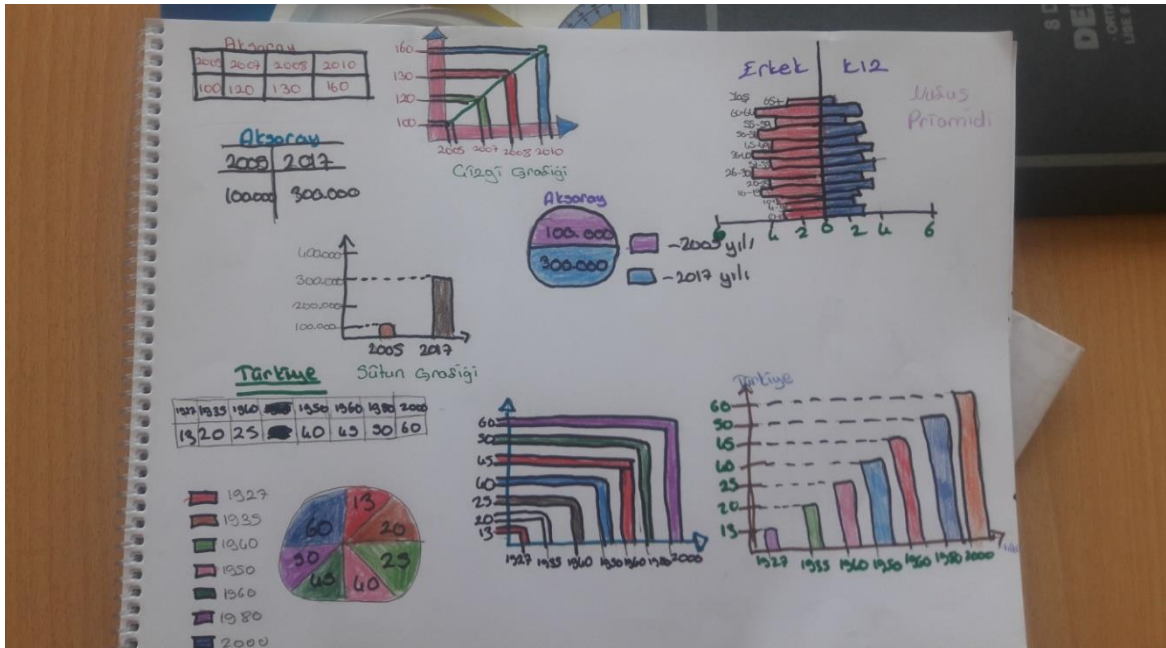
Hacı Ömer KARTAL
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
13/12/2017
Şahin BAYHAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

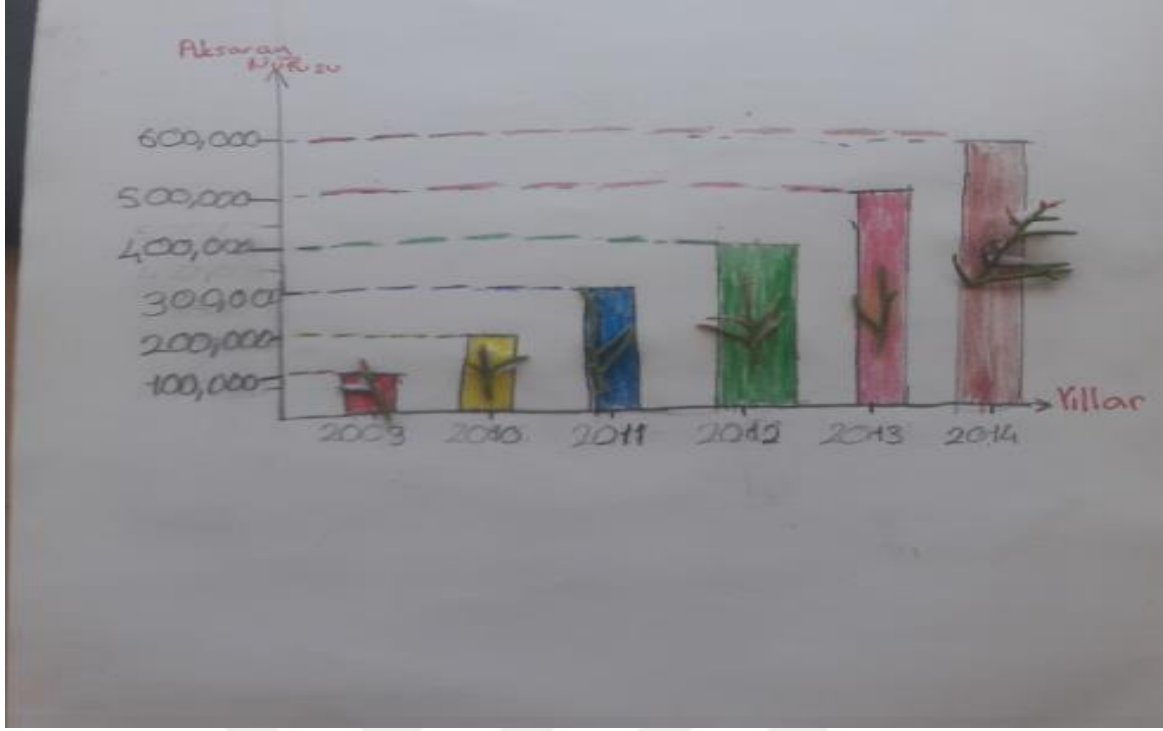
Ek 4: Çizerek öğreniyorum etkinliğinde çizilen görseller

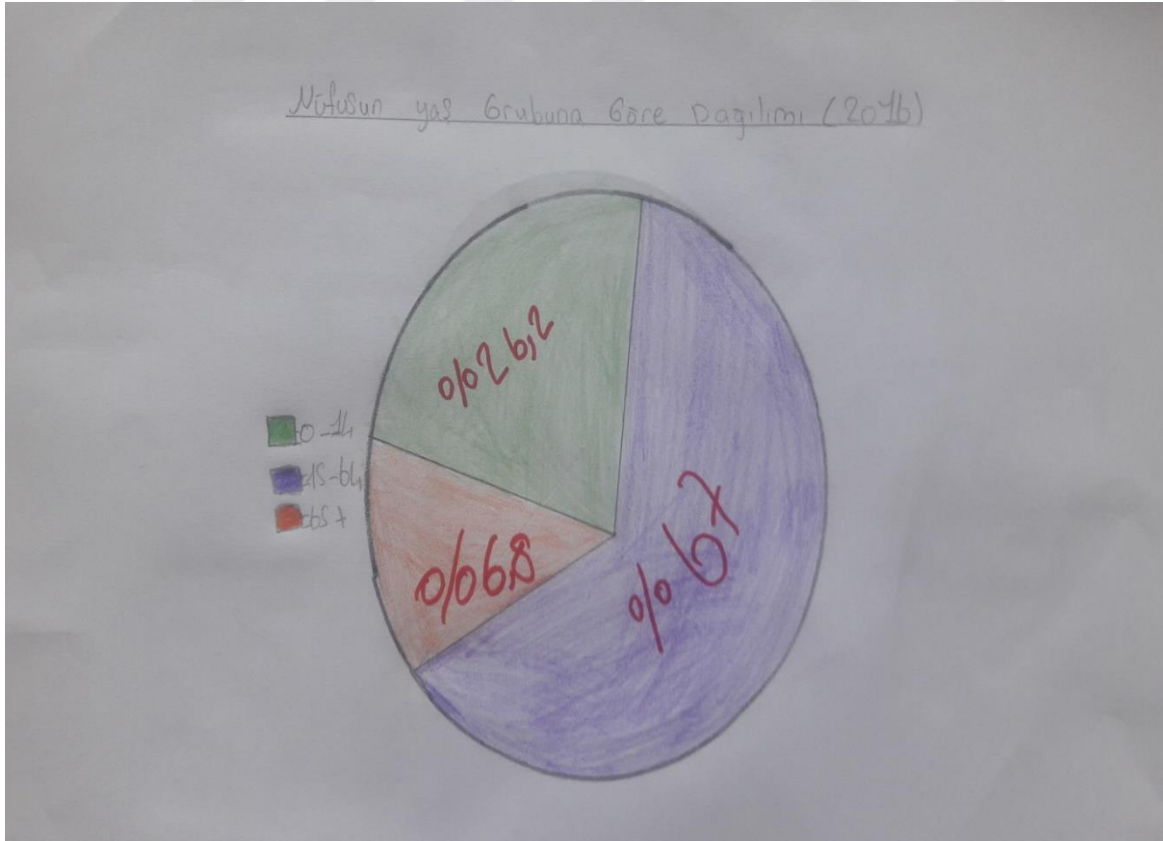
Görsel: 1. 2016 yılı Türkiye Nüfus piramidi

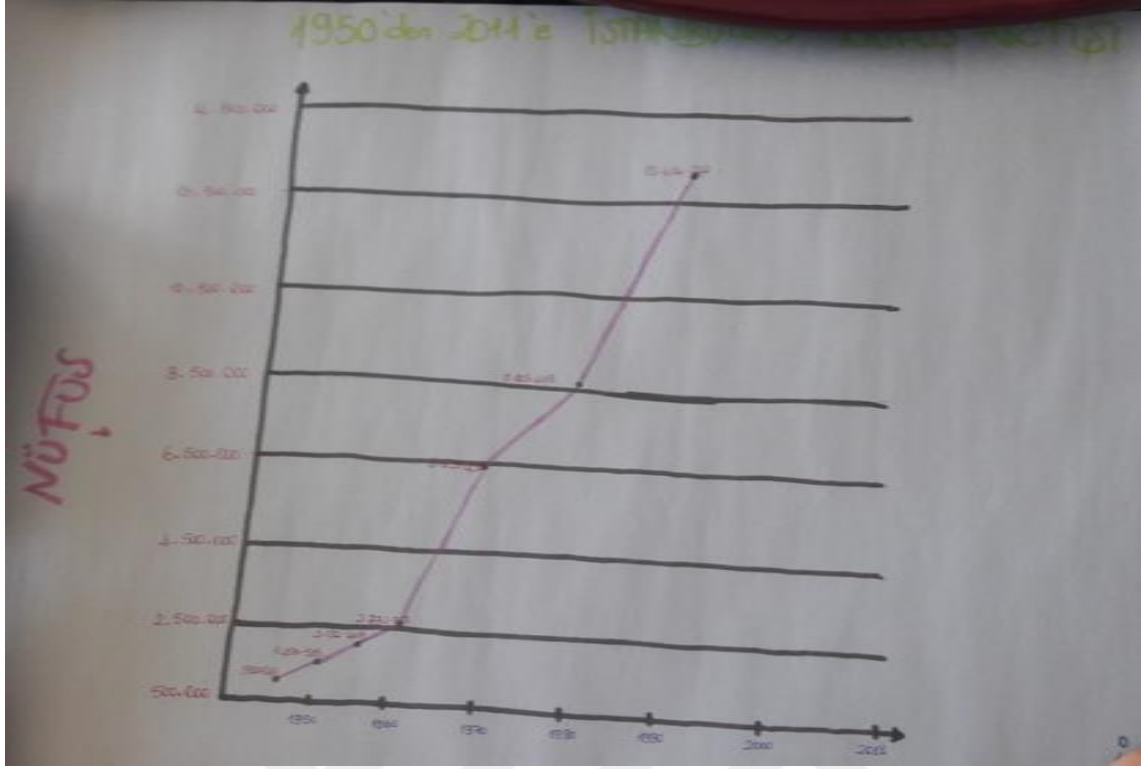
Görsel:2. Çeşitli grafiklerin çizimi

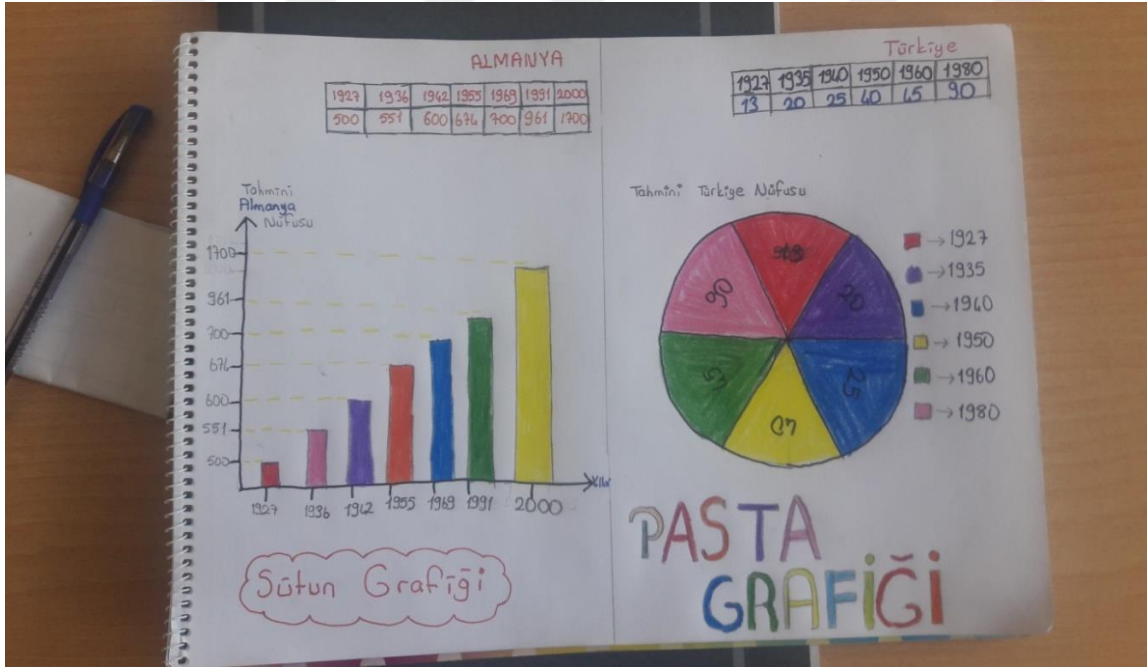
Görsel: 3. Sütun grafik örneği

Görsel: 4. Pasta grafik örneği

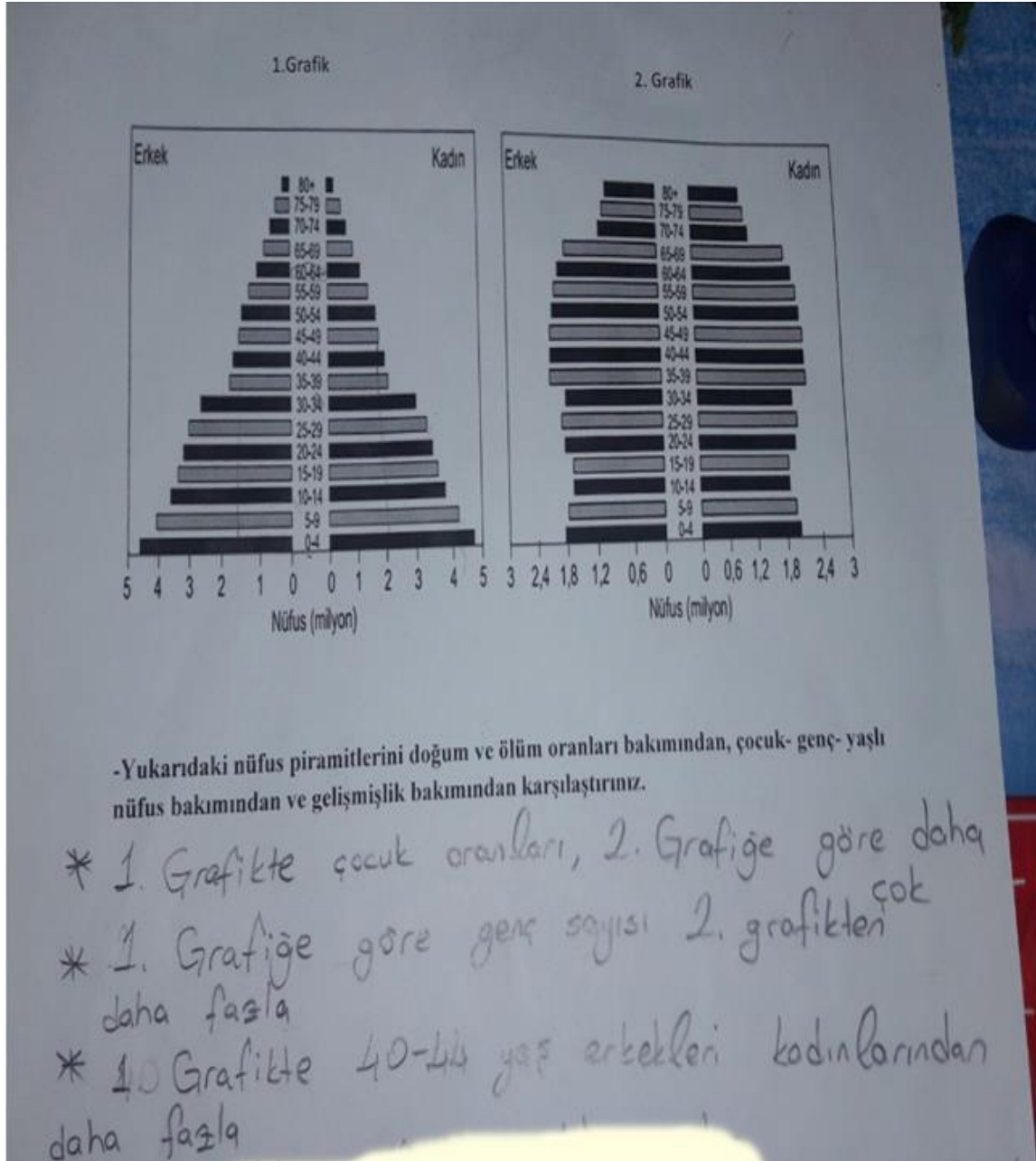

Görsel: 5. Çizgi grafik örneği

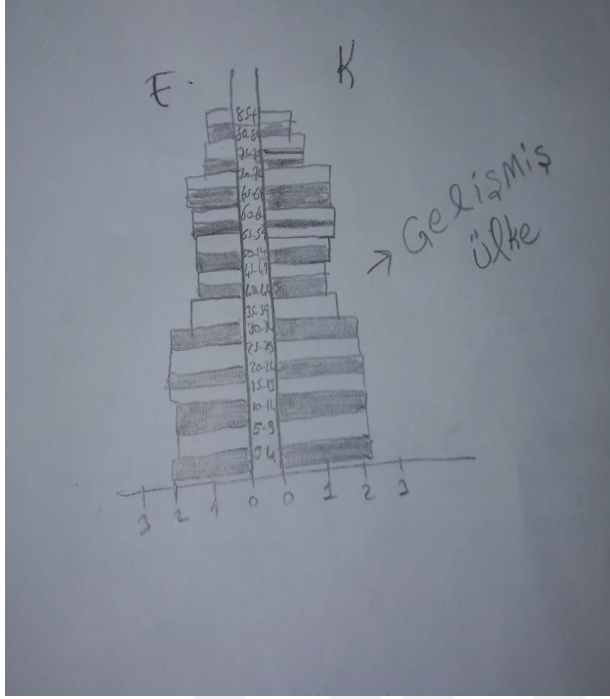

Görsel: 6. Sütun ve pasta grafik örneği.

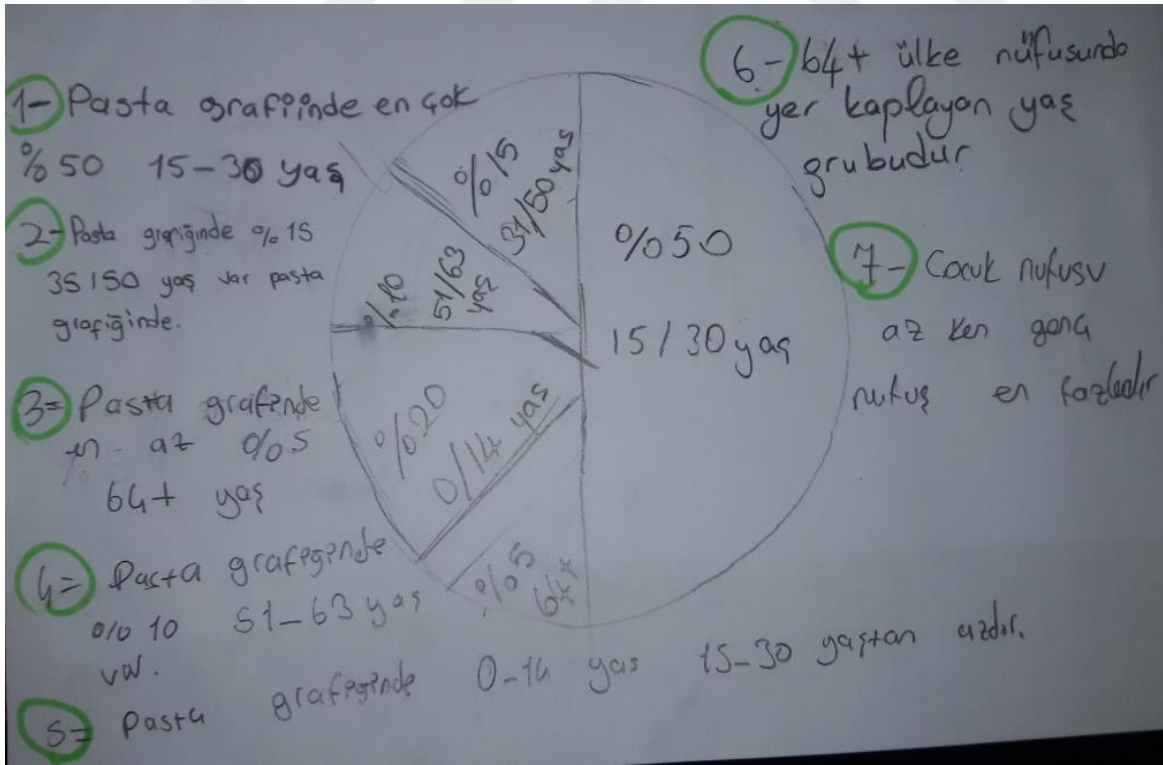
Ek 5: Her durakta öğreniyorum etkinliği ile ilgili görseller

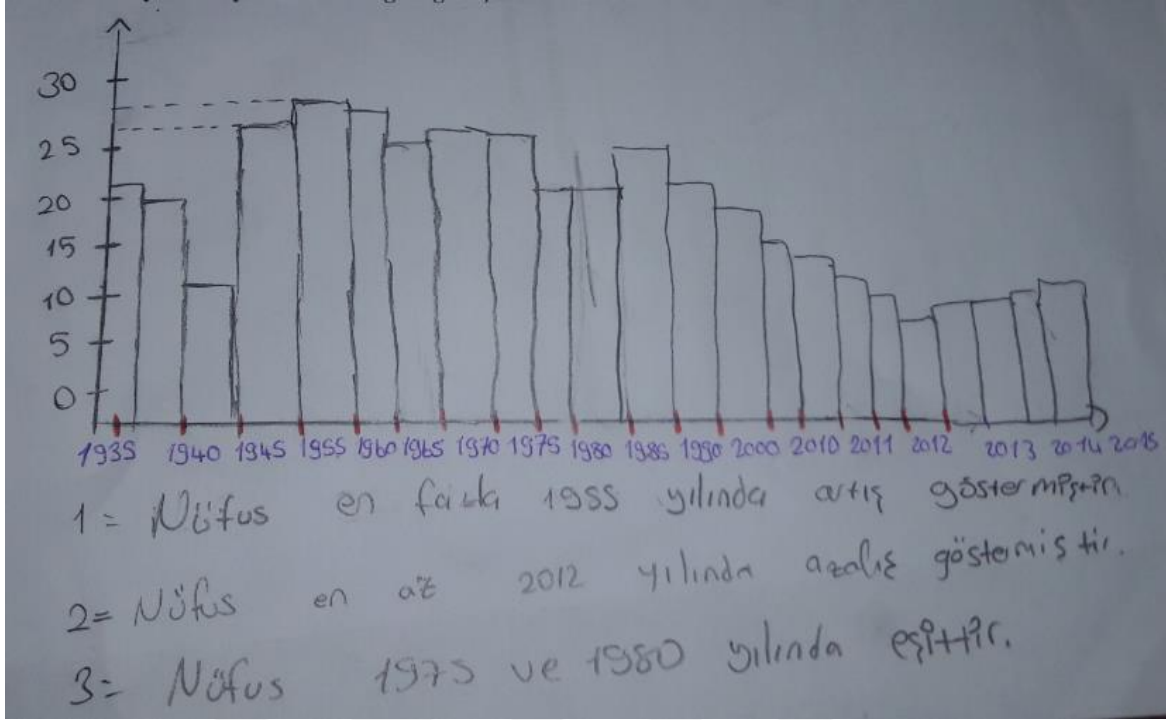
Görsel: 7. Nüfus piramitlerinin karşılaştırılması (Nüfus piramidi grubunun cevapları)

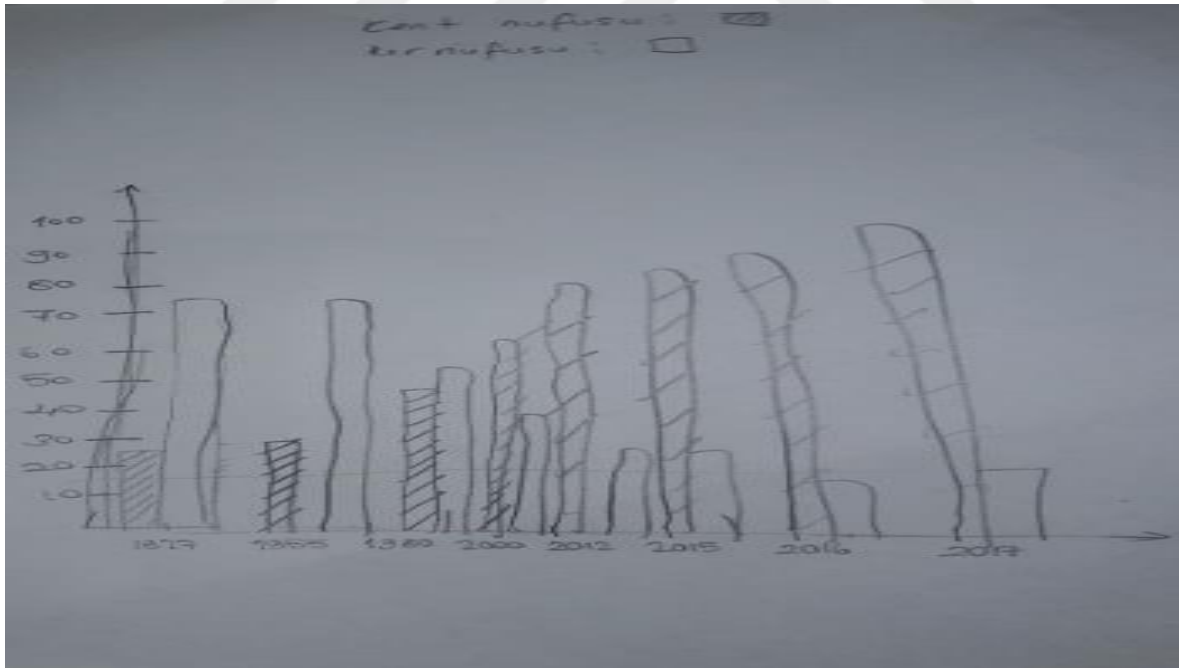
Görsel: 8. Gelişmiş ve gelişmemiş ülke nüfus piramitleri (nüfus piramidi grubunun cevapları)

Görsel: 9. Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı (pasta grafiği grubunun cevapları)

Görsel: 10. Nüfusun yıllara göre artış oranı (çizgi grafik grubunun cevapları)

Görsel: 11. Ülkemizin kır ve kent nüfus oranları (sütun grafiği grubunun cevapları)

Görsel:12. Her durakta öğreniyorum etkinliğinden görüntüler

Görsel: 13. Her durakta öğreniyorum etkinliğinden görüntüler

Görsel:14. Her durakta öğreniyorum etkinliğinden görüntüler

Görsel:15. Her durakta öğreniyorum etkinliğinden görüntüler

Ek 6: Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliği ile ilgili görseller

Görsel:16. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinden görüntüler

Görsel: 17. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinden görüntüler

Görsel: 18. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinden görüntüler

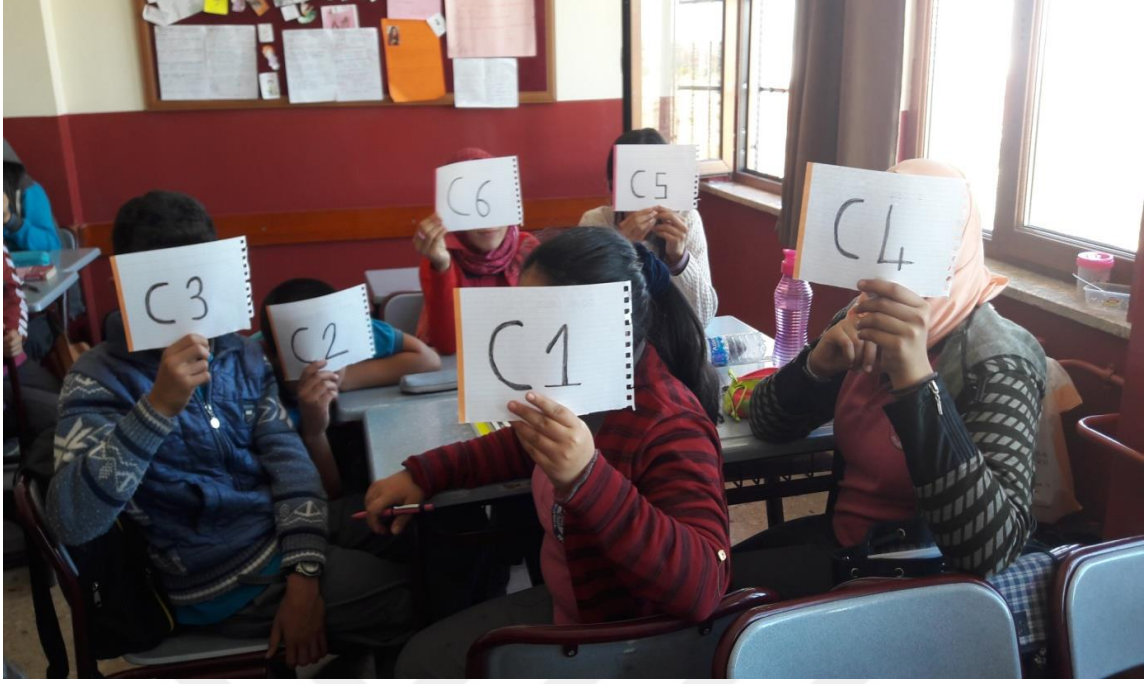
Görsel: 19. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinden görüntüler

Görsel: 20. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde A grubu

Görsel: 21. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde B grubu

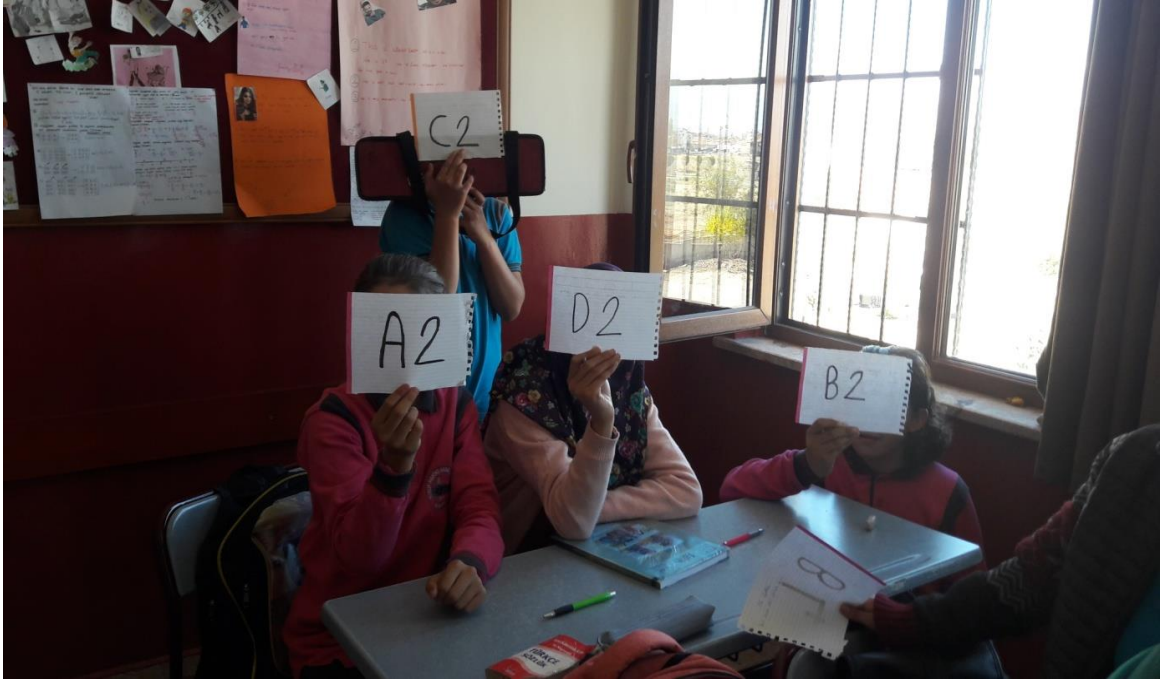
Görsel: 22. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde C grubu

Görsel: 23. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde D grubu

Görsel: 24. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde beyin göçü ve 1.soru grubu

Görsel: 25. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde mevsimlik göç ve 2.soru grubu

Görsel: 26. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde dış göç ve 3.soru grubu

Görsel: 27. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde iç göç ve 4.soru grubu

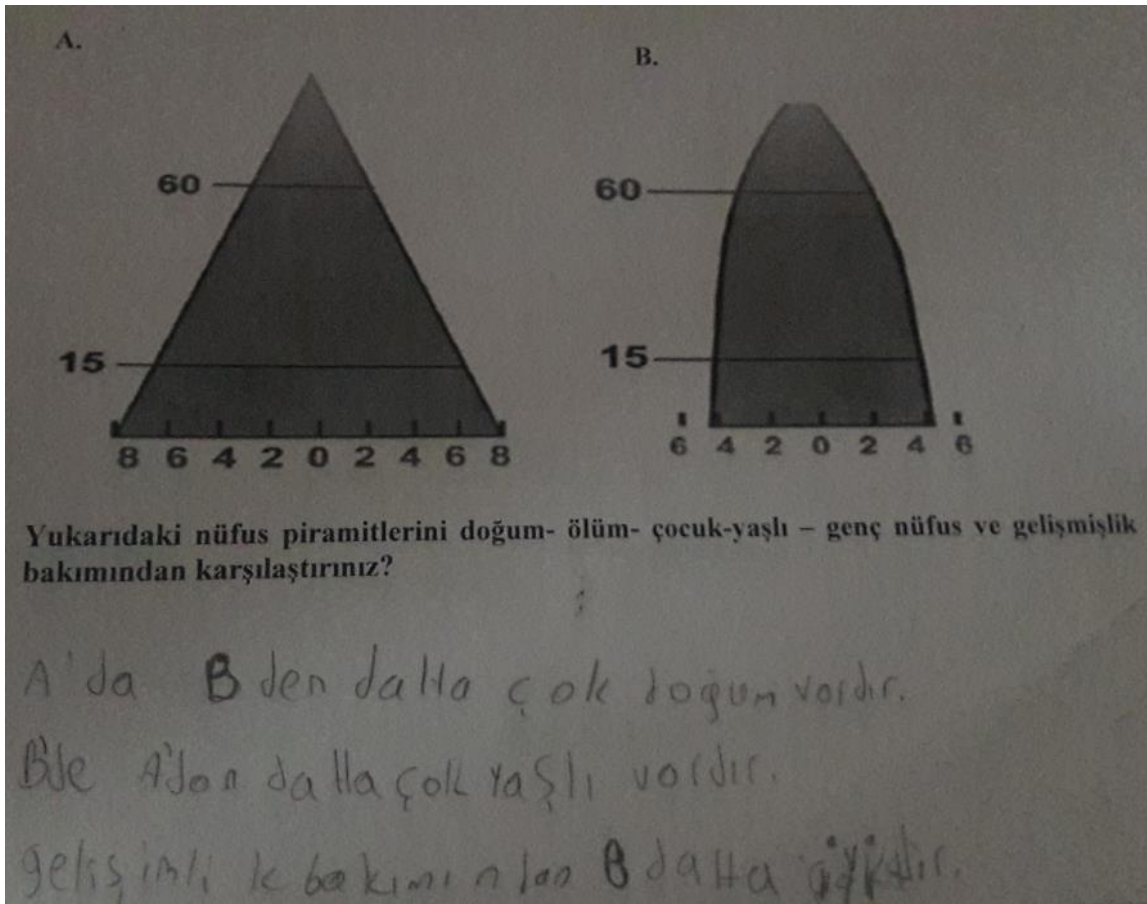
Görsel: 28. Önce ayrı sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde zorunlu göç ve 5.soru grubu

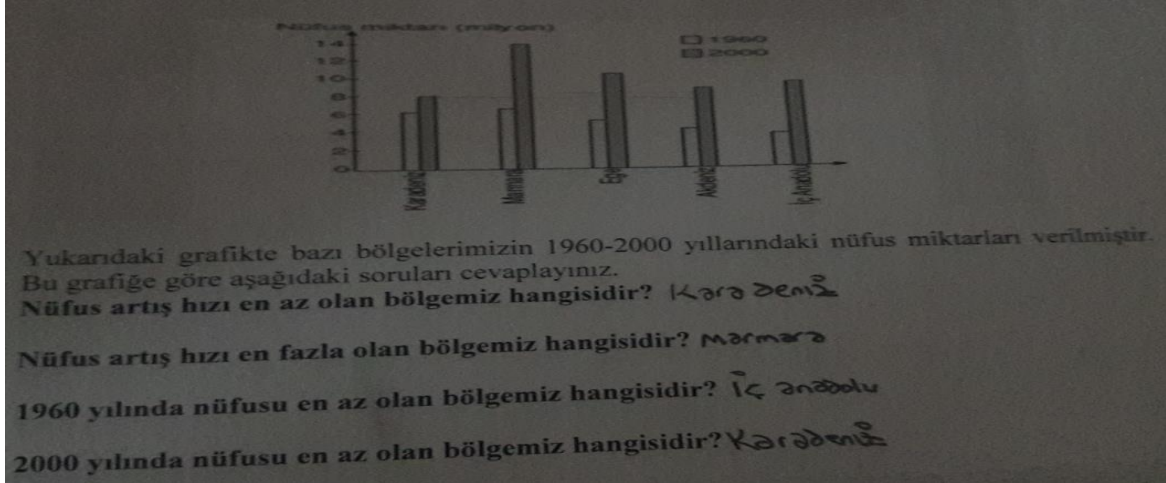
Görsel: 29. Önce ayrı sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde mübadele ve 6.soru grubu

* 1927 tarihinde diğer 1980 ve 2010 tarihinde tarım daha ağırdır.
* Sanayinin en çok olduğu tarih 2010'dur.
1927 ve 1980 tarihlerinde hizmet ağırdır. 2010'da hizmet daha fazladır.

Görsel: 30. Önce ayrı sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 1. sorunun cevabı

Görsel: 31. Önce ayrı sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 2. sorunun cevabı

Görsel: 32. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 3. sorunun cevabı

2012 yılındaki kadın nüfusun okuryazar oranı 1975'e göre %125 artmıştır.

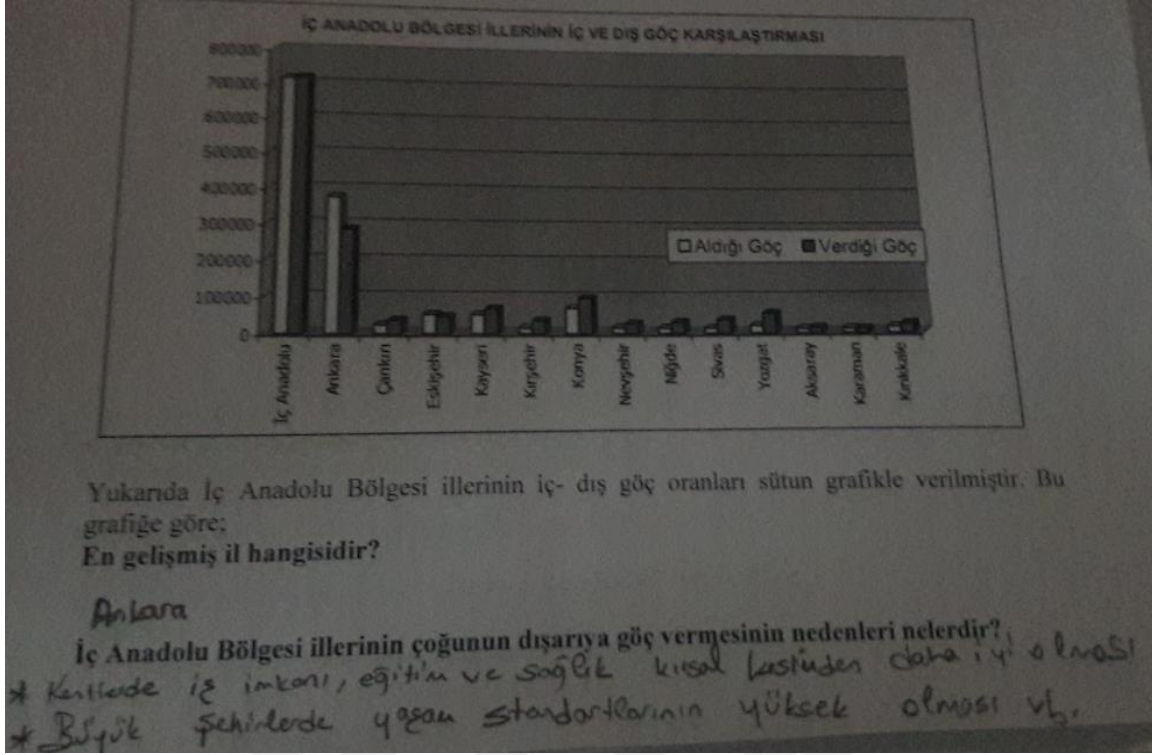
2012 yılındaki erkek nüfusun okuryazar oranı 1975'e göre %168 artmıştır.

2012 yılında erkek nüfusun okuryazar oranı kadın okuryazar oranına çok yakındır.

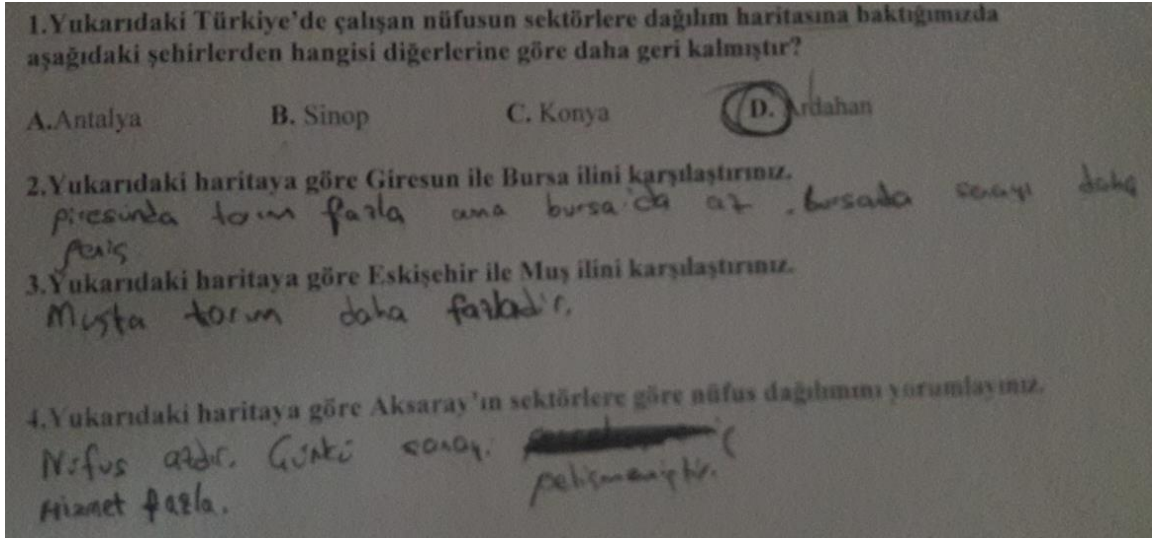
1975 yılında kadın nüfusun okuryazar ve okuryazar değil oranındaki fark %61'dir. Yani çok azdır.

2012 yılında erkek nüfusun okuryazar ve okuryazar değil arasındaki oran farkı %97,2'dir. Burada arasındaki farkın oranının çok olduğunu gösterir.

Görsel: 33. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 4. sorunun cevabı

Görsel: 34. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 5. sorunun cevabı

Görsel: 35. Önce ayrıl sonra birleş öğrendiklerini paylaş etkinliğinde 6. sorunun cevabı

DIŞ GÖÇ İLE İLGİLİ SORULAR

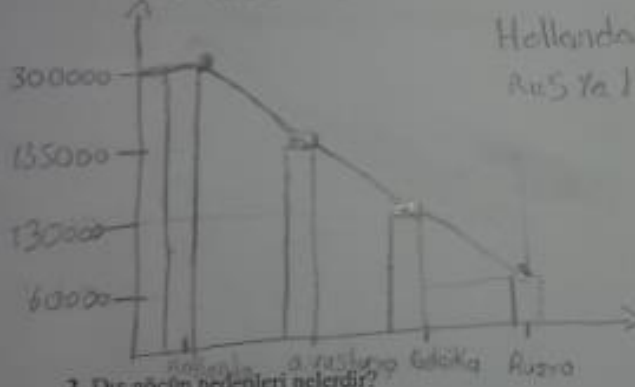
ÖLKELER	Türk Nüfusu
HOLLANDA	300 Bin
AVUSTURYA	135 Bin
BELÇİKA	130 Bin
RUSYA	60 Bin

Yukarıdaki tabloda bazı ölkelerde yaşayan Türk nüfus sayıları verilmiştir. Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Diő göç nedir? Açıklayınız.

Kendi ölkemizden ayrılmış olmanıp da başka ölkelere gitmeye diő göç denir.

2. Bu tabloyu çizgi grafik ile çiziniz.

3. Diő göçün nedenleri nelerdir?

mesala daha iyi bir eğitim görmek için
vada gelişmiş ölkelerde iş yapmak için
diő göç yapılıyor.

4. Ölkemizdeki insanlar daha çok hangi ölkelere göç etmektedir?

Daha çok gelişmiş ölkelere yani;
Amerika, İngiltere, Rusya vb. ölkeler

Görsel: 36. Diő göç ile ilgili sorular ve cevapları

İÇ GÖÇ İLE İLGİLİ SORULAR

İL	ALDIĞI GÖÇ NÜFUSU
İSTANBUL	450 BİN
ANKARA	210 BİN
İZMİR	130 BİN
ANTALYA	100 BİN
BURSA	85 BİN

Yukarıdaki tabloda bazı illere ait aldığı göç oranları verilmiştir. Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. İç göç nedir? Açıklayınız.

Yapılan bir iş dolayısıyla bir şehirden başka bir şehre göç etme.

2. Yukarıdaki tabloyu pasta grafiği ile çiziniz.

* İstanbul'un iş bakımından zengin olması nüfusun artmasına etki etmiştir.

* Tarihi bakımdan turist gelen bölgeler.

3. İç göçün nedenleri nelerdir?

- * İş imkanları
- * İklim özellikleri
- * Yayılsı sonuçları.
- * Sanayisi

4. İstanbul, Ankara, İzmir gibi şehirlerin fazla göç almasının nedenleri nelerdir?

- * Sanayisi, ekonomisi gelişmiş olduğu için.
- * Hizmet sektörünün gelişmiş olması.
- * Yayılsı sektörlerinin insanların yaşamına uygun olması.

Görsel: 37. İç göç ile ilgili sorular ve cevapları

MÜBADELE İLE İLGİLİ SORULAR

İL	MÜBADELE İLE GELEN KİŞİ SAYILARI
Edirne	40 bin
Bursa	32 bin
İzmir	19 bin
Niğde	11 bin

Yukarıdaki tabloda bazı illere mübadele ile gelen kişi sayıları verilmiştir. Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

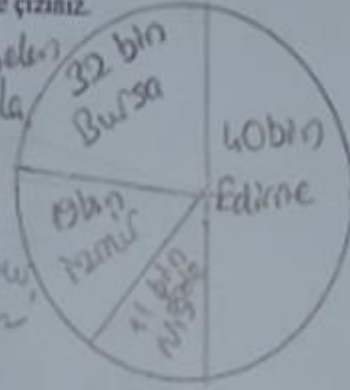
1. Mübadele nedir? Açıklayınız.

değiş - Tokuş - değişim

2. Tablodaki verileri pasta grafik ile çiziniz.

* Edirneye mübadele ile gelen kişi sayısı en müdes forla

* Edirne diğer illere göre daha fazla mübadele olmuştur.
* Niğdede mübadele olayı az olmuştur.

Görsel: 38. Mübadele ile ilgili sorular ve cevapları

ZORUNLU GÖÇ İLE İLGİLİ SORULAR

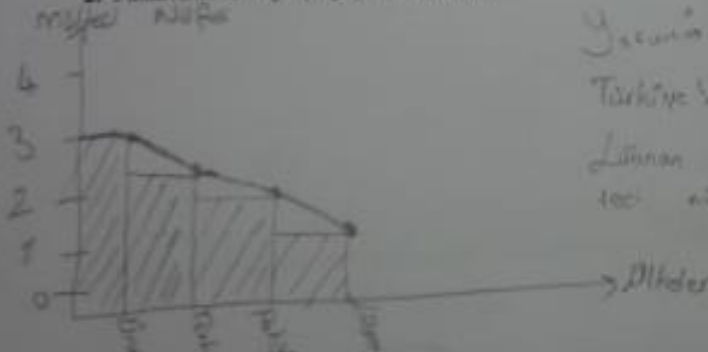
Ülke	Mülteci Nüfus
Ürdün	3 milyon
Türkiye	2.5 milyon
Pakistan	2 milyon
Lübnan	1.5 milyon

Yukarıdaki tabloda bazı ülkelerde bulunan mülteci nüfus sayıları tahmini olarak verilmiştir. Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Zorunlu göç nedir? Açıklayınız.

Kesin olarak tahmin dışındaki duruma. Zorun olarak göçtür.

2. Yukarıdaki tabloyu çizgi grafik ile çiziniz.

Yakınlaşık Ürdün'ün mülteci nüfusu

Türkiye'ye benzer derecede fazladır.

Lübnan mülteci nüfusu Pakistan mülteci nüfusundan daha azdır.

3. Zorunlu göçün nedenleri nelerdir?

- Savaşlar
- Deprem
- Sanayi
- Şişeler
- Jel
- Doğal Afetler

4. Türkiye'ye zorunlu göç amacıyla hangi ülkelerden göçler olmuştur?

Surine, Irak ... :)

İran

Görsel: 39. Zorunlu göç ile ilgili sorular ve cevapları

BEYİN GÖÇÜ İLE İLGİLİ SORULAR

ÜLKELER	Beyin göçüyle aldıkları kişi sayıları
HOLLANDA	420 Bin
BELÇİKA	380 Bin
İSPANYA	355 Bin
TÜRKİYE	400 Bin
POLONYA	555 Bin
İTALYA	600 Bin
İNGİLTERE	885 Bin

Yukarıdaki tabloda bazı ülkelerde bulunan bazı kişilerin o ülkelere beyin göçüyle geldikleri gösterilmiştir. Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Beyin göçü nedir? Açıklayınız.

Akllı, zeki bir insanın ülkesi tarafından desteklenmeyip, başka bir ülke-ye gidip orada buluş vb. şeyleri yapması, ülkenin laboratuvarını pi. şeyleri vermesi.
(kıs: sayı?) Bu tabloyu sütun grafiği ile çiziniz.

3. Beyin göçü alan ülkelerin gelişmişliği hakkında bilgi veriniz.

En çok İngiltere almıştır. Yani gelişmiş ülkelerden göç alan ülkeler daha gelişmiş ülkelerden göç almıştır.

4. Beyin göçü alan ülke ile beyin göçü veren ülkeler arasındaki farklar nelerdir?

Beyin göçü alan ülkeler daha gelişmiş (ekonomik bakımdan) ve daha az gelişmiş ülkelerdir.

Görsel:40. Beyin göçü ile ilgili sorular ve cevapları

MEVSİMLİK GÖÇ İLE İLGİLİ SORULAR

İL	Mevsimlik aldığı göç sayısı
Adana	35 Bin
Muğla	50 Bin
Antalya	40 Bin
Giresun	10 Bin

Yukarıdaki tabloda bazı illerin aldıkları mevsimlik göç oranları tahmini olarak verilmiştir. Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Mevsimlik göç nedir? Açıklayınız.

Karasal iklimde yaşayan insan ilik ve sıcak yerlere göçmesi yada göç etmesi.

2. Bu tablodaki verileri sütun grafikte çiziniz.

3. Mevsimlik göçün nedenleri nelerdir?

Havaların soğuması
Mevsim değişikliği

* En çok göç yapılan yer Muğla'dır.

* En az göç yapılan yer Giresun'dur.

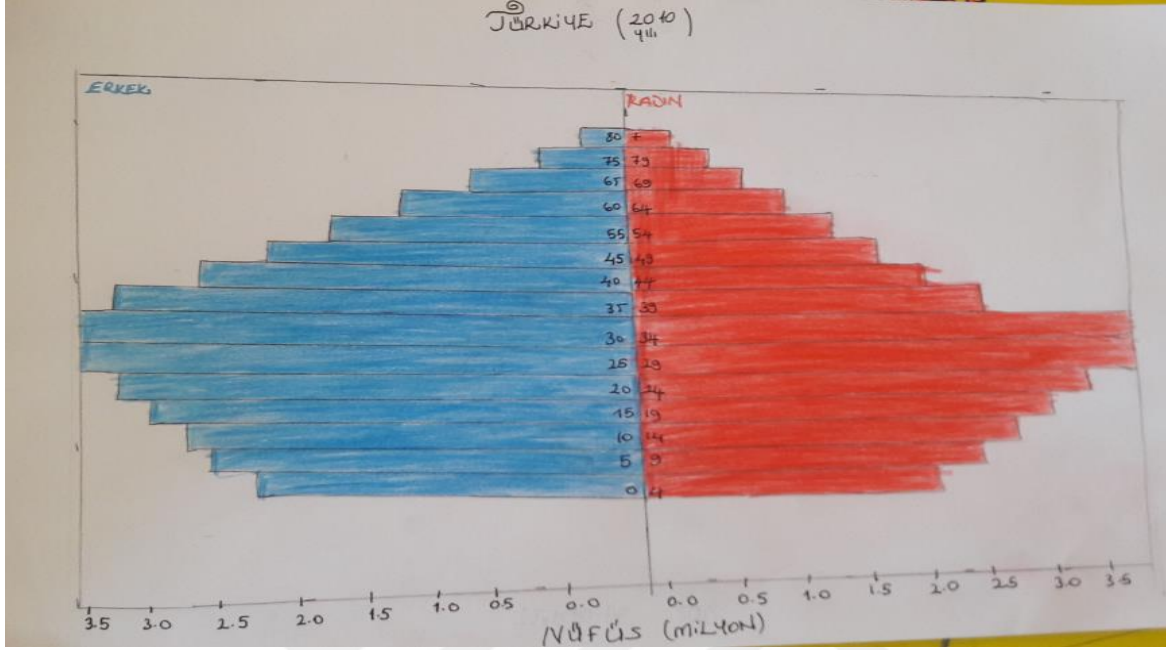
* Antalyada 40 bin göç yapılmıştır. Adana ise 35 bin göç yapmıştır.

4. Türkiye'de mevsimlik göç alan yerleri yazınız.

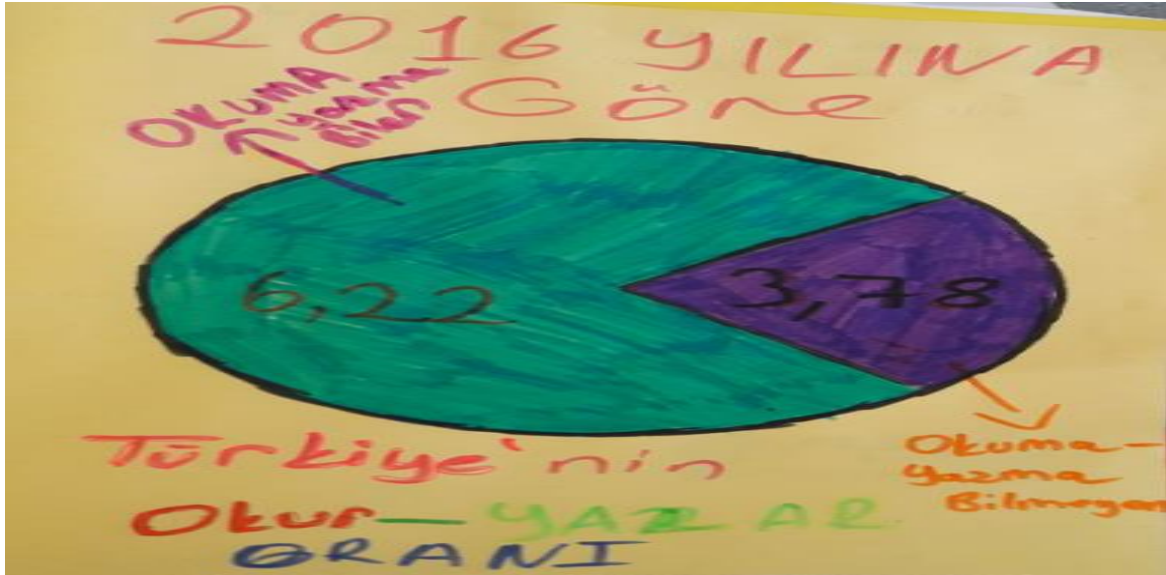
Muğla, Antalya, Giresun, Adana

Görsel:41. Mevsimlik göç ile ilgili sorular ve cevapları

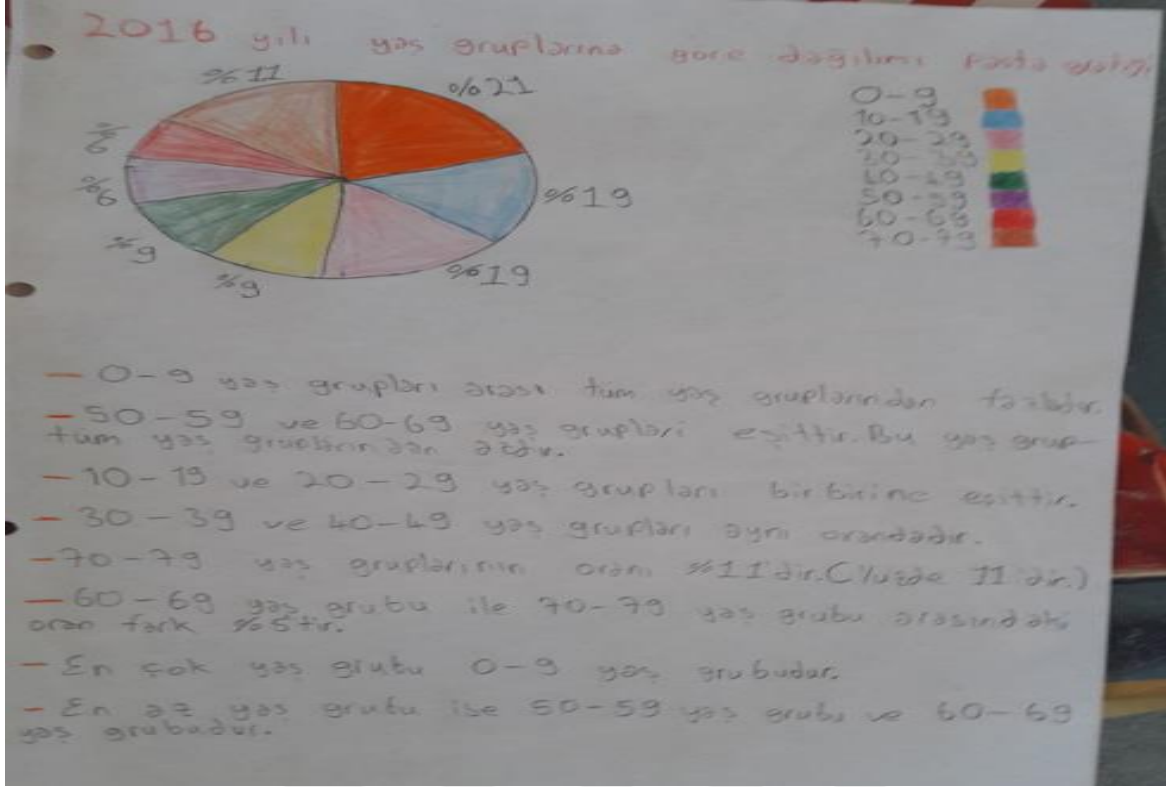
Ek 7: Soruların cevaplayalım etkinliği ile ilgili görseller

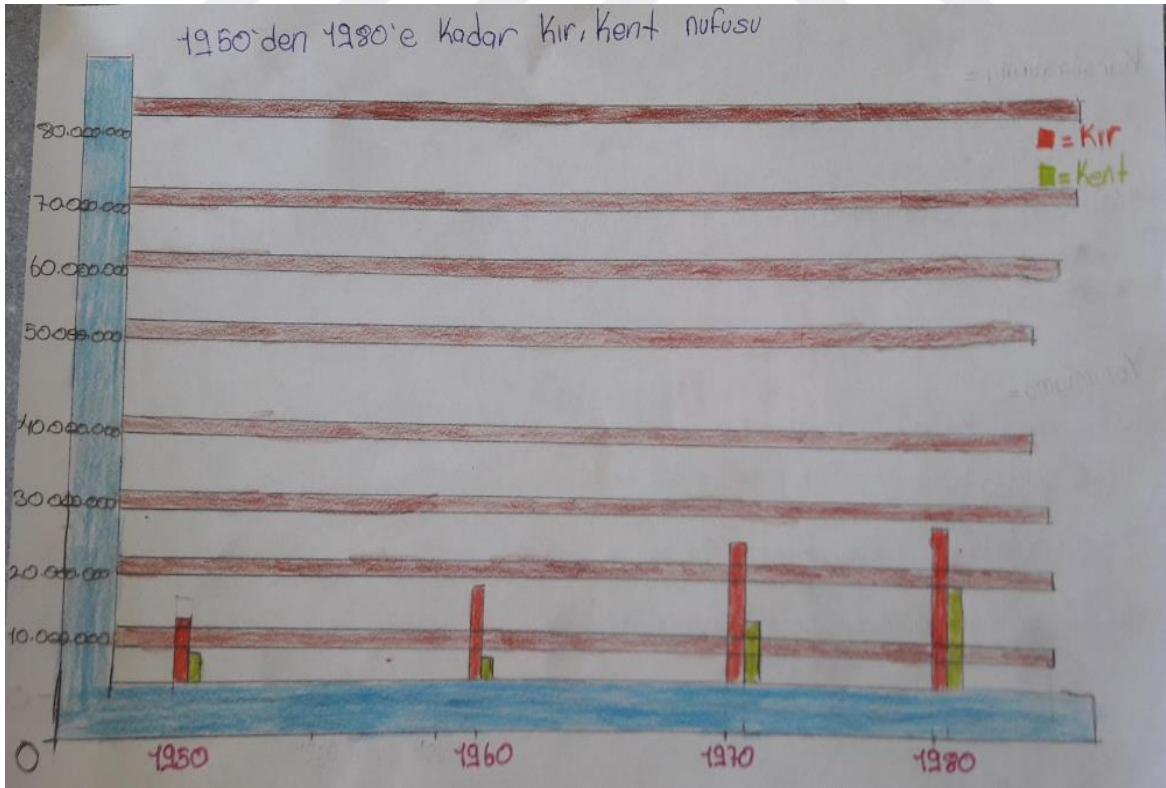
Görsel:42.Türkiye'nin 2010 yılı nüfus piramidinin çizimi

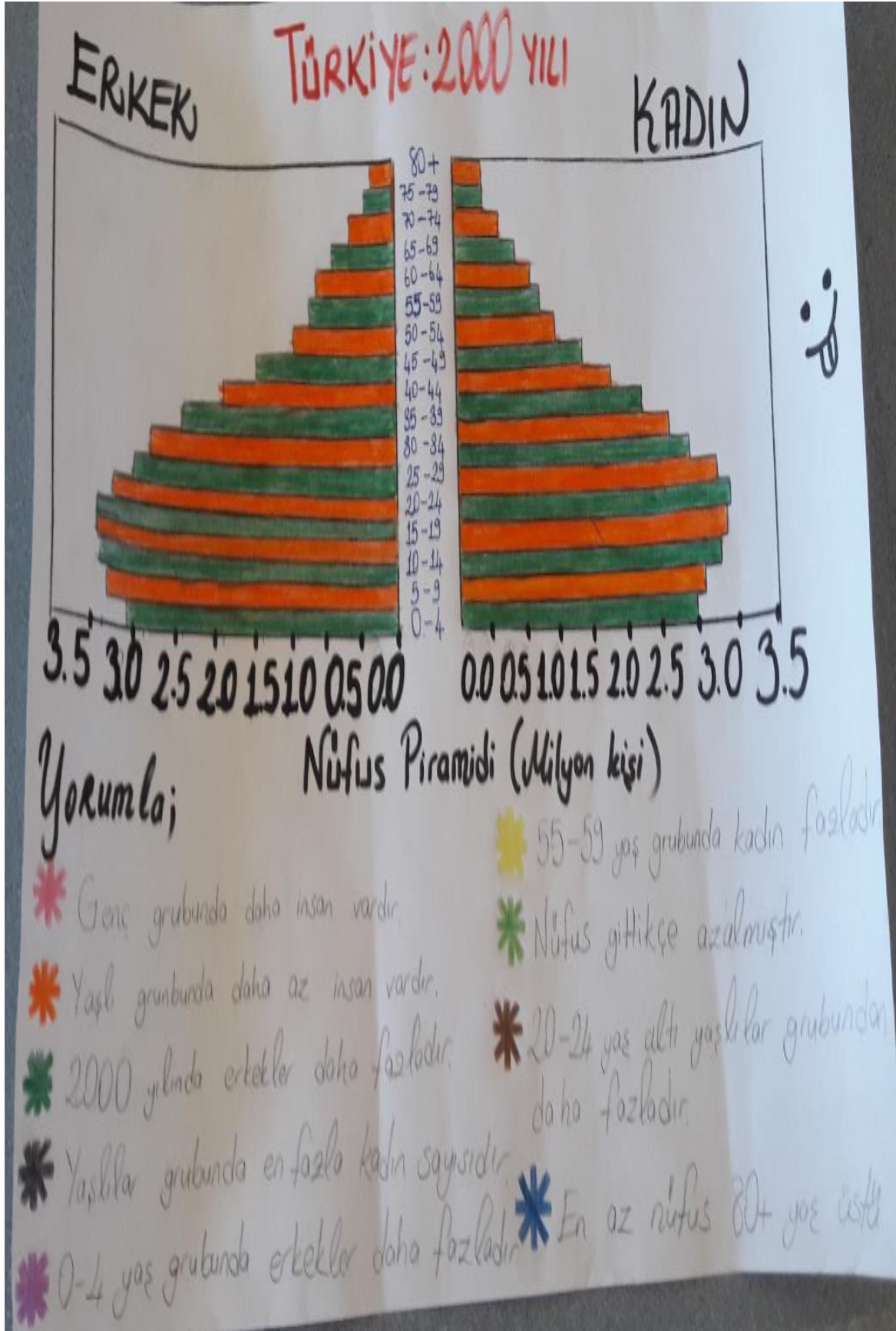
Görsel: 43. Türkiye'nin 2016 yılı okuryazar nüfusu pasta grafik çizimi

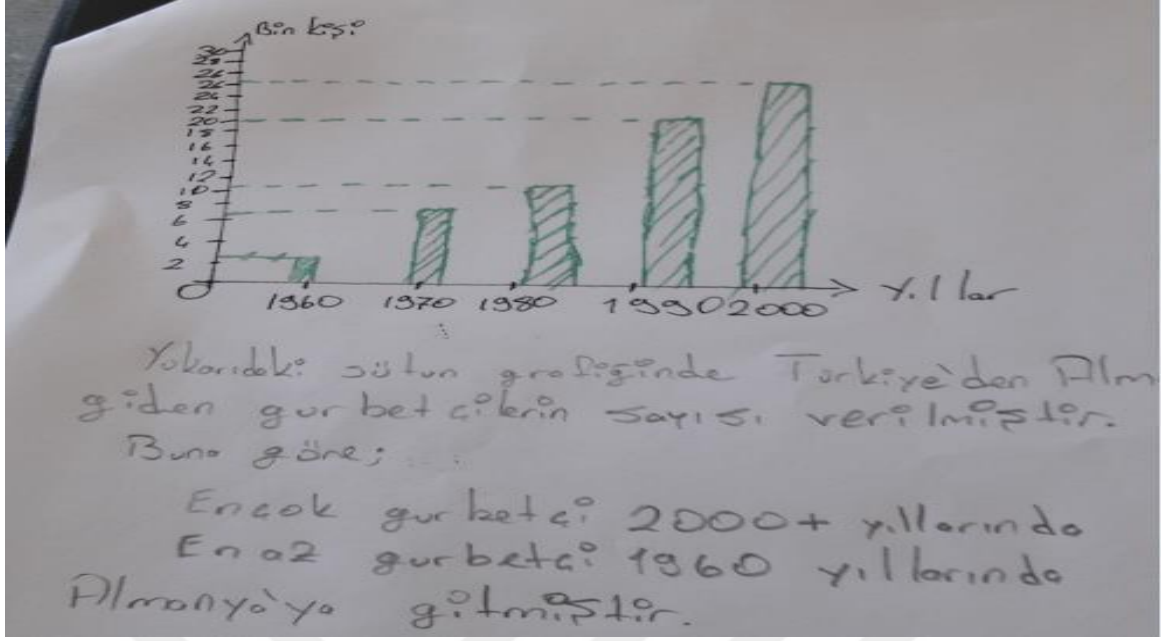
Görsel:44. Türkiye'nin 2016 yılı yaş gruplarına dağılımı pasta grafik çizimi ve yorumu

Görsel:45. Türkiye'nin 1950'den 1980'e kadar kırsal ve kent nüfusunun sütun grafikte çizimi

Görsel:46. Türkiye'nin 2000 yılı nüfus piramidinin çizimi ve yorumu

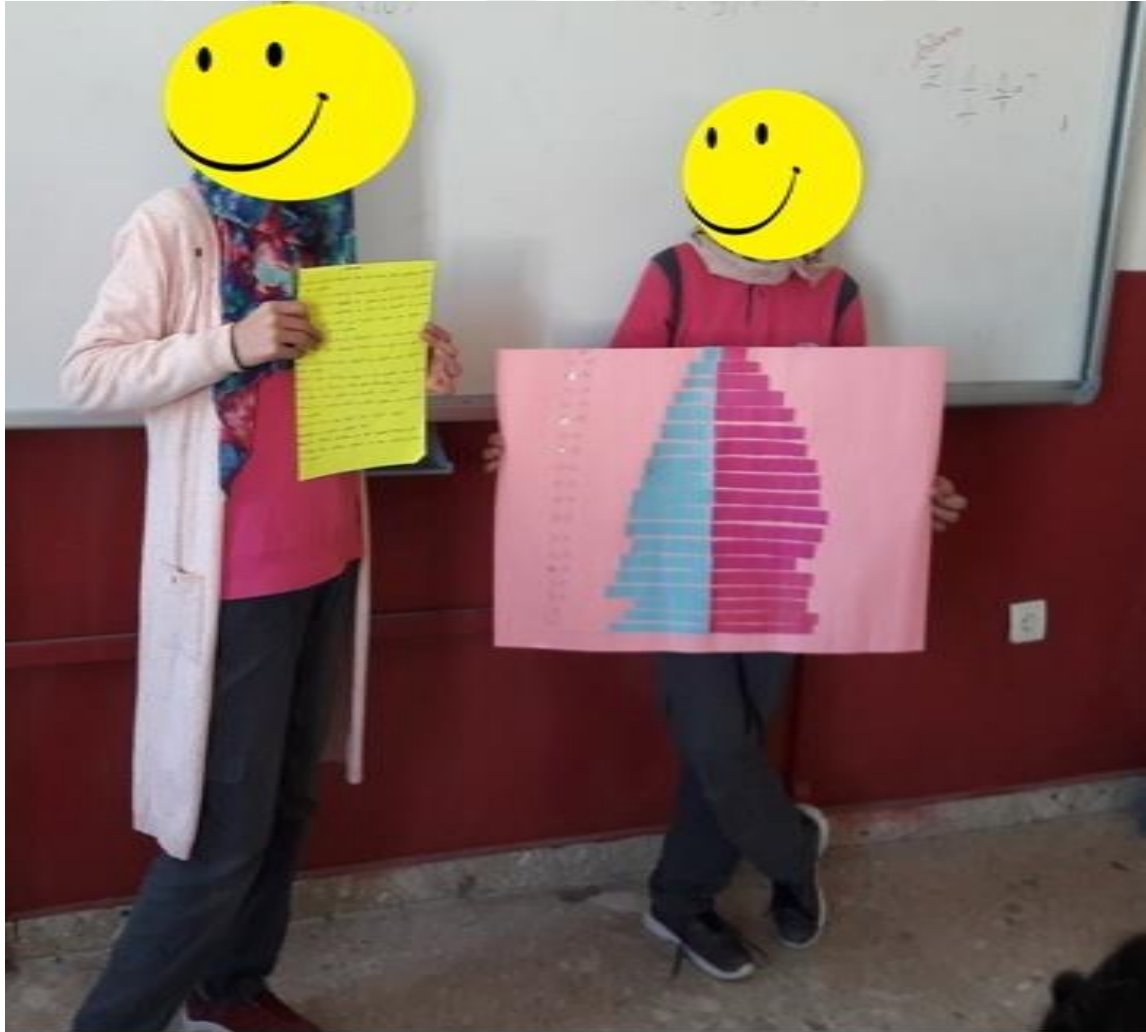
Görsel: 47. Türkiye'den Almanya'ya giden gurbetçi sayısının sütun grafikte çizimi ve yorumu

Görsel: 48. Kır ve kent nüfusun sütun grafikte çizimi

Görsel: 49. 1960 yılı Türkiye nüfus piramidinin çizimi

Görsel: 50. Soralım cevaplayalım etkinliği soru soran ve cevap veren öğrenci

BÖLÜM VIII

VIII. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Gökhan KESKİN

Doğum Tarihi ve Yeri: 02.07.1991 / AKSARAY

Telefon: 05445321889

Mail: keskin_6@windowlive.com

Eğitim Bilgileri

Lise Eğitimi: Aksaray Lisesi (2005)

Lisans Eğitimi: Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (2010)

Yüksek Lisans: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / İlköğretim Anabilim Dalı (Tezli YL) (2015)